

Punainen Risti

OLEN TURVASSA MUTTA YKSIN

Yksin tulleet nuoret vaikuttajina ja kotoutumassa

TEKIJÄT

VAIKUTTAJATIIMI

Noorulhaq
Ali N.
Omran
Ali S.
Abdolmajid
Amin
Taika
Mosi
Mojj
Caydaruus
Fereshteh
Zahra
Shayegh

TOIMITUS

Ali Saberi
Mosi Herati
Anni Mikola / NOON
Jenni Veijola
Maria Koskijoki

KUVAT

Mosi Herati

Lukuunottamatta seuraavia sivuja:

s. 11, Tiuku Pennola

s. 51, Ali S. albumista

Negar Khayat: Vaikuttajatiimin henkilökuvat

www.punainenristi.fi

SISÄLLYSLUETTELO

Tekijät	2
Vaikuttajatiimi	2
Esipuhe	5
HANKERAPORTTI	7
Yksin tulleiden tukihanke	8
Vaikuttajatiimi	18
KOTIMAASSA JA MATKALLA	23
Sodassa ja "turvassa"	26
Kotimaasta ja maailmasta	40
Ei ihan tavallinen Kreikan reissu	46
SUOMEEN SAAPUMINEN	51
Ensimmäiset vuodet Suomessa	54
Uudet maisemat	64
Taivaan ja maan välissä	72
Ihmisiä vai numeroita?	78
VAIKUTTAMINEN SUOMESSA	85
Matkalla vaikuttajaksi	88

Hyvä kiertämään	92
Minun paratiisini?	98
Kahden kulttuurin välissä	106
Kotoutuminen ja identiteetti	110
Minne minä kuulun?	116
Ei mitään rajaa – jotakin ratkaisuja	126
Yksin tulleet -valokuvanäyttely	136
ASiantuntijapuheenvuorot	153
Outi Lepola: Yksintulleiden nuorten jälkihuolto kunnissa	154
Johanna Hiitola: Yhteiskunnallinen vaikuttaminen on yksintulleille nuorille tärkeä voimavara	164
Anna-Maria Tapaninen: Lapsuuden mitta – yksintulleiden iän selvittäminen osana turvapaikkatutkintaa	168
Sanna Valtonen: Yksintulleiden kohtaamat haasteet	172
Annika Valtonen: Mutkainen tie, valoisa tulevaisuus	178
Kohtaamisia vaikuttajatiimin kanssa	196

ESIPUHE

Tämän kirjan tavoitteena on tuoda yksintulleiden nuorten ääni kuuluviin. Haluamme kertoa toisaalta yksintulleiden kohtaamista haasteista, mutta toisaalta myös tarinoita onnistumisista ja mahdollisuuksista.

Haluamme lisätä ihmisten tietoisuutta näistä asioista, jotta voimme oppia uutta, ja rakentaa yhteisestä tulevaisuudestamme paremman.

Tässä kirjassa on nuorten tarinoita kotimaasta, matkalta ja Suomesta. Näiden lisäksi kirjan alussa on Yksintulleiden tukihankkeen raportti ja lopussa asiantuntijapuheenvuorot yksintulleiden tilanteesta Suomessa. Mukana on myös Yksin tulleet -valokuvanäyttelyn esittely.

Helsingissä, marraskuussa 2019

Vaikuttajatiimi

HANKERAPORTTI

MARIA KOSKIJOKI - PROJEKTIKOORDINAATTORI:

YKSIN TULLEIDEN TUKIHANKE

Suomen Punainen Risti tukee haavoittuvimmassa asemassa olevia. SPR on tukenut alaikäisinä yksin tulleita vapaaehtoistoiminnan keinoin kouluttamalla vapaaehtoisia yksin tulleiden tueksi ja tukemalla nuorten osallisuutta vuodesta 2017 alkaen. Yksin tulleiden tukihankkeen ovat tuellaan tehneet mahdolliseksi Pirkko ja Tarmo Vahvelaisen säätiö, Opetus- ja kulttuuriministeriö, Työ- ja elinkeinoministeriö sekä Opetushallitus.

TERVETULOA SUOMEEN!

Loppuvuodesta 2015 Suomeen tuli yli 30.000 turvapaikanhakijaa, heistä yli kolmetuhatta alaikäisenä ilman huoltajaa. Alaikäisinä yksin tulleista yli 90% oli poikia, noin 70% oli kotoisin Afganistanista (lopuista suurin osa Irakista tai Somaliasta), ja lähes kaikki 15-17 -vuotiaita. Suomen vastaanottojärjestelmä oli valmis tyyppillisen vuoden 2-3000 täysi-ikäiseen ja 100-200 yksin alaikäisenä tulleeseen turvapaikanhakijaan. Loppuvuoden 2015 ja alkuvuoden 2016 aikana perustettiin satoja uusia vastaanottokeskuksia ja kymmeniä uusia alaikäisyksiköitä, kokenutta henkilökuntaa ei ollut riittävästi käytettävissä sen paremmin Maahanmuuttovirastossa kuin vastaanoton palveluissakaan. Alaikäisinä yksin tulleilla on haavoittuvan asemansa vuoksi aina edustaja ja lainopillinen avustaja tukenaan turvapaikkaprosessissa, mutta 2015 tulleiden edustajat ja avustajatkin saattoivat olla kokemattomia eivätkä aina tehtäviensä tasalla.

Alaikäisten vastaanottoyksiköiden – 12- paikkaiset ryhmäkodit alle 16-vuotiaille ja jopa 40-paikkaiset tukiasumisyksiköt 16-17-vuotiaille – toimintamallit on suunniteltu tilanteeseen, jossa nuoret ja lapset viettävät lyhyehkön ajan odottaessaan turvapaikkahakemuksensa käsittelyä tai perheenyhdistämistä. Ruotsissa lapsia ja nuoria sijoitetaan jo vastaanottoaikana perheisiin, mutta Suomessa toiminta käynnistyi vasta 2016-2017 Pelastakaa Lapset -järjestön pilottihankkeen myötä. Yksiköitä perustettiin eri puolille maata myös täysin uusille paikkakunnille, ja lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja kotoutumisen kannalta ensisijaisen tärkeä mahdollisuus koulunkäyntiin käynnistyi vaihtelevasti. Joillakin paikkakunnilla oppivelvollisuusiän ylittäneet, 2015 loppuvuodesta 17 vuotta täyttäneet nuoret eivät päässeet lainkaan kouluun turvapaikkahakemuksensa käsittelyaikana. Lapsen edun ensisijaisuuden perusteella alaikäisten turvapaikkahakemukset tulisi käsitellä kiireellisinä, mutta käsittelyajat saattoivat silti venyä puolentoista vuoden mittaisiksi.

Punaisen Risti perusti kymmeniä alaikäisyksiköitä, ja järjestölle kertyi osaamista ja asiantuntemusta nuorten tilanteesta. Vapaaehtoistoimintaa ja nuorten omaehtoista toimintaa pyrittiin tukemaan alaikäisyksiköissä, mutta tuli selväksi, että nuoret hyötyisivät vapaaehtoistoiminnasta vastaanottovaiheen jälkeenkin.

OLESKELULUPA JA ONNEA MATKAAN!

Yli 80% afganistanilaisista alaikäisinä yksin tulleista sai oleskeluluvan, mutta vain 20% irakilaisista. Lapsille ja nuorille on pyritty osoittamaan kuntapaikka samasta kunnasta tai ainakin samasta maakunnasta. Edelleen alaikäisille osoitettiin paikka perheryhmäkodissa, mutta oleskeluluvan saamisen aikoihin tai

hyvin pian sen jälkeen valtaosa nuorista täytti 18 vuotta. Täysi-ikäistytyään nuorten ammatillinen tukiverkosto harvenee, ja tähän tarpeeseen hankkeessa on pyritty vastaamaan. Painopiste on ollut täysi-ikäistyvien nuorten itsenäistymisen tukemisessa. Toimintamuotoina ovat olleet vapaaehtoisten kouluttaminen tukikummeiksi ja tukiperheiksi yksintulleille sekä nuorten osallisuutta ja integraatiota tukevat toiminnalliset projektit ja ryhmätoiminnot. Hankkeen tavoitteena on ollut tukea nuorten kotoutumista, toimintakykyä ja osallisuuden muodostumista vapaaehtoistyön keinoin ja tarjota nuorille mahdollisuus suunnitella heidän tarpeitaan, kiinnostustaan ja omaa osaamistaan vastaavia toimintamuotoja. Hankkeen kaikissa vaiheissa on ollut tavoitteena tukea nuorten vahvaa osallisuutta ja taata heille tarpeellinen perehdytys ja tuki.

Hankkeessa oli asetettu tavoitteeksi tavoittaa ja tukea 400 nuorta, rekrytoida ja kouluttaa 300 vapaaehtoista yksintulleiden tueksi ja juurruttaa hankkeen toimintamallit osaksi SPR:n vapaaehtoistoimintaa.

KARTOITUSTA JA KOKEILUJA

Pilottivaiheessa 2017 Pirkko ja Tarmo Vahvelaisen säätiön tuella SPR:n Helsingin ja Uudenmaan piirissä yhden työntekijän työpanoksella kartoitettiin tilannetta Uudellamaalla: alaikäisyksiköitä ja perheryhmäkoteja oli Helsingissä, Espoossa, Kauniaisissa, Vantaalla, Järvenpäässä, Porvoossa, Pukkilassa, Sipoossa, Nurmijärvellä, Lohjalla, Siuntiossa ja Inkoossa. Toiminnan tarpeita selviteltiin nuorten, työntekijöiden ja muiden toimijoiden haastatteluin. Nuoret kaipasivat mahdollisuuksia käyttää suomen kieltä ja muodostaa verkostoja – käytännön asioihin heillä oli jälkihuollon työntekijöiden tukea. Työntekijät puolestaan

pitivät tärkeänä vapaaehtoisten hyvää perehdyttämistä nuorten tukiverkostoon ja vapaaehtoisen roolin selkeyttämistä.

Pilottivaiheesta kiteytyi kolme toimintamuotoa:

1. Luotettavia aikuisia nuorille: vapaaehtoisia tukikummeja
2. Vapaaehtoisten perehdyttäminen ja tehtävien rajaaminen: koulutusohjelman kehittäminen
3. Nuorten yhteiskunnallista osallisuutta lisäävät toimintamuodot: toiminnalliset projektit

Verkostoyhteistyössä saman kohderyhmän tukemiseksi keväällä 2017 käynnistyneiden STEA:n tukemien HDL:n Kummiperhe-hankkeen, EJY:n Turvaperhe-hankkeen ja Yhteiset Lapsemme ry:n Yhdessä matkalla – Tukiperheestä voimaa yksintulleiden nuoren kotoutumiseen -hankkeiden kanssa keskustelimme eri järjestöjen toiminnan yhtäläisyyksistä ja eroista. Kaikki muut hankkeet olivat määritelleet tavoitteekseen erityisesti edelleen alaikäisten lasten tukemisen, ja olivat rekrytoimassa erityisesti kummiperheitä. Verkostossa sovimme, minkä perheryhmäkodin kanssa kukin tekee yhteistyötä, ja että SPR:n pyrkii tarjoamaan tukea erityisesti itsenäistyville nuorille.

Hyviä käytäntöjä nuorten tukemiseen löytyi Punaisen Ristin omista toimintamalleista: Yksintulleiden tukikummitoiminta ja -koulutus rakennettiin Nuorten turvatalojen Itsenäistymisen tuki -hankkeen tukikummitoiminnan sekä SPR Pohjois-Helsingin osastossa maahanmuuttajaystävällisyyteen kehitetyn SuomiKamu -mallin toimintaperiaatteiden pohjalta. SPR:lle periaatteiden mukaisesti vapaaehtoiset toimivat itsenäisesti, ja työntekijän rooli on antaa taustatukea. Yksintulleiden tuki-

kummitoiminnassa työntekijä lisäksi rakentaa yhteydet nuorten työntekijöihin: on tärkeää, että vapaaehtoinen tuntee ja saa tarvittaessa yhteyden muuhun nuorten tukiverkostoon, ja tietää oman roolinsa siinä. Ensimmäiset tukikummitoimintatoteutettiin 2017.

UUSILLE ALUEILLE

Vuosina 2018-2019 yksin tulleiden tukihankkeen toiminta laajeni Opetus- ja kulttuuriministeriön tukiessa hanketta yhteensä viidellä henkilötyövuodella: toiminta aloitettiin myös SPR Varsinais-Suomen ja Kaakkois-Suomen piireissä. SPR Nuorten turvatalot kehittivät hankkeen puitteissa edelleen itsenäistyvien nuorten tukikummitoiminnan mallia. Työ- ja elinkeinoministeriön Tukea ja osallisuutta -hanketuki 2018 ja 2019 mahdollisti projektityöntekijän palkkaamisen SPR Helsingin ja Uudenmaan piiriin nuorten vaikuttamistoiminnan tukemiseksi. Opetushallituksen Yhdessä mukaan -kahden henkilötyövuoden hanketuella 2019-2020 jatkamme ja kehitämme hyvin käynnistynyttä toimintaa. Hankkeen 2017 käynnistänyt Pirkko ja Tarmo Vahvelaisen säätiön mahdollistaa yhden projektityöntekijän työpäivän, nuorten toimintaa ja 2019 tilatun Siirtolaisuusinsituutin selvityksen nuorten jälkihuollosta (ks. VTT Outi Lepolan teksti tässä julkaisussa).

NUORET TOIMIVAT

Nuorten osallisuustoiminta tukee kotoutumisessa, aktivoi nuoria mukaan yhteiskuntaan, kannustaa opinnoissa ja tukee työelämään siirtymistä. Yksinäisyyden tai syrjäytymisen riski on erityisen suuri nuoruusiällä maahan muuttaneiden nuorten keskuudessa. Nuorten tavoittamisessa on hyödynnetty kouluja,

nuorten työntekijöitä ja nuorten omia verkostoja. Kouluvierailuja – erityisesti aikuisten perusopetusta antaviin oppilaitoksiin, joissa yksin tulleita on opiskellut ja opiskelee edelleen – on tehty parikymmentä, ja opiskelijoita tavoitettu useita satoja. Nuorten toivomiin selkokieliin EA1-koulutuksiin (5 kpl), työturvallisuuskorttikoulutukseen ja kesätyönhakukoulutuspäivään on osallistunut 150 nuorta. Nuorten ensin toivomia ja sitten myös itse suunnittelemissa toimintamuotoissa ovat olleet urheiluvuorot, turnaukset, retket, leirit, juhlat, vierailut, elokuvakäynnit ja syksyllä 2019 käynnistyneet viikoittaiset kohtaamiskahvilat, jotka kaiken kaikkiaan ovat tarjonneet nuorille mahdollisuuden osallistua vähintään 100 eri toimintatilaisuuteen, ja tieto toiminnasta on tavoittanut jopa 600 nuorta Etelä-Suomessa. Eri tapahtumien osallistujamäärät ovat vaihdelleet 10-50 henkilöön. Olemme vierailleet museoissa, konserteissa, eduskunnas-

sa, pörssissä, Fazerilla, Korkeasaarella, elokuvissa, metsissä, saarissa ja linnoituksissa. Kahdeksalla leirillä on ollut yhteensä 240 leiriläistä. Pelattu on niin futsalia kuin lentopalloakin, ja kesän 2019 Lohjan ja Turun turnauksiin osallistui 140 pelaaja. Suurimman osan leireistä nuoret ovat järjestäneet itse niin ohjelman kuin ruuanlaitonkin osalta.

*Vähintään 100 tapahtumaa
järjestetty - jopa 600 nuorta
tavoitettu!*

Osallisuutta ja kotoutumista tukevan toiminnan tavoitteena on ollut antaa sekä mahdollisuuksia vertaistuelliseen toimintaan samassa tilanteessa olevien nuorten kesken että tuoda mahdollisuuksia kohtaamisiin kaikkien muidenkin nuorten kanssa. Yhteisiä juhlia on vietetty yhtä hyvin esimerkiksi pre-juhannuksen tai halloweenin kuin persialaisen uudenvuoden nowruzin tai paaston päättävän eid-juhlan merkeissä. Yhteistyö Punaisen Ristin nuoriso- ja nuorten ystävätoiminnan kanssa on ollut tiivistä, ja kesällä 2019 Helsingissä pilotoitu Kesäklubi-toiminta toteutettiin yhdessä myös Nuorten turvatalojen kanssa. Nuorten vapaaehtoisten itsensä vetämää säännöllistä toimintaa on jatkettu syksyllä 2019 viikoittaisissa Kohtaamiskahviloissa SPR Kehä-Espoon osaston Raitin pysäkillä ja SPR Keski-Helsingin ja Kallio-Käpylän osastojen yhteisellä taustatuella Bruket Cafessa Helsingissä. Tapahtumayhteistyötä on tehty myös HDL:n, Kirkkopalvelujen, Mahdin nuoret ry:n, Marttojen, Ehjä ry:n, Yhteiset Lapsemme ry:n, EJYn, Louhelan Setlementin, Flower Rescue ry:n, Dilemma ry:n, Stigma ry:n ja Kontakti ry:n kanssa.

VAPAAEHTOISTOIMINTA MAHDOLLISTAA!

Vapaaehtoisia tukikummeja on koulutettu Inkoossa, Espoossa, Helsingissä, Sipoossa, Lohjalla, Kirkkonummella, Turussa, Liedossa, Salossa (yhteistyö Setlementti ry:n kanssa), Kouvolassa, Pieksämäellä ja Imatralla (yhteistyö Kirkkopalvelujen kanssa) kaikkiaan 200. Tukikummeille on tarjottu lisäkoulutusta ja vertaistapaamisia. Lisäksi nuorten toiveista on käynnistetty ja koulutettu vapaaehtoisia Läksyhelpejä aikuisten perusopetuksessa opiskelevien tueksi, ja käynnistetty aikuisten Läksyhelppi Lohjalle Kanneljärven opistolle ja pääkaupunkiseudun yhteisiin aikuisopiskelijoiden tarpeisiin keskustakirjasto Oodiin Helsinkiin. Syyskaudella 2019 on koulutettu myös asuntohakemushelpejä oppilashuoltotiimin toiveesta Eiran aikuislukioon yhteistyössä SPR Nuorten turvatalojen Kotipolku-hankkeen ja Monihelin Katto-toiminnan kanssa.

*Kaiken kaikkiaan 200
tukikummea koulutettu!*

Tavoitteen mukaisesti nuoria on tuettu ottamaan myös vastuuta vapaaehtoistoiminnasta, ja kesän 2019 Kesäklubin vapaaehtoisiksi koulutettiin jo suuri joukko yksin tulleiden toiminnan kautta mukaan tulleita nuoria. Syksyn nuorten ryhmänohjaajakoulutuksesta valmistui 12 nuorta ryhmänvetäjiksi Punaisen Ristin Keski-Helsingin ja Kehä-Espoon osastojen ryhmätoimintaan. Hankkeessa on myös pyritty tarjoamaan toiminnan mahdollisuuksia ja kannustamaan opiskelijavapaaehtoisuutta: 2019 pilotoidut 8 kertaa kokoontuvat vertaistuelliset integroivat itsenäistymistä tukevat Tuunaa tulevaisuutesi -ryhmät yhteistyössä Turvatalojen kanssa ovat alan opiskelijavapaaehtoisten

vetämiä, ja eri toimintamuodoissa on ollut 2018 syksystä alkaen HY:n valtiotieteellisen tiedekunnan yhteistyösopimuksen kautta vapaaehtoisharjoitteluun suorittavia opiskelijoita, eri oppilaitosten sosionomiopiskelijoita, yhteisöpedagogiopiskelijoita sekä opinnonohjaajaopiskelijoita. Hankkeen toimintoihin osallistuneista nuorista monet ovat tehneet opintoihinsa liittyviä harjoittelujaksoja hankkeen toiminnoissa ja organisoineet ryhmätoimintaa kesätyönä. Vapaaehtoistyön, harjoittelun ja oppisopimuskoulutuksen kautta olemme saaneet tiimiin myös hankkeen kohderyhmään kuuluvan projektityöntekijän.

VAIKUTTAJATIIMI YLITTÄÄ ODOTUKSET

Hankkeen tavoitteena oli koota nuorten ohjausryhmä tuomaan ideoita ja antamaan palautetta toiminnan suunnittelusta. Huhtikuussa 2018 starttitapaamisesta lähti kuitenkin käyntiin paljon odotettua aktiivisempi toiminta: nuoret perustivat Vaikuttajatiimin, jonka ydinryhmä on kokoontunut toukokuusta 2018 lähtien vähintään kerran viikossa. Yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta kiinnostuneiden yksintulleiden (sittemmin täydentänyt itseään myös muilla) nuorten ryhmä, johon on kuulunut 10-15 hlöä. He alusta alkaen halunneet tavoittaa toiminnallaan suomalaisen yleisön ja median, tukea ja kannustaa nuoria kotoutumisessa ja jakaa asiantuntemustaan viranomaisille, järjestöille ja nuoria koskevissa eri tutkimuksissa. Vaikuttajatiimi on myös koko ajan suunnitellut ja kantanut vastuuta nuorten osallisuustoiminnasta. Vaikuttajatiimi asettaa tavoitteensa ja suunnittelee toimintansa itse, hanketyöntekijällä on heidän toiminnassaan sihteerin ja mahdollistajan rooli. Alusta alkaen heidän tavoitteenaan on ollut saada kaikkien nuorten ääni kuuluviin, ja tulla nähdyksi ja kuulluksi muutenkin mielipiteidensä vuoksi, ei ainoastaan kokemusasiantuntijoina. Esimerkiksi maaliskuussa

2018 järjestämässään paneelikeskustelussa kansanedustajaehdokkaille he halusivat keskustella siitä, miten Suomessa ratkaistaan työvoiman riittävyys, miten Suomi kantaa globaalin vastuunsa seuraavalla hallituskaudella ja miten varmistetaan kotoutumisen onnistuminen? Vaikuttajatiimin on vierailut puhumassa (ainakin) 42 eri tilaisuudessa, ja erityisesti asiantuntijayhteisössä heidän näkemyksiään on kuultu kiitettävästi.

Vaikuttajatiimi on kouluttautunut toiveidensa mukaan mm. demokratiakasvatuksessa, vaikuttamistyössä, esiintymistaidoissa, yhdenvertaisuusperiaatteissa, julkaisun suunnittelussa jne yhteistyössä mm. Väestöliiton, Plan ry:n, Rauhankasvatusinstituutin, Ihmisoikeusliiton ja Loisto settlementin kanssa sekä tavannut lukuisia asiantuntijavieraita. He ovat osallistuneet SPR:n ja muiden nuorisjärjestöjen opintovierailuihin ja Allianssin nuorisovaihtoihin Norjassa, Ruotsissa, Belgiassa, Italiassa ja Ranskassa, sekä vierailleet tutustumassa Ruotsissa Ung i Sverige ja Ensamkommandes förbundin toimintaan. Ruotsissa yksin tulleiden liikkeen keskeinen mielipidevaikuttaja ja kirjailija Fatima Khavari vieraili Suomessa Vaikuttajatiimin vieraana maaliskuussa 2019. Vaikuttajatiimin jäsenet kertovat itsestään ja tavoitteistaan tässä julkaisussa, ja kommenttipuheenvuoroissa heitä haastatelleet tai heidän kanssaan yhteistyötä tehneet asiantuntijat avaavat heidän ja yksin tulleiden tilannetta omasta näkökulmastaan.

VAIKUTTAJATIIMI

Suomeen tuli 2015 3024 alaikäistä turvapaikanhakijana ilman huoltajaa. Yksintulleista suuri osa sai oleskeluluvan, ja valtaosa on juuri täysi-ikäistynyt.

Nuoret perustivat keväällä 2017 Punaisen Ristin Yksintulleiden tukihankkeen tuella Vaikuttajatiimin. Vaikuttajatiimin ydinryhmään kuuluu noin kaksitoista nuorta Etelä-Suomesta.

HE KERTOVAT ITSESTÄÄN NÄIN:

- Vaikuttajatiimissä on nuoria erilaisista maista ja erilaisista kulttuureista
- Vaikuttajatiimissä on nuoria, jotka ovat tulleet ilman perhettä alaikäisinä
- Vaikuttajatiimissä on nuoria, joilla on palo opiskella suomalaisesta yhteiskunnasta ja olla mukana rakentamassa Suomea. Lisäksi Vaikuttajatiimi haluaa vaikuttaa politiikassa.
- Vaikuttajatiimissä on nuoria, jotka ovat kahdessa vuodessa oppineet erittäin nopeasti hyvän suomen kielen – voit keskustella meidän kanssa ihan suomeksi!
- Vaikuttajatiimissä on nuoria, jotka haluavat mielellään kertoa kulttuureidensa rikkauksista

VAIKUTTAJATIIMI ON MÄÄRITELLYT PERIAATTEIKSEEN:

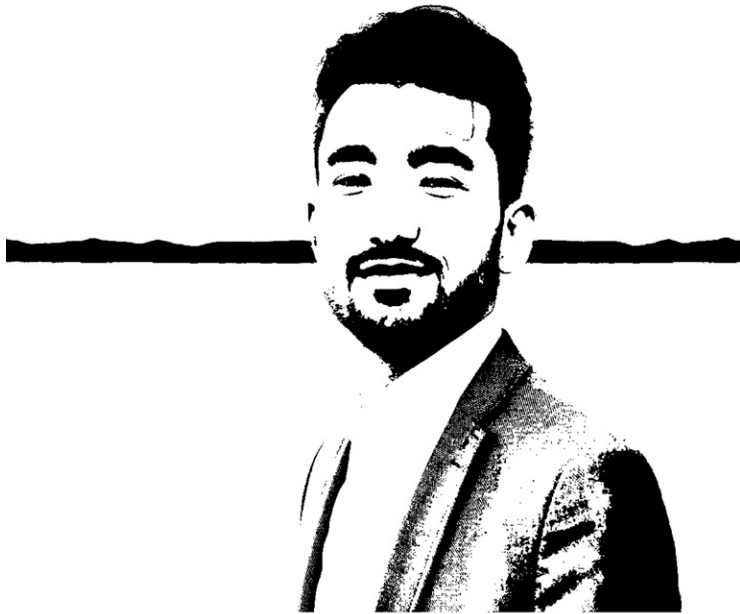
- Ihmisten ymmärtäminen on meille arvokasta
- Arvostamme kaikkia ihmisiä
- Näemme maailman olennot tasa-arvoisina
- Haluamme auttaa ihmisiä
- Haluamme olla mukana rakentamassa Suomea
- Haluamme edistää rauhallisempaa maailmaa
- Haluamme auttaa erityisesti nuoria, jotka ovat tulleet ilman perhettä

JA TOIMINTANSA TAVOITTEIKSI

- Kannustamme ja tuemme ilman perheitä tulleita nuoria kotoutumaan aktiivisesti silloinkin kun kotoutuminen tuntuu vaikealta
- Vaikuttajatiimin voi kutsua keskustelutilaisuuksiin ja tapahtumiin
- Vaikuttajatiimi tavoitteena on saada nuorten ääni kuuluviin
- Vaikuttajatiimin tavoitteena on olla aidosti vaikuttamassa yhteiskunnan asioihin
- Vaikuttajatiimi haluaa tuoda esille näkemänsä ongelmat

KOTIMAASSA JA
MATKALLA

NOORULHAQ, 20

on saapunut Suomeen alaikäisenä turvapaikanhakijana vuonna 2015. Hän on opiskellut ahkerasti suomen kieltä, suorittanut peruskoulun yhdessä vuodessa ja valmistunut lähihoitajaksi Stadin ammattiopistolta. Tällä hetkellä hän on töissä lähihoitajan työtehtävissä. Seuraavaksi hän haluaa jatkaa opiskelua hammaslääkäriksi.

SODASSA JA "TURVASSA"

Kuka minä olen? Mitä minä haluan? Mitä minun pitää tehdä? Mihin minun tulisi kyetä? Olen kysynyt aina itseltäni näitä kysymyksiä. 20 vuotta sitten aloittamallani elämän polulla minulla oli suuria haaveita. Jos joskus joku olisi sanonut minulle, että tulet kokemaan "nämä asiat", niin en olisi uskonut. Olen kohdannut asioita, joita en olisi koskaan voinut edes kuvitella kokevani, sekä hyviä, mutta lukemattomia kertoja myös niitä huonoja.

Uskon, että taivaalla olevien tähtienkin tarina on jokaisella omanlaisensa. Samalla tavalla myös meidän kaikkien ihmistenkin elämät ja tarinat ovat kaikki erilaisia. Aina pelkkä katsominen ei riitä. Edessäsi olevan ihmisen on hiukan avattava itseään ja saatava kertoa oma tarinansa. Meistä ei tee meitä vain sanat, vaan tekemme ja toimintamme. Jos tämän elämäntarinani kertominen ja kirjoittaminen auttaa edes hiukan avaamaan erilaisuuden näkökulmia, niin olen tehnyt tehtäväni ja saanut aikaan haluamani. Hiukan pelokkaana, vähän surullisena, hiukan iloisena, sekä myös toiveikkaana kerron tätä teille.

KOTIMAAN LÄHTÖILANNE

Minun kotimaassani aloitetaan päivä jo ennen auringonnousua. Aamutuuli puhaltaa kodin joka nurkassa. Herään toiveikkaana, mutta se väistyy muutaman minuutin jälkeen ja saa sisimpäni kysymään: "tapahtuuko jälleen tänään jotain pahaa?" Tästä pelosta ja epä tietoisuudesta huolimatta jatkat elämääsi. Sillä rakastat kotimaatasi ja asuinpaikkaasi. Niin kauan kuin ei ole oikeasti pakko, niin sinua ei voi sieltä saada pois. Olen varma, ettei kukaan omaa kotimaataan, synnyinmaataan rakastava voi

ajatella eri tavalla. Isänmaan joka kolkka tuoksuu erilaiselta. Mikään ei ole sama kuin kotimaasi. Meillä aamutöiden jälkeen lapset menevät kouluun ja aikuiset tekevät tarvittavat päivän työnsä, vaikka olisi tehty kuinka paljon töitä, niin silti kouluun oli käveltävä useita kilometrejä. Joka paikassa on köyhyyttä. Toisaalta, onko rahalla edes merkitystä, kun koko maa on jorjöstetty.

"Meillä ei ollut edes liitutaalua. Miksikö? Koska he eivät halunneet meidän kehittyvän ja opiskelevan."

Isäni ja perheeni ovat joutuneet kärsimään näistä asioista vielä enemmän, koska isäni oli koulun rehtori ja joutui tekemään todella paljon töitä paremman tulevaisuuden ja kansalaisten kehittymisen puolesta. Hän yritti saada ihmisiä ymmärtämään paremman tulevaisuuden ja opiskelun tärkeydestä. Isäni halusi, ettei mahdollisuus olisi esteenä millekään. Opiskelijat, jotka eivät ymmärtäneet asian arvoa ja tärkeyttä, sai meidät vielä kovemmin yrittämään ja arvostamaan opintoja ja elämän arvoja ja sen kallisarvoisuutta. Yritimme koulussa maalata lautaan kirjaimia ja oppia sitä kautta lukemaan. Meillä ei ollut edes liitutaalua. Miksikö? Koska he eivät halunneet meidän kehittyvän ja opiskelevan. Olimme painostuksen ja sorron alla, jossa luultiin, että englannin kielen opiskeleminen aiheuttaa uskonnosta eroamista. Vietin elämästäni 8 vuotta koulussa, jossa ei ollut liitutaalua, ei kyniä, eikä edes kirjoja. Nämä mahdollisuudet eivät kuitenkaan olleet minulle, eikä monille kaltaisilleni este. Ei todellakaan. Päinvastoin se sai meidät vain sisukkaammiksi.

Mikä sitten oli ongelma? Mikäli olet opiskellut ja tiedät asioista, niin olet heitä vastaan ja epäileväinen. He haluavat, että teet kaiken mitä he sanovat. He haluavat, ettet ajattele, etkä kyseenalaista.

Muistan kuinka perhettäni ja etenkin isääni uhkailtiin, sillä hän ei koskaan pelännyt suoraselkäisyyttä. Hän oli rehellinen ja suorasanainen. Minulla on edelleen häntä ikävä. Uhkailut alkoivat mennä niin pitkälle, että aloimme pelätä henkemme edestä. Pihamme portin taakse alettiin piilottaa miinoja. Joka aamuiset työt isäni lopetti hiukan myöhemmin, ja jos hän olisi mennyt portista ennen kotieläimiä ja karjaa, niin hän olisi varmasti jo kuollut. Kyllä, he räjäyttivät perheemme aasin. Ihminen ei halua pahaa eläimelle, niin kuinka hän voi haluta pahaa jollekin toiselle ihmiselle. Olen joutunut kasvamaan näiden asioiden kovettamana ja näiden asioiden kasvattamana. Kun mietin sitä päivää vieläkin, minulla tulee edelleen kylmiä väreitä, suututtaa ja ikävöin. Ehkä olin onnekas. Ehkä isäni aika ei ollut vielä. Entä sitten ne lukuisat ihmiset, joiden isät tapettiin heidän silmiensä edessä. Olivatko he vain erittäin huono onnisia? Mikä heidän syynsä oli?

*”Mitä me olimme tehneet
väärin ja mitä isämme
olivat tehneet väärin? En
ymmärtänyt lainkaan.”*

Meidän ja kaltaisiemme jokaisessa aivon sopukassa leijaili näitä ajatuksia. Mitä me olimme tehneet väärin ja mitä isämme olivat tehneet väärin? En ymmärtänyt lainkaan. Emme olleet

murhaajia, meistä ei ollut häiriötä kenellekään. En ymmärtänyt näitä ajatuksia, enkä ymmärrä edelleenkään. Kaiken tapah-
tuneen jälkeen isästäni tuli vaisumpi. Mitä hän ajatteli? Saati
mitä hän aikoi tehdä? Meillä ei ollut mitään aavistusta hänen
ajatuksistaan. Kuulimme, kuinka hän usein jutteli tuntikausia
äitimme kanssa. Monien päivien ajan hän valvoi myöhään ja
heräsi aikaisin aamusta. Voi olla, ettei hän edes nukkunutkaan.
Hän ajatteli meidän lisäksi monia muita ja aavistelimme,
että hänet sai ajatuksiinsa ehkä velvollisuudentunne muita ja
maatamme kohtaan. Isäni vanheni silmissämme nopeasti ja
saimme myöhemmin pitkän ajan kuluttua tietää, mikä häntä
vaivasi.

MATKALLA

Päätöksenteko oli varmasti hyvin vaikeaa ja muistan sen kuin
eilsen päivän, kuinka hän pyysi meidät kaikki koolle. Hänen
hartiansa olivat lypsyssä ja hiukset harmaantuneet. Hänen huu-
lensa olivat hiljaiset, vaikka hän puhuikin. Puhuessaan hänen
kätensä tärisivät. Kuka tietää kuinka vaikea hänen oli olla. Ei
ollut varmasti helppoa. Sillä kyse oli hänen ja hänen perheensä
tulevaisuudesta. Puhuessaan hänen äänensä värisi. Vaikka hän
yritti olla näyttämättä, niin huomasimme, kuinka hän taisteli
vastaan. Hän puhui kuin neuvonantaja, ja sanoi: "Sillä ei ole
väliä missä asut, vain sillä on väliä, kuinka käyttäydyt ja toimit
ja se mihin uskot." Hän kertoi, että meidän oli lähdettävä tääl-
tä. Kukaan meistä ei edes kyseenalaistanut asiaa. Kaikki olivat
hiljaa ja levottomia. Lähteminen oli jäämistä vaikeampaa. En
tiedä kumpi oli pahempaa, jättää taakseen kaikki vai se, kuinka
lähteminen satutti.

Sellaisia asioita oli tapahtumassa, joita en voinut edes kuvitella

tapahtuvan. En voinut tehdä asioille mitään. Olin pieni vie-
lä. Olin vasta oppinut katsomaan maailmaa avarammin leikin
ohessa. Laukussani oli kaikista tärkeimmät tarvikkeet mukana,
toisin kuin lapsella pitäisi edes olla. Olin lähdössä tielle, josta
en tiennyt mitään. En koska se loppuu tai mitä siellä tapahtuisi.
Sinä päivänä, kun lähdimme matkaan, tuntui kuin kotimaanikin
olisi itkenyt. Joka paikka oli hiljainen ja siellä ei näkynyt ristin-
sielua missään. Kävelimme, kävelimme ja kävelimme. Käve-
limme paikoissa, joista en tiennyt mitään. Meillä ei ollut edes
mahdollisuutta valittaa väsymystämme. En kehdannut sanoa
olevani väsynyt, sillä jopa minua nuoremmat olivat matkassa
mukana ja joutuivat myös kulkemaan kanssamme pitkän mat-
kan. Mukana oli vanhuksia, nuoria, naisia ja miehiä. Matkalla
kohti tuntematonta.

*"Kuulin kuinka aikuiset
puhuivat meistä pakolaisina.
Miksi pakenimme? Miksi
meitä kutsuttiin tällä
nimityksellä?"*

Kukaan ei tiennyt, mikä lopputulos tulisi olemaan tai mihin
päätyisimme. Ehkä joku meistä pääsisi perille, ehkä joku kään-
nyttäisi. Olimmeko syyllistyneitä johonkin, vain sillä, että
halusimme elää. Kuulin kuinka aikuiset puhuivat meistä pako-
laisina. Miksi pakenimme? Miksi meitä kutsuttiin tällä nimityk-
sellä? Oli jopa teitä, joita kutsuttiin pakoteiksi. Niiden varsille
oli pystytetty kauppoja. Joku halusi tienata meidän avullamme
paljon rahaa. Olivatkohan he unohtaneet sen hyvänolon tun-
teen, kun autat jotakuta. Tietysti heidän oli tienattava elanton-

sa myymällä, mutta näin suuria koettelemuksia ja vaikeuksia kohdanneiden ihmisten olisi ollut inhimillistä saada tehdä ostoksia hiukan edullisemmin, eikä ryöstöhinnoin. Ihmisten epätoivoa ja vaikeuksia hyväksikäyttävien ei pitäisi kenenkään nukkua sängyssään hyvällä omalla tunnolla. Vai onkohan heillä edes sellaista, jota omaksitunnoksi kutsutaan.

Illan tullen teimme kivien päälle ruhosta tyynyt ja kävimme lepäämään. Edelleen minua kouraisee vatsasta, kun mietin, kuinka joskus vettä meni hukkaan. Vaikka emme olleet kovin janoisia, niin oli pakko juoda silloin, kun vettä oli saatavilla, sillä sen löytäminen oli hankalaa. Vaivoin säästämämme rahat piilottimme kenkien pohjallisen välissä oleviin taskuihin, jonka äitimme oli ommellut, jotta kukaan ei niitä meiltä varastaisi. Voitte kuvitella miltä askel tuntui kävellä, kun pohja on epätasainen.

Nykyajan lapset eivät tykkää tietynlaisista kengistä, ja me jouduimme vuorokausia kävelemään näin. Moni tarjosi apuaan ja sitten ryösti viattomia ihmisiä keskuudestamme. On vaikeaa pohtia, että kumpi on kuluttavampaa; se, että kävelet vuorokausia väsyneenä vai se, että elät pelossa sen tiedon kanssa, milloin jälleen tapaat ihmisen, joka haluaa sinulle jotain pahaa?

Kuinka ihmiset voivat olla pahoja toisilleen? Vaikka olisi kyse eri uskonnosta, niin miten ihminen voi luonnostaan olla niin paha jollekin toiselle ihmiselle? Suurin syy tähän mielestäni on rajojen sulkeminen. Olen hyvin katkera ihmisille, jotka ovat tämän aiheuttaneet, hyvin katkera monille aikuisille. Eikö kukaan voisi auttaa? Eikö kukaan voisi pysäyttää tätä ja kuulla meidän äänetöntä avunhuutoamme? Eikö missään ollut ketään, jota meidän tilanteemme kiinnostaisi tai jolla olisi mahdollisuus auttaa. Kaikista suurimman pelon kohtasin merellä pienessä veneessä, jossa olimme monien ihmisten kanssa ja oikeissa ylittää meri ja päästä rannikolle. Merestä tuli vieläkin pelottavampi, kun jouduin heittämään laukkuni mereen. Jos en olisi heittänyt laukkuani mereen, niin ehkä olisin löytänyt perheeni, jonka pakomatalla kadotin. Ehkä olisin saanut heihin yhteyden, vain tietääkseni, ovatko he kunnossa. Perheen menettämisen tai kadottamisen pelko, ja laukun häviämisen suru aiheuttivat tunteiden sekamelskan sisälläni.

Joku sanoi, että perheeni lähetettiin Suomeen. Toisaalta vanhempieni keskuudessa oli joskus puhetta, että Suomi on hyvä maa lapsiamme varten. Ajattelin, että vanhempani ovat menneet Suomeen ja tulin tänne sitä varten. Ihan kuin rajan ylittämässä ja kotimaan hylkäämisessä ei olisi ollut riittävästi, niin jouduin vielä elämään epätietoisuudessa tulevasta ja siitä, että mitä joudun vielä kohtaamaan. Minut valtasi pelko ja suurin

murheeni oli vain saada yhteys perheeseeni. Päätin kestää kaiken, mitä vastaan tuli. Sillä ei ole väliä, että kuinka nuori olet, sillä elämän vastoinkäymiset kyllä kasvattavat sinua. Minun oli oltava vahva ja löydettävä perheeni. Mitä tahansa täällä sanoisin, niin kukaan ei ymmärtäisi, jos ei ole käynyt samoja asioita läpi. Tuolloin halusin vain kasvaa isoksi ja tulla vanhemmaksi, jotta voisin ottaa perheestäni vastuun. Tämän ja tämän kaltaisten vaikeuksien jälkeen päädyin Suomeen. En tiennyt missä perheeni oli. Minut vietiin Inkoossa olevaan vastaanottokeskukseen. Olin kauhuissani, kukaan ei tiennyt perheestäni mitään, kukaan ei ymmärtänyt, eikä puhunut kanssani samaa kieltä. En tiennyt tästä paikasta mitään. Olin aivan yksin. En tiedä kumpi oli vaikeampaa; se, että asuin keskellä metsää kaukana kaikesta vai se, että olisin asunut omassa kotimaassani keskellä kaikkea pahuutta.

*”Ihan kuin rajan ylittämisessä
ja kotimaan hylkäämisessä
ei olisi ollut riittävästi,
niin jouduin vielä elämään
epätietoisuudessa tulevasta
ja siitä, että mitä joudun
vielä kohtaamaan.”*

Ainoa asia, jota en ollut näiden kaikkien koettujen asioiden jälkeen menettänyt, oli varmastikin toivoni. Kuinka oppisin vierasta kieltä, jos kukaan ei puhuisi kanssani edes samaa kieltä. Silti, kun meidät lähetettiin kielikouluun, niin olin innoissani. Se sai minut jälleen toiveikkaaksi. Kielikoulun jälkeen menin vas-

taanottokeskukseen ja kuuntelutin siellä töissä oleville ohjaajille englantia ja selkosuomea, jonka sitten käänsin suomeksi. Vuotta myöhemmin aloitin peruskoulun. Tämä sai minut vieläkin innokkaammaksi ja iloisemmaksi. Jouduin tekemään tovereihini nähden enemmän töitä, mutta tämä ei suinkaan saanut minua lannistumaan, päinvastoin yritin entistä kovemmin.

NYKYHETKI JA TULEVAISUUS

Missä olen nyt? Olen saanut peruskoulun päätökseen ja opiskelen nyt ammattikoulussa, valmistun lähihoitajakoulutuksen perustutkinnosta lähiaikoina. Tavoitteeni on opiskella vielä lisää, kunnes minusta tulee hammaslääkäri. Puhun suomen kieltä lähes äidinkielenäni. Ihmiset ovat epäilleet, että olen asunut Suomessa 15 vuotta, mutta ei. Olen tullut kolme ja puoli vuotta sitten Suomeen. Minulle se on ollut todella pitkä aika, vaikka ehkä monesta se tuntuu lyhyeltä ajalta. Edelleen elän perheestäni erossa ja vieraassa maassa, mutta minulla on haaveita ja toivoa.

*”Vaikka olen kaukana
kotimaastani ja kotoani,
niin uskon, että voin
parantaa täällä oloani ja
tulevaisuuttamme pienin
askelin.”*

Kun huomasin Suomessa vapaaehtoisina työskentelevien työpäivien ja auttamisen halun, niin aloin haaveilla entistä enemmän. Vaikka olen kaukana kotimaastani ja kotoani, niin uskon,

että voin parantaa täällä oloani ja tulevaisuuttamme pienin askelin. Isäni sanoi, että sillä ei ole merkitystä missä asut, vain sillä on merkitystä, miten asut. Joka kerran, kun vaivun epätoivoon, muistutan itseäni näillä sanoilla. Tunnenko oloni yksinäiseksi? Kyllä, ja pelkään sen yksinäisyyden olevan sairaalloista, sillä Suomessa ei ole samalla tavalla perhekeskeisyyttä kuin esimerkiksi kotimaassani. Pelkään ajoittain sitä, että elän uskomallani tavalla. Pelkään, että minua katsotaan vieroksuen, ja että meitä kohdellaan eri tavalla kuin muita. Pelkään sitä, että asiat eivät useista toiveistani ja haaveistani huolimatta muutu ennalleen.

Mutta onko tämä silti kaiken loppu? Ei todellakaan. Ei saa olla. Vaikka ihmiset katsoisivat minua vieroksuen, niin silti on niitäkin ihmisiä, jotka ojentavat auttavan kätensä ja haluavat helpottaa oloani. Tunnen heidän kätensä olkapäälläni, ja näistä ihmisistä on tullut ystäviäni. Tiedän voivani luottaa heihin koska vain. Tiedän, etteivät he anna minun kaatua. Nyt ehkä moni voi ajatella, että liioittelen. Mutta kuten sanoin jo aivan alussa, niin sanojamme tärkeämpiä ovat meidän tekomme ja toimintamme. Elän tätä kaikkea niiden hyvien ihmisten tuen ja kannustuksen turvin. He ovat valaneet minuun rohkeutta ja uskoa paremmasta huomisesta. Ja siksi uskallan myös kirjoittaa tätä tekstiä sen rohkeuden voimalla. Olemme täällä hyvänä esimerkkinä kahden kulttuurin yhdistämisestä. Haluan myös olla hyvänä esimerkkinä jatkossakin. Sekä näyttää teille, että minulle ja minun kaltaisilleni merkitsee teidän tekonne hyvin paljon.

Ihan oikeasti todellakin tarkoitan tätä, kun kysyn: "Keitä me olemme? Kuka minä olen?" Entä keitä ne ovat, joita te pakolaisiksi nimitätte? Haluan vain herätellä ajatuksia teissä ja saada teidät ymmärtämään. Ei ole väliä mistä tulemme, minkä nä-

köisiä olemme, olemmeko pohjoisesta, etelästä, lännestä vai idästä. Sillä ei ole merkitystä mihin uskontoon kuulumme tai puhumme edes samaa kieltä. Voimme olla eri värisiä ja eri näköisiä. Olemme silti kaikki ihmisiä ja tarvitsemme toisiamme. Lopetetaan toisiamme vastaan taisteleva. Ollaan yhdessä "me" ja yritetään kaikki yhdessä saada aikaiseksi jotain. Pystymme siihen vain yhdessä. Voimme tutustua toisiimme vain, jos puhumme toisillemme. Ei siis käännyttä toisiamme vastaan. Tehdään yhdessä mahdottomasta mahdollista ja annetaan kaikille mahdollisuus. Olemalla yhtä, pystymme mihin tahansa. Elätetään yhdessä toivoa. Tämä on kaikille niille, joilla vielä on toivoa.

ALI N., 19

suunnittelee oman yrityksen perustamista. Hän toivoo saavansa perheensä Suomeen ja haluaa vaikuttaa yhteiskunnassa.

KOTIMAASTA JA MAAILMASTA

Nykyisin maailmassa taloudellinen kehitys on tärkeämpää kuin inhimillisuus tai ihmisoikeudet – tuntuu siltä, että politiikka ei ota huomioon köyhiä ihmisiä. Maailmanyhteisössä on hyvä elämä ja olosuhteet, jos on rikas mies. Heikkoja ihmisiä ei huomioida, ja heidän tuskaansa ei nähdä, kun esimerkiksi suuret, hyvin kehittyneet maat hyökkäävät heikompia maita vastaan omien kulttuuristen, taloudellisten, sosiaalisten tai sotilaallisten tavoitteidensa ja hyötyjensä edistämiseksi. Tällä hetkellä kotimaani Afganistan on yksi niistä maista, jotka ovat jääneet likaisen suurvaltapolitiikan jalkoihin, ja johon taloudellinen ja sotilaallinen vaikutus on kohdistunut.

Ne valtiot, jotka ovat puuttuneet kotimaani asioihin, ovat pahentaneet tilannetta. Tällä hetkellä kotimaani nuorilla ei ole tulevaisuutta eikä tulevaisuuden toiveita, kun poliitikot ajavat vain omaa etuaan. Ulospääsy maasta ei ole vain tie parempaan tulevaisuuteen, vaan tapa pelastaa heidän henkensä. Kun esimerkiksi minä olin 13-vuotias nuori, jolla oli tuhansia vastamattomia kysymyksiä, ainoa tarjolla oleva vastaus kotimaassa oli sota – sotilaan urhoollisuus ja sankaruus. En koskaan halunnut sitä ja en halunnut mennä sotaan, joka päättyy katkeruuteen, kuten isämme tekivät. Halusin opiskella, halusin että minulla on tulevaisuus, ja isona haasteena oli koulutus. Kotimaassani tietämättömät ihmiset yrittivät estää nuorten kouluttautumista - tarkoitan Talebania, jotka ovat tietämättömiä ihmisiä ja terroristeja, joista emme edelleenkään tiedä, mistä maasta he ovat kotoisin ja ketkä heitä johtavat ja tukevat. Kuka hyöttyy siitä, että ei nuoret eivät saa opiskella, ja jäävät tietämättömiksi? Heidän toimintansa pakotti meidät muuttamaan, ja minä Ali Nazari olin yksi niistä tuhansista nuorista,

joiden oli pakko muuttaa pois kotimaastani.

Minä menetin isäni 13-vuotiaana sodassa Talebania ja tietämättömiä ihmisiä vastaan. Hyvin nuorena lähdin Iraniin parempien olosuhteiden toivossa. Tavoitteenani oli pystyä opiskelemaan ja tekemään töitä, että voisin elättää äitiäni ja pikkusisaruksiani Afganistanissa. Iranissakaan tilanteeni ei ollut hyvä. Vaikka pystyin jonkin aikaa käymään siellä koulua ja tekemään töitä, minulla ei kuitenkaan ollut oleskelulupaa, ja minut lähetettiin takaisin Afganistaniin.

”Haluan olla aktiivinen yhteiskunnassa, koska minun mielestäni jokaisella ihmisellä on yhteinen vastuu heidän yhteiskunnastaan.”

SUOMESTA

Lähdin 16-vuotiaana jälleen pakoon kotimaastani kohti Eurooppa, koska halusin opiskella ja pelastaa henkeni. Matka Afganistanista ja Suomeen oli erittäin vaikea, mutta taistelin elämästäni ja päämäärästäni, ja pääsin lopulta Suomeen monien vaiheiden kautta. Matkasta kertomiseen tarvitaan oma kirjansa, jos haluaisin kertoa kaiken.

Nyt minä, Ali Nazari asun Suomessa ja olen pian 20-vuotias. Ensimmäisinä päivinä saapuessani Suomeen, tunsin oloni todella hyväksi ja turvalliseksi: ei enää ammuksia ja räjähdyksiä eikä ihmisten tuskanhuutoja! Tunsin olevani turvassa.

Muutamien kuukausien kuluttua huomaisin tuntevani oloni hyvin yksinäiseksi - asuimme sotaa ja tuhoa paenneiden lasten kanssa vastaanottoyksikössä pienellä paikkakunnalla keskellä metsää. En osannut suomea tai tarpeeksi englantia, enkä pystynyt kommunikoimaan suomalaisten nuorten kanssa. Aluksi ihmiset katsoivat meitä oudosti ja pitivät erilaisina, ja halusin puhua heille, ja selittää, että vaikka olemme vähän eri näköisiä, olemme ihmisiä kuten sinäkin ja rakastamme elämäämme. Minusta tuntui oudolta outoa katsoa ihmisiä ja heidän käyttäytymistään. Siitä tuli minulle ensimmäinen ja vahvin syy oppia nopeasti suomea.

Silti minulla oli paljon ongelmia ja huolia: sama pelko ja ahdistus kuten Iranissa ollessani. Koko ajan taustalla oli huoli, ja ajatus että jos opiskelen hyvin ja opin kielen, minua ei lähetetä takaisin kotimaahani. Joka tapauksessa olen oppinut kielen hyvin, ja puolentoista vuoden kovan työn jälkeen saavutin riittävän kielitaidon, ja pystyin opiskelemaan peruskoulussa suomalaisten nuorten kanssa. Sain päättötodistuksen noin vuodessa, ja nyt olen ammattikoulussa ja opiskelen merkonomiksi. Koulun jälkeen iltaisin työskentelen ravintolassa, ja olen melkein joka viikonloppu vapaaehtoisena Punaisella Ristillä ja haluan vaikuttaa maahamme ja maailmaan.

PERHEENYHDISTÄMISESTÄ

Viime vuoden ajan olen yrittänyt saada perheeni Suomeen. Aluksi kaikki kertoivat minulle, että se on mahdotonta, mutta yritän silti saada hakemukseni läpi Suomessa. Suomen perheen yhdistämislainsäädäntö on antaa periaatteessa mahdollisuuden, mutta se on tehty todella vaikeaksi. Tietävätkö poliitikot edes, miten hankalaa se voi olla? Esimerkiksi perheeni

pitää matkustaa jättämään hakemusta Afganistanista Intiaan Suomen suurlähetystöön, koska Suomella ei ole suurlähetystöä Afganistanissa. Yksinhuoltajaperheelle matkakulut ovat mahdollittoman kalliit. Minä kaipaen perhettäni: 18-vuotiaana on erittäin vaikeaa joutua hoitamaan kaikki kodin asiat itse. Perheen yhdistämisen hakeminen on hyvin hankalaa - tuhansia hallinnollisia ongelmia juuri Suomeen tullee nuorelle miehelle.

Aloitin opiskelun merkonomiksi, koska minulla on suuria tavoitteita ja suunnitelmia. Haluan rakentaa paremman suomalaisen nuorten kanssa opintojen ja ponnistelujen avulla. Mielestäni pitäisi ymmärtää, että kaikki ihmiset tarvitsevat perheen ja että heillä on pitäisi olla oikeus elää perheensä kanssa turvallisessa paikassa. Minun opintoni ovat minulle ensimmäinen askel kohti unelmaani. Haluan olla aktiivinen yhteiskunnassa, koska minun mielestäni jokaisella ihmisellä on yhteinen vastuu heidän yhteiskunnastaan.

Minä haluan puhua ihmisten kanssa ja tarvitsen apuasi: minun on vaikeaa saada perheeni luokseni. Olen ollut heistä pitkään erossa, mutta en halua pikkusisarusteni olevan hengenvaarassa, vaan haluan tehdä työtä ja ansaita rahaa auttaakseni heitä ja muita sekä taloudellisesti että sosiaalisesti. Viime vuonna tutustuin Vaikuttajatiimiin, ja halusin lähteä mukaan työskentelemään heidän kanssaan, sillä se on minulle hyvä mahdollisuus mennä askeleen lähemmäs tavoitteitani. Halusin kirjoittaa myös tähän, se toivottavasti vaikuttaa ja kertoo ihmisille nuoruuden vaikeuksista.

Toivon, että meillä on hyvä ja rakastava yhteisö!

OMRAN, 19

opiskelee ammattikoulussa sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa. Tulevaisuudessa hän haluaisi olla ensihoitaja tai palomies, koska hän tykkää auttaa ihmisiä. Omran kuvailee itseään sosiaalisesti ja rohkeaksi. Tällä hetkellä hänelle tärkeitä asioita ovat koulu, perhe, ystävät ja kuntosali.

EI IHAN TAVALLINEN KREIKAN REISSU

Olen kokenut paljon kotimaassani. Nähnyt erilaisia tilanteita ja haasteita. Ne ovat kasvattaneet minut aikuiseksi. Olen päättänyt poistua kotimaastani siksi, koska halusin parempaa elämään. Siellä on sota käynnissä ja ihmiset pärjäävät tosi huonosti. Jouduin keskeyttämään koulun sodan vuoksi.

Menin alaikäisenä ensin Syyriasta Turkkiin yhdeksi kuukaudeksi ja tulin sitä kautta Eurooppaan. Olen yrittänyt ylittää Välimeren kolme kertaa päästäkseni Turkista Kreikkaan. Olen ottanut paljon riskejä. Matka kumiveneellä on todella järkyttävää. Sitä ei voi edes selittää yhdellä lauseella. Joko pääset Eurooppaan tai kuolet. Joko saat onnellisen elämän tai kuolet. Niin kuin aarre, jos sen löytää. Tulin siskon kanssa Kreikkaan. Meillä oli kolme lasta mukana. Olin erityisen huolissani lapsista. Lapset ovat niin viattomia. En halua nähdä lasten kuolevan. He olivat tosi riippuvaisia minusta ja minä heistä. Toisella kerralla vene upposi. Onneksi oltiin rannan lähellä. Sen jälkeen olin erityisen huolissani lapsista. Sisko halusi vielä yrittää, mutta minä en. Päätettiin ottaa kuitenkin viimeinen riski ja sillä kerralla pääsimme Kreikkaan.

Kreikasta alkoi toinen matkan vaihe. Me oltiin ihan pihalla. Ei tiedetty kieltä tai mitään. Rajat olivat suljettu. Meillä oli huono tuuri. Siellä oli paljon pakolaisia. Jouduttiin odottelemaan Ateenassa satamassa pari viikkoa rajan aukeamista, mutta se ei auennut. Marraskuussa oli rankkasateita. Me asuttiin teltassa satamassa. Kaikki vaatteet kastuivat. Me sairastuimme. YK:n pakolaisjärjestön henkilökunta kiersi kadulla ja he keräsivät

ihmisten tietoja, jotta he pääsisivät Eurooppaan laillisesti. Me luultiin, että se on ansa, ja että he lähettävät meidät lopulta takaisin Turkkiin, jos rekisteröidymme sinne. Sitten päätimme kuitenkin ottaa taas riskin ja rekisteröityä. Ajattelimme, että parempi ottaa riski, kuin olla teltassa. Me mentiin jonkun kaverin kotiin siellä, missä me asuttiin kuukausi. Me oltiin turhautuneita ja pessimistisiä.

”Joko pääset Eurooppaan tai kuolet. Joko saat onnellisen elämän tai kuolet. Niin kuin aarre, jos sen löytää.”

Sitten siskoni päätti, että hän haluaa takaisin Turkkiin, koska Kreikassa rajat olivat kiinni ja siellä oli vaikeaa. Hän meni takaisin. Minulla oli velkaa matkan takia, joten en voinut enää mennä takaisin. Jäin yksin Kreikkaan alaikäisenä. Osasin vähän englantia. Menin takaisin satamaan, koska en voinut enää jäädä kaverin luokse. Asuin taas teltassa. Siellä oli paljon järjestöjä. Myös Punainen Risti oli auttamassa ja liityin vapaaehtoiseksi. Auttajat olivat eri kansallisuuksia. He puhuivat kaikki englantia. Olin pakolaisille tulkkina. Opettelin lisää englantia. Tutustuin eri ihmisiin ja sain ystäviä. Halusin auttaa ihmisiä siellä, koska ihmiset kärsivät tosi paljon, esimerkiksi lapset. Lopulta YK:n pakolaisjärjestön kautta soitettiin minulle. Minua haastateltiin ja he sanoivat, että hakemuksessa kestää noin 3 kuukautta.

ELÄMÄ SUOMESSA

Vuoden päästä sain päätöksen, että Suomi ottaa minut vastaan sisäisenä siirtona*. En tiennyt mitään Suomesta. Se oli ihan käsittämätön tilanne. Tykkäsin kuitenkin Suomen nimestä. Perheidyin Suomeen Kreikassa ja opettelini kieltä. Tulini Suomeen lentokoneella. Olin ihan täysin yksin ja masentunut. Minulla ei ollut ketään. Onneksi osasin vähän englantia ja pystyin kommunikoimaan ihmisten kanssa.

*”Tykkään tästä maasta,
koska täällä on rauhallista.
Meillä on oikeuksia ja tasa-
arvoa.”*

Suomessa vaikeaa on ollut yksinäisyys ja pakolaisena oleminen. Ihmiset kohtelevat minua pakolaisena, eikä ihmisenä. Ihmiset ovat kuitenkin alkaneet sopeutua maahanmuuttajiin, varsinkin nuoret. Nuoret aikuiset ovat tosi ystävällisiä ja kohtelevat minua hyvin. Kielen oppiminen on auttanut tosi paljon. Sitä kautta olen ymmärtänyt enemmän suomalaisten ajatuksia ja kulttuuria. Tykkään tästä maasta, koska täällä on rauhallista. Meillä on oikeuksia ja tasa-arvoa.

Tulevaisuudessa haluan opiskella, saada töitä, aloittaa itsenäisen elämän ja tavata perhettäni. Haluaisin poistaa suomalaisten negatiivisia ajatuksia maahanmuuttajista ja haluaisin nostaa esille hyviä ajatuksia meistä. Me ollaan kuitenkin osa tätä maata. Haluaisin auttaa mahdollisimman paljon ihmisiä työssäni. Haluan vaikuttaa yhteiskunnassa, koska olen nähnyt kotimaas-

sani paljon kärsimystä. Haluaisin toteuttaa tasa-arvoa, että kaikilla olisi samat oikeudet. Ei vain Suomessa, vaan kaikkialla maailmalla.

SISÄINEN SIIRTO

Turvapaikanhakijoiden sisäisistä siirroista tehtiin päätös EU-maiden kesken. Suomi vastaanotti turvapaikanhakijoita Kreikasta ja Italiasta. Sisäisten siirtojen tarkoitus oli helpottaa näitä kauttakulkumaita. Samalla turvapaikanhakijoiden liikkumista EU:n sisällä halutaan kontrolloida niin, etteivät he kaikki päädy muutamaa jäsenmaahan.

SUOMEEN
SAAPUMINEN

ALI S., 20

on syntynyt Afganistanissa ja kasvanut Iranissa. Ali on tullut alaikäisenä turvapaikanhakijana veljensä kanssa Suomeen vuonna 2015 joulukuussa.

ENSIMMÄISET VUODET SUOMESSA

Ensimmäiset vuodet Suomessa eivät eronneet elämästäni pienessä kylässä Iranissa. Sanoisin jopa, että elämä Suomessa oli vielä vaikeampaa, jos se ei olisi epäkohteliasta. Meille nuorille, jotka emme osanneet suomea tai englantia ja olimme tilanteessa, jossa ihmiset katsoivat meitä säälien, oli vaikeampaa kommunikoida muiden ihmisten kanssa. Ensimmäisenä vuotena Suomessa opin, mitä tarkoittaa masennus. Iranissa emme ehtineet miettiä masennusta tai pikemminkin, koska meillä oli niin paljon ongelmia, emme ehtineet miettiä, olemmeko masentuneita. Suomen kylmä ja pimeä talvi vuorovaikutusmahdollisuuksien puute ja erityisesti se, että asuimme kaukana perheestämme olivat meille 16-vuotiaille nuorille suurimmat syyt masennukseen. Kun kysytään, miksi jäit oman maasi, toiset vastaavat sodan olleen syynä. Minun mielestäni ihmiset etsivät aina onnellisuutta ja rauhaa jokaisessa elämän hetkessä ja tämä on maahanmuuton perimmäinen syy.

Ensimmäiset vuodet Suomessa minulle ja muille nuorille olivat tosi vaikeita. Ainoa asia, joka antoi meille toivoa elämässämme vastaanottokeskuksessa, joka oli metsässä ja ihmisistä kaukana, oli meidän hienot ohjaajat ja työntekijät. Me tunsimme heidän kanssaan, että olemme taas perheessä. Pitää kuitenkin ottaa huomioon, että joidenkin ihmisen kanssa meillä oli joskus ongelmia, koska he eivät tieneet miten toimia tässä työssä nuorten kanssa. Me kuitenkin opimme, että miten voimme tulla toimeen erilaisten ihmisten kanssa. Työntekijät ja ohjaajat olivat sekä suomalaisia että ulkomaalaisia ja taas tunsimme, että meillä on perhe. Se oli tunne, jota me nuoret silloin tarvitsimme kovasti. Erityisesti silloin, kun me pääsimme turvapaikkaan sodasta vaikean ja vaarallisen matkan jälkeen. Meille oli vaikeaa

kommunikoida ihmisten kanssa tässä vaikeassa tilanteessa, kun psyykkiset olosuhteet olivat niin huonot. Se oli kuitenkin tärkeä syy sille, että opin suomea nopeammin.

”Meille oli vaikeaa kommunikoida ihmisten kanssa tässä vaikeassa tilanteessa, kun psyykkiset olosuhteet olivat niin huonot. Se oli kuitenkin tärkeä syy sille, että opin suomea nopeammin.”

Tunsimme olevamme kuin maan ja taivaan välissä. Tarkoitan sitä, kun et tiedä mitä sinulle tapahtuu huomenna tai ehkä sinut palautetaan olosuhteisiin, joista sinä pakenit tai tilanteeseen, missä olit vaarassa kuolla ja minne jouduit jättämään tärkeimpäsi, perheesi. Sain oleskeluluvan, mutta silti ahdistava ja paha olo ei loppunut: joillakin meistä ei ole vielä oleskelulupaa ja heidän täytyy sopeutua tähän vaikeaan tilanteeseen – ja tiedämme, etteivät heidän ihmisoikeutensa toteudu. Minun osaltani ahdistava odotus loppui, vaikeat päivät, jotka olivat kuin pimeät ja yksinäiset yöt. Sisäinen ristiriita kuitenkin jäi: tunsin oloni yhtä aikaa hyväksi ja huonoksi. Hyväksi siksi, että enää en joutunut pelkäämään, että minut lähetettäisiin sodan keskelle ja voin opiskella ja miettiä tulevaisuuttani ja rakentaa vähitellen elämäni ja toteuttaa suurinta tavoitettani: haluan muuttaa maailman. Samanaikaisesti kuitenkin suren sitä, että en näe äitini kauniita silmiä, en maista äidin herkullista ruokaa

- minulla on aina nälkä ja äitini tiesi sen. En voi enää puhua hyvälle isälleni, vaikka minulla olisi vielä paljon opittavaa häneltä.

”Samanaikaisesti kuitenkin suren sitä, että en näe äitini kauniita silmiä, en maista äidin herkullista ruokaa - minulla on aina nälkä ja äitini tiesi sen. En voi enää puhua hyvälle isälleni, vaikka minulla olisi vielä paljon opittavaa häneltä.”

En tiedä miten voisin kuvailla teille tätä yhtäaikaista surun ja ilon tunnetta. Toivon, että muut eivät joudu sitä kokemaan, erityisesti nuoret, sillä minä tiedän miltä se tuntuu. Hyvät ja huonot päivät menivät ohi, mutta opin paljon uusia asioita: opin olemaan ihmisten kanssa, jotka eivät tunne minua tai kulttuuriani. Tässä vaiheessa aloin miettiä, että nyt kun on mahdollisuus, minun pitäisi alkaa toimia - ajattelin, että nyt on minun vuoroni tehdä tästä paikasta uusi yhteiskunta itselleni ja sopeutua uuteen. En tarkoita sitä, että tulisi unohtaa kokonaan oman kulttuurinsa ja taustansa, vaan että kotoutuu uuteen kulttuuriin oman kulttuurinsa kanssa ja tekee parhaansa nykyisessä tilanteessaan.

TYÖELÄMÄ

Alussa asuminen yksin oli vaikeaa ja outoa. Lisäksi en tiennyt tarpeeksi suomalaisesta yhteiskunnasta. Tästä aiheutui paljon ongelmia. Vaikea kieli pakotti minua tekemään töitä ja oppimaan kieltä nopeasti. Tämän takia etsin aluksi paljon töitä, vaikka ilmaiseksi, koska halusin vaan tutustua enemmän suomalaiseen yhteiskuntaan ja päästä siihen mukaan. Ensimmäinen työpaikkani oli vanhainkoti. Kun olin siellä töissä opin paljon asioita ja opetin työntekijöille jotain myös meidän kulttuuristamme. Puhuin vanhusten kanssa iloisesti ja tein omaa työtäni mielelläni. Kaikki työkaverini olivat tyytyväisiä ja he kunnioittivat minua tosi paljon: he ihastelivat sitä, että olen ollut vain kaksi vuotta Suomessa ja puhun erittäin hyvää suomea ja olen vapaaehtoisena töissä ja teen omia töitä hyvin. Heistä oli vähän outoa, että vaikka minulla ei ollut työkokemusta, tein silti tämän työni hyvin. Ymmärsin hyvin vanhempien ihmisten hoitamisen tärkeyden. Olen oppinut jo lapsuudessani, että meidän velvollisuutemme on vuorollamme ottaa vastuu ja hoivata vanhuksia.

Vanhainkodin jälkeen tutustuin Suomen Punaiseen Ristiin ja Vaikuttajatiimiin. Löysin vapaaehtoistyön, joka sopi minun olosuhteisiini. Me esimerkiksi autoimme muita nuoria yksintulleita, jotka tulivat Suomeen vuonna 2015. Oikeastaan meidän kohderyhmämme ovat kaikki nuoret, vaikka hankkeen nimi on Yksintulleiden tukihanke. Olin noin puoli vuotta SPR:llä vapaaehtoisena ja sen jälkeen tulin työharjoitteluun kahdeksi kuukaudeksi. Tässä ajassa näytin heille, että minä pärjään ja pystyn tekemään tätä työtä. Sen jälkeen kaikki kollegani olivat samaa mieltä ja aloitin oppisopimuksella työt Punaisella Ristillä ja nyt olen valmistunut ja teen oikeaa kokoaikaista työtä ja olen tosi iloinen, että olen oppinut kieltä, tutustunut suomalaiseen ja saanut työtä.

KOULU JA OPISKELUPROSESSI

Kun olin päässyt Suomeen ja kuuntelin suomalaisten puhuvan keskenään, suomen kieli kuulosti erittäin vaikealta. Olin pettynyt, kun kuulin, että tämä kieli on erityisen vaikea: olen sosiaalinen henkilö ja tykkään puhua ihmisten kanssa ja jos en voisi puhua, luulen että kuolisin! Vastaanottoaikana pääsimme muutamia kuukausia odotettuamme kouluun, jossa me opiskelimme vain suomea. Opiskelin puolisoista vuotta suomen kieltä, sen jälkeen aloitin opiskelun peruskoulussa ja sain peruskoulun päättötodistuksen yhdessä vuodessa. Peruskoulun jälkeen aloitin merkonomin opinnot ammattikoulussa. Alussa oli vähän vaikeaa, kun en osannut hyvin suomea ja opettajat ammattikoulussa puhuivat puhekieltä. Niihin aikoihin liityin Vaikuttajatiimiin: se oli minulle ensimmäinen askel suomalaiseen yhteiskuntaan ja kun puhuin paljon ihmisten kanssa Vaikuttajatiimistä ja nuorten haasteista, suomen kielen taitonikin kehittyi pikkuhiljaa.

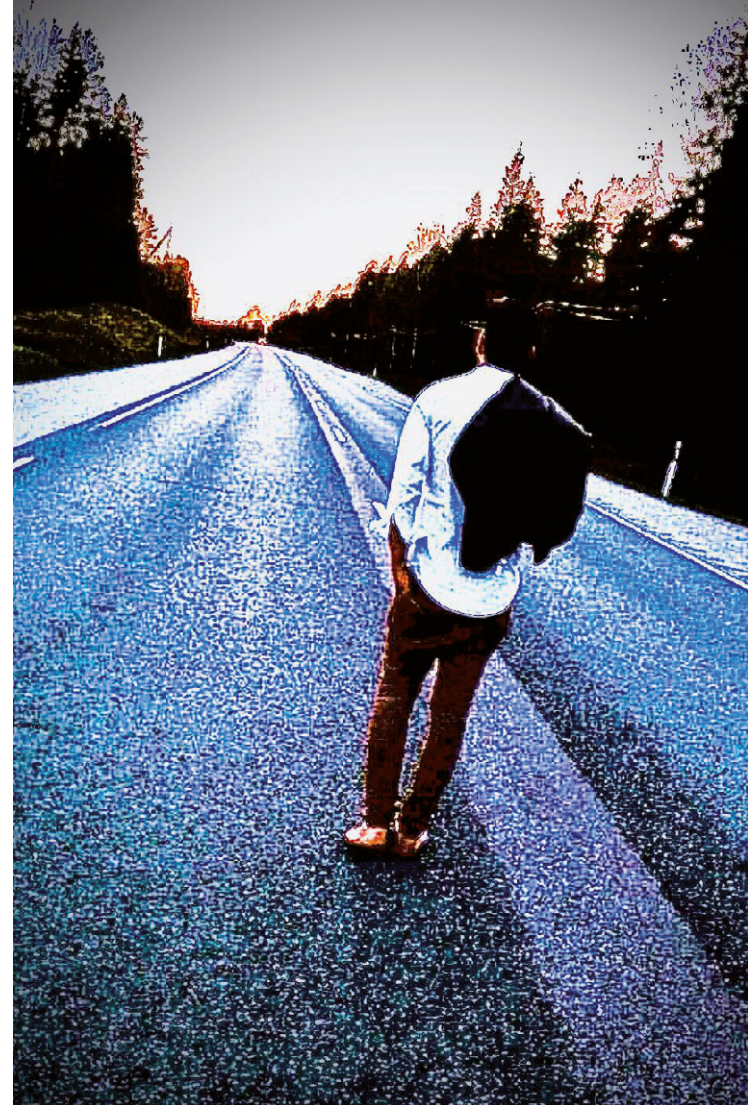
KOTOUTUMINEN JA SOPEUTUMINEN

Tällä hetkellä, kun puhun ihmisten kanssa ne sanovat, että olen kotoutunut hyvin Suomeen, koska minulla on esimerkiksi työ, koulupaikka ja kaverit. Kaikki näyttää hienolta, mutta on asia joka rasittaa minua tosi paljon: se, että asun yksin kaukana perheestäni. Suomalaisille nuorille voi olla vähän outoa, mutta meidän maassamme ja meidän kulttuurissamme naiset jäävät kotiin ja he tekevät työnsä kotona: äiti hoivaa sinua 24 tuntia vuorokaudessa ja ajattelee, että hänen tärkein tehtävänsä on pitää huolta sinusta. Tämän takia sinä et voi ja et halua oppia asumaan yksin erityisesti, kun olet 16-vuotias. Ehkä olet töissä ja sinun ei tarvitse pyytää rahaa vanhemmilta ja mietit, että nyt olet täysi-ikäinen, mutta oikeastaan et ole. Ymmärrät tämän,

kun matkustat yhdentoista maan läpi, taistelet koulun kanssa ja kolmasosan kuukaudesta tunnet, että nyt jos tulisi vielä jokin ongelma et enää jaksaisi taistella ja haluaisit luovuttaa, mutta yhtäkkiä kuulet tutun äänen. Saat siitä energiaa ja ymmärrät, että se on juuri sitä, mitä silloin tarvitset ja silloin tiedät, mikä on vanhempien voima ja miksi me tarvitaan heitä. Minulla on paljon kerrottavaa, mutta on sääli, kun minulla ei ole korvia, jotka kuuntelevat. Kuitenkin: kiitos Suomi. Olen turvassa, mutta yksin.

“Kun olin päässyt Suomeen ja kuuntelin suomalaisten puhuvan keskenään, suomen kieli kuulosti erittäin vaikealta. Olin pettynyt, kun kuulin, että tämä kieli on erityisen vaikea: olen sosiaalinen henkilö ja tykkään puhua ihmisten kanssa ja jos en voisi puhua, luulen että kuolisin!”

*"Kuitenkin: kiitos Suomi.
Olen turvassa, mutta yksin."*

ABDOLMAJID, 20

valmistui viime vuonna peruskoulusta ja nyt hän opiskelee lukiossa. Seuraavaksi hän haluaa mennä armeijaan ja sen jälkeen opiskelemaan kansainvälistä liiketaloutta yliopistoon.

UUDET MAISEMAT

KIRKKONUMMI

Se päivä oli 17.11.2015. Noin kolmelta iltapäivällä ostin Tukholmassa junalipun Suomeen. Z-juna Suomeen lähti kello 17.00. Junassa enimmäkseen nukuin, mutta tapasin myös muita afganistanilaisia nuoria, jotka olivat matkalla Suomeen. Seuraavan päivän aamulla kello 8.30 junasta vaihdoin bussiin. Silloin oli aivan pimeää ulkona. Juna-asemalla työntekijät antoivat vaatteita, koska oli kylmä. Bussi kesti noin kaksi tunti ja sitten saavuimme Haaparannasta Tornioon.

Bussista meidät vietiin poliisien haastatteluun. Poliisit kysyivät mistä tulimme ja keitä olimme. Siinä paikassa jotkut joutuivat odottamaan useamman viikon. Se ei ollut hyvä paikka, ja mietin, että miten kestäen olla siellä niin pitkään. Onneksi heti samana päivänä pääsin bussiin, joka vei meidät Kirkkonummelle. Samassa bussissa oli myös afganistanilainen kaveri, jonka olin tavannut jo junassa.

Kirkkonummelle saavuimme yhdeksältä illalla. Sen jälkeen kaikki asiat muuttuivat paremmaksi. Kun saavuimme Kirkkonummelle, meitä tuli vastaan monta työntekijää, joista yksi oli afganistanilainen. Hän kertoi, että olemme ohjaajia. Hän käytti sanaa "ohjaaja" suomeksi. Se oli ensimmäinen suomenkielinen sana, jonka kuulin ja jonka opin.

Kirkkonummella vastaanottokeskus oli Evitskogin kurssikeskuksessa. Se oli tosi hyvä paikka. Jokaisessa huoneessa oli kuusi pöykää. Siellä oli myös iso sali, jossa erilaista toimintaa. Lähellä oli myös jalkapallokenttä, jonne menimme pelaamaan suomalaisten

kanssa jalkapalloa. Paikka tuntui ihan oudolta, koska se oli aivan metsän keskellä ja marraskuussa oli pimeää, eikä ollenkaan aurinkoa. Muistan, kun kerroin puhelimesta kavereilleni, että täällä on vain metsää, eikä mitään kaupunkia. Onneksi pian pääsin ohjaajan mukana Leppävaaraan Selloon ja näin myös kaupunkia.

"Paikka tuntui ihan oudolta, koska se oli aivan metsän keskellä ja marraskuussa oli pimeää, eikä ollenkaan aurinkoa. Muistan, kun kerroin puhelimesta kavereilleni, että täällä on vain metsää, eikä mitään kaupunkia."

Kirkkonummella oli yksi afganistanilainen kaveri, joka sanoi monta kertaa, että lähdetään pois takaisin Ruotsiin. Onneksi minulla oli motivaatio pysyä Suomessa. Se motivaatio oli minun veljeni, joka oli tullut perheensä kanssa Suomeen kaksi kuukautta aikaisemmin. Hän asui Keski-Suomessa. Tapasin hänet ensimmäisen kerran seitsemän kuukautta sen jälkeen, kun tulin Suomeen. Heti sen jälkeen, kun olin tavannut hänet, hän ja hänen perheensä lähetettiin pois Saksaan, joten ehdin tapaamaan häntä vain kerran.

Ensimmäinen kauppa, jossa kävin Suomessa, oli Kirkkonummen S-market. Sieltä ohjaaja osti meille suomalaiset sim-kortit puhelimeen.

Vastaanottokeskukseen tuli joka iltapäivä opettaja, joka opetti meille suomen kieltä. Silloin monet eivät halunneet tulla tunnille, eivät vielä jaksaneet. Muistan, että opettaja opetti alussa sanat "yö" ja "tyttö", koska farsin kielessä ei ole y-kirjainta. Ne olivat vaikeita ja ovat vieläkin vaikeita. Ensimmäinen numero, jonka opin, oli kuusi, koska sen huoneen numero oli kuusi, josta haimme erilaisia tavaroita. Opin silloin myös jo suomen kielen imperfektin. Opettaja oli farsinkielinen ja hän selitti asiat hyvin.

"Aikuisten kanssa menimme usein metsään kävelylle. Silloin opin sanan "kuu", koska kuu näkyi taivaalla."

Vastaanottokeskukseen tuli myös paljon suomalaisia vapaaehtoisia, nuoria ja aikuisia. Nuorten kanssa järjestettiin palloleikkejä, tansseja ja muuta sellaista. Aikuisten kanssa menimme usein metsään kävelylle. Silloin opin sanan "kuu", koska kuu näkyi taivaalla.

LAHTI

Olin Kirkkonummella pari viikkoa. Sitten monet pojat lähetettiin toisiin vastaanottokeskuksiin. Minut ja eräs toinen afganistanilainen lähetettiin Lahteen. Se oli 4. päivä joulukuuta, kun lähdimme ohjaajan kanssa ensin Pasilaan ja siitä ilman ohjaajaa Lahteen. Meille sanottiin, että joku tulee meitä vastaan Lahdesa. Asemalle tulikin suomalainen nainen, joka puhui meille englanniksi. Ymmärsin silloin jonkin verran englantia. Hän kertoi,

että toinen ohjaaja vastaanottokeskuksessa puhuu farsia. Menimme asemalta iltapäivällä Lahden kansanopistoon, tulevaan asuinpaikkaamme.

Menimme suoraan ruokalaan kahville. Ruokalassa irakilaisia turvapaikanhakijoita tuli juttelemaan kanssamme ja sitten tuli iranilainen, farsinkielinen ohjaaja luoksemme. Hän vei meidät huoneeseemme ja kertoi paikan säännöt. Saimme sieltä myös koulupaikat. Koulu alkoi viikonlopun jälkeen maanantaina.

Ensimmäisestä koulupäivästä en muista mitään, ehkä siksi, että olin ollut jo Kirkkonummella opetuksessa. Luokka oli aika iso, siellä oli afganistanilaisia, thaimaalaisia, irakilaisia, kurdeja, egyptiläisiä. Osa heistä oli asunut Suomessa jo viisikin vuotta.

Tapasin kansanopistossa heti ensimmäisenä päivänä pari afganistanilaista, jotka olivat asuneet Suomessa jo puolitoista vuotta. Oli tosi hyvä, että he osasivat jo suomen kieltä ja he veivät meitä kaupungille.

Lahdessa elämä muuttui viikko viikolta paremmaksi, kun tutustuin ihmisiin ja paikkoihin. Koulussa oli myös suomalaisia opiskelijoita, joiden kanssa pelasimme pingistä ja biljardia ja kävimme saunassa. Sauna oli minulle ihan uusi asia, ja suomalaiset tavat saunassa olivat outoja, esimerkiksi että kaikki menevät alasti saunaan. Silloin oli kylmä talvi, joinakin päivinä -30 astetta. Se oli vaikeaa. Talvella oli myös hauskaa. Muistan, kun menimme ohjaajan kanssa luistelemaan. Muistan ensimmäisen kerran, kun laitoin luistimet jalkaan, en pysynyt pystyssä ilman ohjaajan tukea. Sitten, kun olimme käyneet useamman kerran, aloin vähän oppia, vaikka se olikin vaikeaa.

”Pimeys ja kylmyys olivat minulle ihan uutta ja se oli vaikeaa.”

Talven aikana tutustuin enemmän afganistanilaisiin ja kurdeihin, jotka olivat Suomessa perheensä kanssa ja kansanopistossa vain koulussa. Pimeys ja kylmyys olivat minulle ihan uutta ja se oli vaikeaa. Onneksi ohjaaja kertoi meille, että kesällä Suomessa on lämpimämpää ja valoisampaa. Minulle uusi asia oli, että kävelin järven jään päällä talvella.

Toukokuussa tuli jo lämmintä ja puihinkin tuli lehtiä, silloin kaikki muuttui taas. Kesä Suomessa oli tosi kaunis. Kävimme joka päivä Lahden satamassa. Satama oli hieno paikka, se

on paras paikka missä olen käynyt Suomessa. Hieno paikka on myös sataman lähellä oleva urheilupuisto. Kävimme siellä pelaamassa jalkapalloa suomalaisten kanssa. Kävimme myös kalastamassa.

ESPOO

Kesä oli hyvä asia, mutta se toi myös huonon asian. Kun koulu loppui, minun ja muutaman muun pojan piti muuttaa pois Lahdesta. Emme saaneet jäädä sinne. Onneksi ohjaaja kertoi meille, että Espoo, jonne meidät siirrettiin, on iso ja hyvä kaupunki. Muutin Espooseen Kauklahteen 28.5.2016. Muutto oli vaikea, koska Lahdessa asiat olivat hyvin. Kauklaudessa ilmapiiri poikien keskuudessa oli negatiivinen, koska kaikki olivat alaikäisiä turvapaikanhakijoita ja kaikki vielä odottivat Maahanmuuttoviraston päätöksiä. Lahdessa monilla oli jo oleskelulupa ja siellä oli kaiken maalaisia. Kauklaudessa melkein kaikki 40 poikaa olivat afganistanilaisia. Mutta sen jälkeen elämä jatkui.

”Ympärillä asiat olivat hyvin, mutta sisälläni sekaisin.”

Ensimmäiset seitsemän kuukautta Suomessa Lahdessa meni välillä hyvin ja välillä huonommin. Ympärillä asiat olivat hyvin, mutta sisälläni sekaisin. Lahdessa oli onneksi hyvät ohjaajat, hyvät opettajat ja hyvät kaverit.

AMIN, 20

on kotoisin Afganistanista.
Tulevaisuudessa hän haluaa
opiskella ammattitutkinnon.

TAIVAAN JA MAAN VÄLISSÄ

Olen asunut lähes 4 vuotta Suomessa ilman oleskelulupaa. Haluan kertoa teille pienen tarinan paperittomista nuorista. Toivon, että se ei satuta sinua.

Noin 4 vuotta sitten, vuoden 2015 joulukuussa, olin 16-vuotias ja pääsin Suomeen turvapaikanhakijana. Ihan alussa olin vastaanottokeskuksessa muiden nuorten kanssa. Siellä oli muun muassa afganistanilaisia, kurdeja, iranilaisia ja irakilaisia. Ensimmäisenä vuotena oli tosi vaikeaa kommunikoida muiden ihmisten kanssa ja suomen kieltä oli vaikeaa oppia, koska emme käyneet kouluakaan. Me kuitenkin pärjättiin ohjaajien kanssa.

”Meille nuorille oli tosi vaikeaa istua maahanmuuttoviraston työntekijän edessä ja kertoa kaikista elämän tapahtumista, niin kuin poliisin haastattelussa. Eriytyisen vaikeaa oli kertoa kaikista niistä asioista, joita olet yrittänyt unohtaa, esimerkiksi perheen kadottamisesta.”

Maahanmuuttovirasto kutsui nuoria haastatteluun ja kaverit menivät sinne yksi toisensa jälkeen. Meidän täytyi kertoa, miksi me olemme muuttaneet Suomeen ja miksi haluamme jäädä Suomeen. Meille nuorille oli tosi vaikeaa istua maahanmuuttoviraston työntekijän edessä ja kertoa kaikista elämän tapahtumista, niin kuin poliisin haastattelussa. Eriytyisen vaikeaa oli kertoa kaikista niistä asioista, joita olet yrittänyt unohtaa, esimerkiksi perheen kadottamisesta. Maahanmuuttoviraston kuulusteluiden jälkeen tuli seuraava vaikea vaihe, eli maahanmuuttoviraston päätökset. Kuka saa elää ja kuka ei saa elää. Päätöksen odottaminen oli todella vaikeaa. Minun mielestä 16-vuotiaan nuoren lähettäminen ilman perhettä sodan keskelle on sama kuin kuolemantuomio.

”Maahanmuuttoviraston kuulusteluiden jälkeen tuli seuraava vaikea vaihe, eli maahanmuuttoviraston päätökset. Kuka saa elää ja kuka ei saa elää.”

Meille nuorille se todella oli elämän ja kuoleman kysymys. Sama kuin ihminen, joka on jäänyt taivaan ja maan väliin. Joko he lähettävät meidät takaisin kotimaan, eli maahan, josta me karkasimme ja pelastimme henkemme, tai me saamme oleskeluluvan ja rakennamme uuden elämän uudessa kulttuurissa ja maassa. Silloin kaikki nuoret olivat stressaantuneita. Jonkun nuoren edustaja tuli ja hän sai positiivisen päätöksen. Silloin juhlittiin. Jonkun edustaja tuli ja hän sai negatiivisen päätöksen. Silloin kaikilla meillä oli huono olo, koska olimme asuneet

yhdessä kaksi vuotta ja olimme kuin perhe. Muistan kerran, kun yhden nuoren edustaja tuli juttelemaan ja me kaikki olimme odottamassa, että minkä päätöksen hän sai. Hän tuli ulos hämmentyneenä. Maahanmuuttovirasto oli kutsunut hänet ikätestiin, joten hänen täytyi odottaa hänen päätöstään vielä. Tämä oli meille uusi juttu. Kukaan ei tiennyt, minkä takia ne päättävät ihmisten iän.

Kaikista yllättävin juttu lopulta oli vastaus. Pitkän odotuksen jälkeen tälle kaverille oli kerrottu, että hän oli kertonut väärän iän, ja että hän on 6 kuukautta vanhempi ja sen perusteella hän sai negatiivisen päätöksen. Hän sanoi minulle: "Amin, tiedätkö mikä on kaikkein pahinta? Se, että kaksi kertaa minä odotin päätöstä pidempään kuin muut ja kaksi kertaa sain negatiivisen päätöksen. Kaksi kertaa tunsin oloni toivottomaksi. Jos he palauttavat minut kotimaahani, missä minulla ei ketään, eikä minulla ole mitään mahdollisuutta elää ja opiskella." Hänen olonsa oli tosi huono, kun hänelle oli sanottu, että olet nyt täysi-ikäinen ja sinun täytyy muuttaa pois alaikäisten vastaanottokeskuksesta aikuisten vastaanottokeskukseen, jossa kaikki ihmiset ovat paljon vanhempia.

"Kukaan ei tiennyt, minkä takia ne päättävät ihmisten iän."

Kysyin kerran, miten hänellä menee. Hän oli vähän aikaa hiljaa ja sanoi: "Amin, minä pelkään paljon, koska tunnen oloni turvattomaksi ihmisten kanssa, jotka ovat paljon vanhempia kuin minä. Asun 12 neliön huoneessa kahden muun kaverin kanssa, jotka ovat paljon vanhempia kuin minä. He ovat myös eri maasta kuin minä, eikä meillä ole yhteistä kieltä. Kaikkein pahinta on se, että en enää saa käydä koulua."

Minä olen Amin. Haluan olla nuorten ääni. Haluan auttaa nuoria niin hyvin kuin pystyn. Kaikki asiat eivät ole tapahtuneet juuri minulle, mutta kuulen aina tällaisia tarinoita minun kavereiltani ja muilta nuorilta. Haluan kertoa heidän tarinansa. Haluan kertoa kaikille ihmisille, että paperitonkin nuori on ihminen ja heilläkin oikeus asua tässä maailmassa, ihan normaalisti. Tämän takia osallistun Vaikuttajatiimin kanssa yhteiskunnalliseen keskusteluun.

TAIKA, 18

opiskelee ilmaisutaidon lukiossa. Tulevaisuudessa hän haluaisi työskennellä opettajana ja auttaa muita ihmisiä oppimaan kaikkea uutta. Taika pitää lukemisesta ja hänellä on lemmikkikilpikonna.

IHMISIÄ VAI NUMEROITA?

Vuonna 2015 Suomeen tuli yhteensä 32 476 pakolaista. Samana vuonna Eurooppaan tuli yli 1 260 000 ihmistä etsimään turvaa sodilta, vainoilta, nälänhädältä ja muilta uhkilta. Näin suuri pakolaisaalto oli liikaa Suomen sietokyvylle kohdata jokainen tapaus yksilöllisesti. Kun jokainen saapuva ihminen olisi pitänyt toivottaa tervetulleeksi ihmisenä, kohdeltiin heitä numeroina, jonoina ja suurina uhkina.

Asuin silloin pienellä paikkakunnalla, jossa pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden saapuminen tapahtui kuin yhdessä yössä. Ensin heistä kuultiin vain juttuja, huhupuheita. Puheet kantautuivat jokaisen korvaan ja kukaan ei tiennyt, mikä oli totta ja mikä ei. Tämä aiheutti epävarmuutta. Ihmiset eivät tienneet, miten heidän pitäisi suhtautua asiaan. Osalla oli hyvin vahvoja ennakkoluuloja, joista levisi paljon vihapuhetta ja mielenosoituksia. Näiden ihmisten mielestä oli väärin Suomen valtiolta auttaa ihmisiä, jotka eivät edes ”ole suomalaisia”. Nämä ihmiset tuhahtelivat kaduilla, ettei Suomen valtio kyllä heille maksanut pyörää niin kuin nuorille, jotka asuivat vastaanottokeskuksissa ilman vanhempia, sisaruksia ja perheitä. Nämä ihmiset myös katsoivat oikeudekseen halveksia kuntaan muuttaneita pakolaisia ja kaikkia niitä, jotka heitä auttoivat.

Osa asukkaista halusi onneksi auttaa kotiutumisen ja joukko ihmisiä keräsi lahjoituksina vaatteita, ruokaa ja muita tarvikkeita, jotta perheillä olisi edes jotain kodeissaan heidän saapuessa paikkakunnalle. Näitä ihmisiä olisi voinut olla enemmänkin, sillä apu tuli tarpeeseen ja kaikki otettiin vastaan. Mutta nämä ihmiset olivat aikuisia. He tiesivät miten toimia näissä tilanteissa ja heillä oli valmiina ajatuksia asiasta. Mutta kukaan heistä ei

vaivautunut miettimään, että miten tähän voisi aktivoida nuoria tai lapsia mukaan. Meille nuorille asiasta ei kerrottu, eikä meitä kuunneltu. Meillä oli paljon kysymyksiä mielessä. Miksi opettajamme siirtyy muualle? Miksi koulussamme käy tarkastajia? Miksi siellä tehdään remonttia? Miksi aikuiset vaivaantuneena jättävät vastaamatta, kun kysymme keräyksistä ja kansalaisiloista? Miksei meitä otettu mukaan auttamaan?

Arki alkoi pyörimään muutoksista huolimatta ja pian saimme konkreettisesti vastauksia kysymyksiimme. Kouluumme perustettaisiin VALMA-luokka*, jolle tulisi opiskelemaan maahanmuuttajanuoria ja -lapsia. Osa oppilaiden vanhemmista oli huolissaan siitä, miten me pystyisimme opiskelemaan sellaisessa ympäristössä. Meidän vastauksemme asiaan oli, että ihan normaalisti. Paitsi ehkä välitunneilla voi itse mennä kysymään uusilta oppilailta, että haluavatko he pelata vaikka koripalloa tai tehdä jotain muuta yhdessä.

MITEN MINÄ VOIN AUTTAA?

Ennen uusien oppilaidemme aloittamista, koulussa kerättiin vapaaehtoisia maahanmuuttajien luokan tukihenkilöiksi, ja koska minulla oli aikaa, ajattelin, että miksi ei. Ajattelin homman olevan varmasti mukavaa, sillä asuttuani paikkakunnalla koko ikäni ja käytyäni siellä kaikki kouluni, tietäisin varmasti asioita, joista voisi olla heille hyötyä. Pian päädyin olemaan koko tukiryhmän vetäjänä, organisoimaan yhteisiä tunteja ja tapahetkiä. Oppilaiden aloittaessa koulunkäynnin, osa ensimmäistä kertaa ikinä ja osa ensimmäistä kertaa pitkään aikaan, menimme joka asiassa pieni askel kerrallaan. Kävimme läpi nimiä, luokkia ja koulun sääntöjä. Kävimme yhdessä kouluruokalassa ja liikuntasalissa ensimmäistä kertaa.

Näiden päivien aikana sain kokea tunteen siitä, miten arvokas toisen ihmisen apu voikaan olla toiselle, joka sitä tarvitsee. Sain myös luokan ensimmäisistä oppilaista ystäviä, joita en tule koskaan unohtamaan. Luokan kasvaessa ja uusien oppilaiden saapuessa, minut pyydettiin luokan apuopettajaksi. Vietin lukuisia tunteja opettamassa suomea, auttamassa matematiikan tehtävien kanssa tai leipomalla suomalaisia herkkuja nuorten kanssa.

Päästyäni yläasteelta ja jätettyäni vanhan kotikaupunkini, aloin kaipaamaan jotain muuta tekemistä. Halusin taas olla avuksi muille ja ehkä jakaa tietoa siitä, miten opetin VALMA-luokalla opettajan apuna ja miten nuorikin voi opettaa toiselle nuorelle jotakin. Päädyin kahden ja puolen vuoden ajaksi opettamaan suomea kielenä ja kulttuurina maahanmuuttajille ja turva-

paikanhakijoille useassa eri paikassa. Vierailin vastaanotto-keskuksissa, pidin läskykerhoja ja tapasin nuoria myös yksityisopetuksen kautta. Osallistuin hankkeisiin, keskusteluihin ja tapahtumiin, joko nuorten kanssa tai itse auttajan roolissa.

Opettamisen ilo ei jäänyt pelkästään itse opetushetkiin. Tutustuin jatkuvasti uusiin kielenopetusmetodeihin netissä, osallistuin koulutuksiin ja haalin itselleni uusia sijaisuuksia, ryhmiä tai oppilaita. Sain muiden ilosta ja onnistumisesta myös itselleni puhtia jatkaa muiden auttamista. Syksyllä 2018 aloin miettiä, että voisinkohan rakentaa tästä innosta itselleni ammatin. Olin jo suunnitellut kouluttautuvani opettajaksi, johon oli lopulta helppo päätös ottaa mukaan suomi toisena kielenä -opettajan pätevyys sivuaineopintojen kautta.

”Haluan myös auttaa muita ihmisiä sopeutumaan tähän yhteiskuntaan kielen kautta. Jokainen opittu sana on askel lähempänä oman paikan löytämistä yhteiskunnassa.”

Tajusin, että tämä on juuri sitä, mitä haluan tehdä. Auttaa muita kotoutumaan olemalla ystävä, tukihenkilö tai vaikka suomen kielen opettaja. Haluan myös auttaa muita ihmisiä sopeutumaan tähän yhteiskuntaan kielen kautta. Jokainen opittu sana on askel lähempänä oman paikan löytämistä yhteiskunnassa. Mikä parasta, roolilla ei ole väliä. Kuka tahansa voi olla tukena opettajana, ystäväenä, kummina tai vaikka vain seurana. Minun tapauksessani ratkaiseva tekijä oli se, että olen useassa ta-

pauksessa ollut se nuori nuorelle.

VAIKUTTAJATIIMISTÄ

Vuoden 2019 tammikuussa minusta tuli Vaikuttajatiimin jäsen. Alun perin aikomuksenani oli vain tehdä haastattelu yhden jäsenen kanssa, mutta keskustelumme oli niin samanoloista, että päädyin osallistumaan myös Vaikuttajatiimin kokoukseen. Tämä oli yksi elämäni parhaimmista päätöksistä ikinä. Olen saanut Vaikuttajatiimiltä niin paljon, ja koen, että myös minä olen pystynyt antamaan heille jotakin. Olen saanut Vaikuttajatiimistä ystäviä, iloa, tukea ja uusia näkökulmia siihen, että miltä oikeasti tuntuu tulla Suomeen ihan yksin ilman perhettä.

“Tahdon toiminnallani mahdollistaa sen, että ihmiset voivat kutsua Suomea kodikseen.”

Vaikuttajatiimi on tiivis perhe, joka haluaa olla aktiivinen ja järjestää erilaisia tapahtumia ja mahdollisuuksia. Me olemme osallistuneet erilaisiin tapahtumiin ja olemme myös itse järjestäneet tapahtumia ja leirejä. Olen päässyt osallistumaan niin moneen mielenkiintoiseen koulutukseen aiheista, joista pitäisi puhua enemmän ja jotka varmasti tulevat olemaan minulle tärkeitä jonakin päivänä. Olemme järjestäneet vaalipaneelin poliitikoille, osallistuneet Maailma kylässä-festivaaleille ja tulevaisuudessa avaamme niin monia uusia ovia ja tuulia, että vain taivas on meille rajana.

Minä olen osa Vaikuttajatiimiä, koska haluan vaikuttaa. Haluan rikkoa asenteita, mielipiteitä ja myyttejä. Ihmisten pitäisi tietää siitä, että kaikilla pakolaisilla, turvapaikanhakijoilla ja maahanmuuttajilla on oma tarinansa. He ovat jokainen eri paikasta kotoisin, heillä on erilaisia kokemuksia ja näkemyksiä. Jokainen kertoo vain omaa tarinaansa. Haluan mahdollistaa sen, ettei ketään syrjitä oman uskonnon, ulkonäön, ihonvärin tai minkään muun asian takia. Haluan luoda nuorille tapahtumia, muistoja ja tekemistä. Tahdon toiminnallani mahdollistaa sen, että ihmiset voivat kutsua Suomea kodikseen. Jokaisella ihmisellä pitäisi olla elämässään maa, kaupunki tai alue, jota hän voi kutsua kodiksi. Siksi minä haluan vaikuttaa.

VALMA

=Ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus

VAIKUTTAMINEN SUOMESSA

MOJI, 20

on opiskellut suomen kieltä ja saanut peruskoulun päättötodistuksen yhdessä vuodessa. Nyt hän opiskelee sähkö- ja automaatiotekniikan perustutkintoa Stadin ammattiopistolla.

MATKALLA VAIKUTTAJAKSI

Ihmiset ovat muuttaneet alueilta ja maista toisiin niin pitkälle kuin ihmisiä on ollut. Historiallisina aikoina tiedämme maahanmuuton ja siirtolaisuuden syyksi sen, että ihmiset yleensä muuttavat parantaakseen tilannettaan. Uusiin tulijoihin kohdistuu ennakkoluuloja, ja ne ovat haitallisia molemmille osapuolille. Vuorovaikutus, toisin tutustuminen ja oppiminen auttavat ennakkoluulojen poistamisessa.

”Ihmiset eivät synny rasisteina: rasismia tuottaa sellainen politiikka, jossa halutaan korostaa ihmisten välisiä rajoja.”

Osallistuin Allianssin* nuorisovaihdon kautta kesällä 2019 rasismiin vastaiseen koulutukseen Italiassa. Meitä oli lähes 20 nuorta neljästä eri maasta. Me opimme paljon rasismista ja ennakkoluulosta, koska koulutus oli hyvin mietitty. Esimerkiksi yhdessä harjoituksessa ohjaajat taputtivat jotain meidän otsaamme, ja ohjeena oli: etsikää ilman sanoja teidän ryhmänne. Me kaikki yritimme ensin selvittää, mikä kuvio meille oli laitettu otsaan, ja sitten etsimme samanlaisia. Kun teimme ryhmän, huomasimme että kaksi nuorta jäi ulkopuolelle, heillä oli eri kuvio. Heitä ei otettu ryhmään, koska he olivat erilaisia. Tässä vaiheessa ohjaajat tulivat takaisin, ja kysyivät, miksi teitte ryhmän niin että kaksi jäi ulkopuolelle? Me sanoimme, että tehän laitoitte meille kuvion otsaan ja sanoitte: tehkää ryhmät, ja

me teimme ryhmät samanlaisista! Ohjaajat sanoivat: ei, teidän tehtävänänne ei ollut tehdä ryhmä samanlaisista, vaan tehkää ryhmä, ei muuta! Kuviot, jotka laitoimme teille otsaan eivät olleet tärkeitä.

Silloin me tajusimme, kuinka paljon tiedostamatta meissä kaikissa on taipumus rakentaa eroja meidän ja muiden välille. Koulutuksen aikana opimme paljon, ja meistä tuli läheisiä, kuin monikansallinen perhe. Minulle koulutus oli tärkeä, ja minusta on entistä tärkeämpää vaikuttaa rasismiin ja ennakkoluulojen poistamiseksi.

Ihmisillä on luonnostaan ennakkoluuloja vieraisiin asioihin, mutta ennakkoluulot voi poistaa. Ihmiset eivät synny rasisteina: rasismia tuottaa sellainen politiikka, jossa halutaan korostaa ihmisten välisiä rajoja.

ALLIANSSI

=Suomen nuorisovaltuuskunnan kattojärjestö

CAYDARUUS, 19

on kotoisin Somaliasta.
Hän opiskelee nuoriso- ja
yhteisöohjaajaksi ja tähtää
ammattikorkeakouluun.

HYVÄ KIERTÄMÄÄN

Kun tulin Suomeen, monet asiat olivat minulle uusia. En tiennyt kuinka puhua, kuinka kysyä apua tai kuinka kertoa tunteistani. Onneksi minulla oli mitä arvokkaimmat ohjaaja, edustaja ja kummiperhe, jotka auttoivat minua, kun tarvitsin apua. Nyt se on suurin syy, miksi haluan auttaa muita ihmisiä.

Jotkut ihmisistä, jotka tarvitsevat apua, eivät sano sitä ääneen pelon tai ujouden vuoksi, mutta yritän parhaani mukaan huomata sen, vaikka se olisi vaikeaa huomata. Suurin osa ihmisistä vain katsoo sivusta, eikä tee mitään. Nyt minulla on mahdollisuus auttaa ihmisiä ympäri maailmaa, jotka tarvitsevat apua kipeästi.

Tässä maailmassa kaikki muuttuu nopeasti. Eilen jotkut ihmiset olivat vahvoja ja huolehtivat asioistaan, mutta tänään he tarvitsevat apua, eivätkä he voi auttaa itseään. Ihmisten auttaminen on kuin puun kasvattamista – voit syödä sen hedelmiä huomenna. Tarkoitin, että voit saada apua myöhemmin niiltä ihmisiltä, joita olet auttanut.

Saatat unohtaa, ketä olet auttanut, mutta henkilö, jota autoit ei koskaan unohtaa sinua, koska olet tehnyt jotain, joka on voinut muuttaa hänen elämänsä. Toisaalta, jos et voi auttaa ihmisiä, älä silloin lupaa mitään, koska se voi rikkoa heidän sydämensä. On totta, että et voi auttaa kaikkia näitä ihmisiä yksin, mutta ainakin voit auttaa yhtä ihmistä. Ehkä sinä itse tarvitset apua huomenna ja henkilö, jota autoit aiemmin, voi silloin auttaa sinua.

Johtopäätökseni on, että apua tarvitsevia ihmisiä on miljardeja ja he elävät tällä planeetalla kansamme. Voimme auttaa näitä ihmisiä, jos teemme sen yhdessä.

*”Ihmisten auttaminen on
kuin puun kasvattamista
– voit syödä sen hedelmiä
huomenna.”*

TULIN SUOMEEN VUONNA 2016

Ruskeasuoli oli ensimmäinen paikka, jossa asuin Suomessa. Sitten muutin Inkooseen. Aloitin valmistavalla luokalla Lohjalla ja tein parhaani opiskellessani suomen kieltä. Meillä oli myös muutamia muita oppiaineita, esimerkiksi englantia, matematiikkaa ja käsityötä.

Opiskelin suomen kieltä yhden vuoden, vaikka minun luokkalaiseni aloittivat opiskelun kuusi kuukautta ennen minua. Tämä ei kuitenkaan estänyt minua ja kun meillä oli koulun kevätjuhla sain palkinnon siitä, että olin niin ahkera. Tästä kiitän minun opettajaani, joka auttoi minua.

Seuraavana vuonna aloitin aikuisten peruskoulussa uudessa koulussa. Se oli tosi hyvä koulu ja sain paljon kavereita eri kansallisuuksista. Opettajat olivat myös tosi hyviä, mutta minun oli pakko opiskella ahkerasti, jotta pääsen minun luokkalaisten kanssa yhtä aikaa ammattikouluun tai lukioon, koska he olivat jo suorittaneet noin 10 kurssia ennen minua. Selvisin, koska olin opiskellut jo minun kotimaassani ja se auttoi minua hyvin

paljon. Voitin taas palkinnon koulusta ja se oli vielä arvokkaampi kuin aikaisempi palkinto. Sain koulun "tsemppari" -palkinnon. Olen ylpeä siitä, että minun työskentelyni ei ollut turhaa.

Sen jälkeen aloitin ammattikoulussa Helsingissä. Opiskelen nyt kasvatusta ja ohjausta toista vuotta. Kaikki opintoni ovat kunnossa ja minulla menee hyvin. Toivon, että pääsen kohta töihin ja näkemään työelämää. Mielestäni on tärkeää, että ihmisillä on tietoa ja koulutusta.

FERESHTEH, 17

opiskelee Helsingin
medialukiossa. Hän on
kiinnostunut yhteiskunnallisesta
vaikuttamisesta ja politiikasta.
Hän toivoo - ja tekee töitä sen
eteen - että tulevaisuudessa
hänenä tulisi päättäjää.

MINUN PARATIISINI?

Olen Fereshteh. Nimeni tarkoittaa enkeliä. Synnyin kerran Mashhadissa, Iranin uskonnollisessa pääkaupungissa. Elämäni ensimmäiset 14 vuotta koin rasismia, epäoikeudenmukaisuutta, syrjintää, kiusaamista ja muukalaisvihaa.

Olin Iranissa identiteetiton. Muistan kristallin kirkkaasti ensimmäisen kerran, kun 8-vuotiaana tajusin olevani erilainen ja arvoton ihminen, toisin kuin muut Iranin kansalaiset. Vaikka minulla oli sama kieli, kulttuuri ja uskonto. Voitte vain kuvitella, kuinka raskas ja vaikea paikka se voi olla niin nuorelle lapselle. Termi "afgaani" oli iranilaisten keskuudessa haukkumasana. Tätä termiä käytettiin, kun haluttiin haukkua toista osapuolta tyhmäksi ja epähygieeniseksi. Aina, kun tuli puheeksi mistä maasta olen kotoisin, halusin vajota maan alle. Yhteiskunnan asenteen ja sosiaalisen paineen takia minua hävetti myöntää, että olen afganistanilainen. Yritin puhua samalla aksentilla kuin iranilaiset ja käyttäytyä kuten he, jotta kukaan ei tajuaisi, että olen Afganistanista.

Iranilaiset poliitikot, uskonnolliset ja hengelliset johtajat sekä media vaikuttivat suoraan ihmisten asenteisiin ja mielipiteisiin afganistanilaisia kohtaan. Siellä esimerkiksi pistettiin kiertämään valeutinen, jossa joku afganistanilainen oli tehnyt rikoksen jossain päin Irania. Seuraavana päivänä tavalliset kansalaiset pahoinpitelivät ja surmasivat afganistanilaisia ympäri Irania. Olen myös monesti huomannut, että Iranin poliitikot ovat käyttäneet meitä afganistanilaisia poliittisesti hyväkseen. Sodan aikana olemme heidän veljiään, mutta muuten meitä kohdellaan kuin eläimiä. Isälläni, joka on syntynyt myös Iranissa, ei ollut oikeutta omistaa edes puhelimen sim-korttia. Tämän esimerkin

pitäisi kertoa kuinka meitä kohdeltiin siellä.

Näiden ongelmien keskellä ja rankasta lapsuudesta huolimatta, minulla oli isoja tavoitteita ja unelmia. Ne vaikuttivat todella kaukaisilta ja jopa mahdottomilta toteuttaa Iranissa. Sukulaisilta, tutuilta ja TV:stä olin kuullut ja nähnyt, että Euroopassa voin toteuttaa itseäni. Voin olla sellainen, kuin itse haluan. Pukeutua, uskoa, sanoa, syödä ja tehdä asioita – juuri miten itse haluan. Täällä voin saavuttaa kaiken, jos vain itse yritän ja teen töitä sen eteen. Joidenkin ihmisten paratiisi on taivaissa, mutta minun paratiisini siinä iässä oli Eurooppa. Muistan tarkasti, kun iltaisin ennen nukkumaan menoa unelmoin; mitä jos minäkin voisin asua jossain päin Eurooppaa mahdollisuuksien maassa. Nämä ajatukset jatkuivat joskus unena, josta en halunnut ikinä herätä.

"Sukulaisilta, tutuilta ja TV:stä olin kuullut ja nähnyt, että Euroopassa voin toteuttaa itseäni. Voin olla sellainen, kuin itse haluan. Pukeutua, uskoa, sanoa, syödä ja tehdä asioita – juuri miten itse haluan."

RASISMIA PARATIISISSA

Elämäni yksi parhaimmista päivistä oli, kun me vuonna 2016 muutettiin perheen kanssa paratiisiin eli Suomeen kiintiöpako-

laisena*. En tiennyt edes missä päin Suomi on. Ainoa asia, mitä kuulin yhdeltä aikuiselta oli: "Suomi eli Nokia." Ensimmäinen vuosi meni kielen opiskelun parissa ja jo seuraavana vuonna olin suomalaisten keskuudessa kahdeksannella luokalla kaverin kanssa, ainoina maahanmuuttajina koko luokassa. Aluksi se oli todella vaikeaa. Yhden vuoden kielen opiskelun jälkeen suoraan ylä-asteelle, mutta ajan myötä totuin ja sulauduin muiden sekaan.

Ensimmäisen kerran, kun koin rasismia Suomessa, minun oli todella raskasta hyväksyä, että minun paratiisissani on myös rasismia. Muistelin silloin minun vaikeata lapsuuttani, niin nämä kokemani huutelut eivät tuntuneet niin pahalta. Aloin sen jälkeen ymmärtämään, että joka paikassa on hyviä ja huonoja ihmisiä. Minun pitäisi olla kuuntelematta heitä, koska Suomessa

laki on minun puolellani. Nykyään jokaisesta negatiivisesti kommentista ja asiasta saan voimaa. Jos kuulen, etten pysty tekemään jotakin asiaa teen kaksi kertaa enemmän töitä ja näytän heille, että kyllä minä pystyn.

Kaikki tämä rasismi Suomessa johtuu minun mielestäni ennakoluuloista ja tietämättömyydestä. Maahanmuutto on aika uusi ilmiö näin isossa mittakaavassa täällä meidän Suomessa. Olen melko varma, että tulevana vuosina, kun tapahtuu kaksisuuntaista kotoutumista, eli sekä me muualla syntyneet uudet suomalaiset että kantasuomalaiset opitaan tuntemaan toisiamme ja tapojamme paremmin, rasismi vähenee tämän myötä. Silloin Suomi menee eteenpäin.

"Ensimmäisen kerran, kun koin rasismia Suomessa, minun oli todella raskasta hyväksyä, että minun paratiisissani on myös rasismia."

UNELMIA JA VAPAAEHTOISTYÖTÄ

16-vuotiaana aloin tekemään vapaaehtoistyötä. Halusin olla aktiivinen ja vaikuttaa sekä muokata minun paratiisiani. Tiesin, että kaikkea ei voi oppia koulusta tai kotoa. Ensimmäisen puheen pidin eräässä muistotilaisuudessa Helsingissä, jossa oli noin 400 kuulijaa. Kaikki meni täydellisesti. Tämän tilaisuuden jälkeen kirjoitin unelmiani paperille ja teippasin omaan huoneen seinälle. Seuraava unelmani oli pitää samanlaisen puheen suu-

remmalle yleisölle suomen kielellä. Meni puoli vuotta, kun liityin Vaikuttajatiimiin, koska halusin olla mukana vaikuttamassa yhteiskuntaan liittyvissä asioissa. Minua jännitti aluksi mennä järjestötoimintaan, jossa piti kommunikoida suomen kielellä. Vähän ajan päästä tuli kutsu tilaisuuteen, jossa oli kaksi kertaa isompi yleisö, kuin ensimmäisen kerran ja minun piti pitää puhe suomeksi. Sekin puhe meni todella hyvin. Huomasin yleisöstä, kun jotkut pyyhkivät kyyneliään. Tämä antoi minulla todella paljon toivoa, kun olin osannut kertoa niin hyvin asioita sydämestäni ja he ymmärsivät minua.

Opin todella paljon uusia asioita vapaaehtoistyöstä ja aktiivisena olemisesta. Yksi niistä oli pakkopalautukset. Minun oli vaikeaa ymmärtää, kun nuoret tulevat yksin Suomeen vaikean ja vaarallisen matkan jälkeen ja heitä käännyttiin takaisin Afganistaniin eli maahan, jota jotkut heistä eivät ikinä edes nähneet. Tarinat kuukausia kestävästä matkasta Suomeen yli kymmenen maan halki olivat pelottavia. Jotkut saapuivat Suomeen ilman mitään tavaroita, koska olivat jättäneet kaiken taakseen, mutta heillä oli mukanaan se kaikista tärkein ja arvokkain asia eli toivo ja unelmia.

Eurooppa ei ollutkaan taas sellainen mitä ajattelin. Sen olen oppinut näinä vuosina, että Euroopan maissa on ihmisoikeuksia, mutta vain sen omille kansalaisilleen. Yhtenä esimerkkinä voidaan sanoa Euroopan maiden asekaupat konfliktialueille. Se on hyvin yksinkertaista; jos ei olisi aseita ei olisi myöskään sotia näin isossa mittakaavassa. Ihmiset voisivat asua perheensä kanssa juuri siellä, missä he itse haluavat. Kukaan ei menettäisi rakkaitaan silmiensä edessä. Sodat ja sen ympärillä olevat asiat ovat yksi tärkeimmistä syistä myös ilmastonmuutokselle. Maailma olisi kauniimpi ja parempi paikka asua, jos ei olisi aseita.

KIINTIÖPAKOLAINEN

on henkilö, jolla on YK:n pakolaisasiain päävaltuutetun (UNHCR) myöntämä pakolaisen asema ja joka saapuu maahan vastaanottajavaltion määrittelemän pakolaiskiintiön puitteissa. Eduskunta määrittää Suomessa pakolaiskiintiön vuosittain.

NEGAR, 22

opiskelee animaatiota. Hän rakastaa graafista suunnittelua ja piirtämistä. Negar on tehnyt esimerkiksi Vaikuttajatiimin logon ja Vaikuttajatiimin jäsenten profiilikuvat tähän kirjaan.

KAHDEN KULTTUURIN VÄLISSÄ

Monessa maahanmuuttajaperheessä on välillä paljon riitoja erimielisyyksistä nuorten ja vanhempien välillä, joita aiheuttavat kulttuuriset erot. Monet vanhemmat elävät tiukasti omassa kulttuuriperimässään ja heillä on vähän yhteyksiä suomalaiseen kulttuuriin, vaikka he ovat asuneet todella pitkään Suomessa. Sen sijaan nuoret saavat enemmän erilaisia kulttuurisia vaikutteita kodin ulkopuolelta käydessään suomalaista koulua ja ystäväystyessään suomalaisten kanssa. Vanhemmat eivät kuitenkaan aina hyväksy nuortensa oppimia tapoja, mikä aiheuttaa huonon olotilan perheen kaikille jäsenille. Maahanmuuttajanuorilla tämä heijastuu myös koulussa ja yleisessä elämässä selviytymisessä. Pahimmassa tapauksessa tämä voi aiheuttaa stressiä, psyykkisiä häiriöitä ja erilaisten päihteiden käyttöä.

Mikäli sinulla on usein kulttuurisia näkemuseroja vanhempien kanssa, niin kehotan sinua etsimään luotettavan aikuisen keskustelemaan kanssasi sinulle kuuluvista oikeuksista ja velvollisuuksista, suomalaisten käytäntöjen ja lakien mukaisesti. Koulussa voit keskustella hyvinvointiisi, terveyteesi tai mahdolliseen koulukiusaamiseen liittyvistä asioista kouluterveydenhoitajan tai koulukuraattorin kanssa, joilla on vaitiolovelvollisuus muille, eli he eivät saa kertoa esimerkiksi vanhemmillesi, mitä olette puhuneet. Voit ottaa yhteyttä myös Punaisen Ristin Nuorten turvataloon, mikäli sinulla on kotona tai muualla hankalia asioita, joista haluat keskustella. Voit keskustella myös chattissä, jos et halua käydä turvatalolla. Punaisen Ristin Nuorten turvatalon esitteitä on netissä myös englanniksi, somaliaksi, arabiaksi ja venäjäksi. Lisäksi Mannerheimin Lastensuojeluliitolta on oma Nuortennetti, jonne voit soittaa, kirjoittaa tai laittaa viestiä chatissa. Kaikki nämä palvelut ovat ilmaisia ja niissä

työskentelevät aikuiset ovat vaitiolovelvollisia.

Muista, että elät nyt Suomessa, ja todennäköisesti myös tulevaisuudessa. Suomessa sinä voit itse päättää asioistasi ja tehdä itse omat valintasi elämässäsi, joten uskalla olla oma itsesi. Äläkä väheksy muitakaan!

ZAHRA, 23

on tullut Suomeen Iranista
kiintiöpakolaisena vuonna
2016. Nyt hän opiskelee
sosiaali- ja terveystieteitä Stadin
ammattiopistossa. Zahra tykkää
lukemisesta ja on kiinnostunut
yrittäjyydestä.

KOTOUTUMINEN JA IDENTITEETTI

IRAN

Avasin silmäni tähän maailmaan vuonna 1996 Iranin pääkaupungissa Teheranissa. Olen todella iloinen siitä, että olen saanut mahdollisuuden kertoa lyhyesti elämästäni, iloisista hetkistäni, tunteistani, menneisyydestäni ja tulevaisuuden tavoitteistani.

Opiskelin Iranissa lukion loppuun asti. Elin pakolaisena ja kasvoin pakolaisena ja en tuntenut, että elämässäni olisi mitään erikoista. Kunnes tuli este – este unelmilleni. Teini-iässä pelasin koripalloa ja sain parhaan pelaajan tason. Rakastin tätä harrastusta, mutta kaikki tuhoutui, kun koulun työntekijät sanoivat minulle: ”Sinä et voi osallistua mihinkään otteluihin, koska olet afganistanilainen.” Silloin minä tajusin, että siihen asti, kun asun Iranissa, en voisi antaa itselle enää mahdollisuutta haaveilla ja unelmoida.

Sen jälkeen olin masentunut. Mietin, miksi minun pitäisi opiskella, kun tiedän, että en pääse mihinkään, koska olen pakolainen. Miksi minulla ei ole oikeutta osallistua liikuntaan, josta minä pidän? Minulla oli paljon kysymyksiä, jotka ahdistivat minua päivittäin, mutta silti minussa oli toivoa. Toivoni oli kuin pisteen kokoinen valo pimeässä. Kymmenen vuoden odotuksen jälkeen pääsin maahan, missä kaikilla oli oikeus kasvattaa unelmiaan ja mahdollisuus kehittyä.

SUOMI

Jokaisessa maailman kolkassa ihmiset joutuivat jättämään kotinsa sodan, taloudellisten ongelmien ja ilmastomuutoksen

vuoksi ja he joutuivat muuttamaan toiseen maahan, jossa he voivat elää rauhassa. Vuonna 2015 Suomeen saapui 3024 alakäistä turvapaikanhakijaa ilman huoltajaa ja monet heidän huoltajansa asuvat nykyään toisessa maassa. Nyt nämä yksin tulleet, jotka ovat joutuneet jättämään kotinsa sodan vuoksi, ovat vaurioituneet henkisesti. Sitten, kun he saavat oleskeluluvan jostain turvallisesta maasta, heidän pitäisi kotoutua, tutustua uuteen kulttuuriin, oppia kieltä ja viihtyä uudessa ympäristössä.

Yksi järkyttävimmistä kokemuksistani oli, kun tapasin ihmisiä, jotka eivät edes tienneet minkälaisia palveluita maahanmuuttajilla on, vaikka he olivat asuneet Suomessa melkein kahden vuoden ajan. He kertoivat minulle asuvansa vastaanottokeskuksessa kaupungin ulkopuolella, eivätkä tienneet ketään, joka haluaisi olla yhteydessä heihin. Tietämättömyys ja epävarmuus luo yksinäisyyttä. Tällä hetkellä olen itsekin maahanmuuttaja ja haluan auttaa muita nuoria, vaikka edes yhtä henkilöä. Haluaisin tutkia sitä, että missä ovat ne organisaatiot, jotka voivat auttaa näitä nuoria.

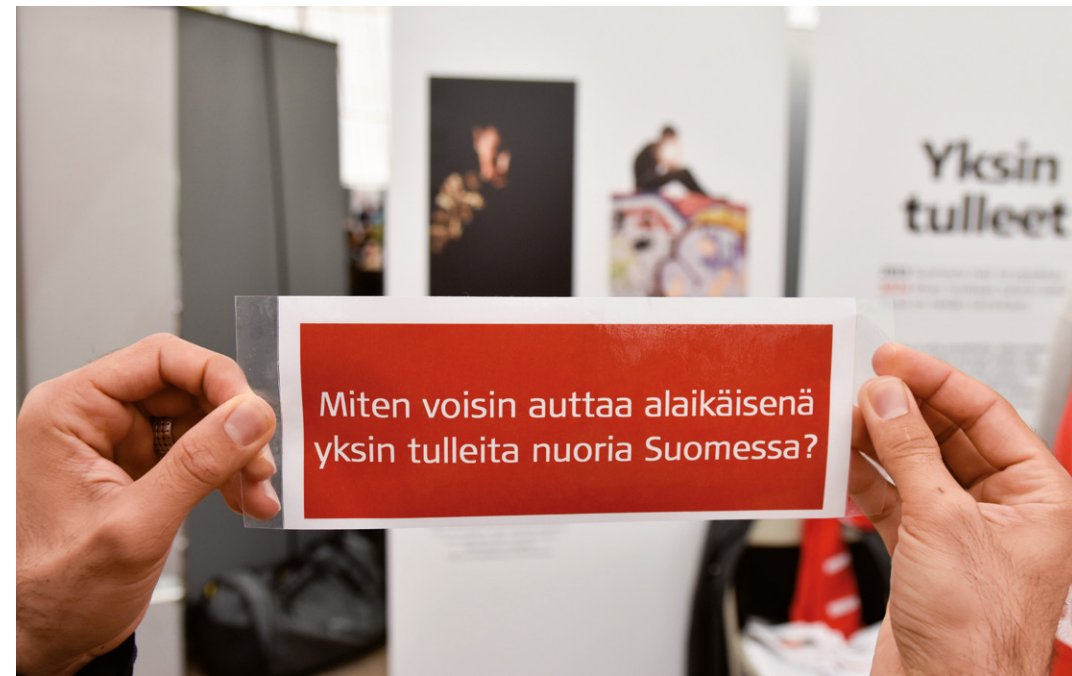
*”Maailma olisi todella kaunis
paikka, jos me ihmiset
pitäisimme toisistamme
ja auttaisimme toisiamme
riippumatta uskonnosta tai
ihon väristä.”*

Vuonna 2018 minusta tuli Vaikuttajatiimin jäsen ja se on tehnyt minut onnelliseksi, koska sitä kautta pystyn auttamaan muita nuoria. Olemme järjestäneet nuorille hygieniapassikoulutuksen, ensiapukurssin ja työturvallisuuskoulutuksen sekä kahden tai kolmen päivän leirejä, joissa osallistujat voivat tutustua uusiin suomalaisiin ja muiden maalaisiin kavereihin. Vaikuttajatiimin päätavoite on saada nuorten ääni kuuluviin ja auttaa nuoria koututumaan. Tähän mennessä ryhmä on vaikuttanut tosi paljon nuorten asioihin. Vaikuttajatiimin kautta olen tutustunut myös muihin järjestöihin. Nyt minun käsissäni on enemmän tietoa kuin aiemmin ja nyt minä haluan jakaa tätä tietoa myös muille nuorille.

Lopuksi haluan sanoa, että on hienoa saada tehdä työtä erilaisten ihmisten kanssa. Maailma olisi todella kaunis paikka, jos me ihmiset pitäisimme toisistamme ja auttaisimme toisiamme riippumatta uskonnosta tai ihon väristä.

Olen ylpeä itsestäni ja Vaikuttajatiimistä, koska olen saanut mahdollisuuden kertoa itsestäni kokemuksistani ja mielipiteistäni. Sekä yhdestä, toisesta ja kolmannesta elämän oppitunnista, joita en ole vielä kokenut. Minun elämässäni on tapahtunut paljon hyviä ja huonoja asioita. Mutta kaikkein tärkeintä on se, mitä haluan, että minusta tulee tulevaisuudessa.

Toivon teille parasta.

“Lopuksi haluan sanoa, että on hienoa saada tehdä työtä erilaisten ihmisten kanssa.”

SHAYEGH, 20

opiskelee kaksoistutkintona merkonomiksi ja ylioppilaaksi. Hän kuvailee itseään sosiaalisesti ja aktiiviseksi. Shayegh haluaa tehdä vanhemmistaan ylpeitä, kaikessa mitä hän tekee.

MINNE MINÄ KUULUN?

Tulin Suomeen pikkuveljeni kanssa vajaa 4 vuotta sitten. Olin silloin 16-vuotias ja pikkuveljeni oli 14-vuotias. Synnyin pienessä kylässä Afganistanissa. Muutama päivä syntymäni jälkeen taliban hyökkäsi kyläämme ja koska isäni taisteli heitä vastaan, emme voineet enää jäädä sinne ja jouduimme muuttamaan Iraniin. Olin silloin vain muutaman viikon ikäinen. Äitini onertonut minulle, että he olivat todella onnekkaita, että minä synnyin sitä ennen, koska he eivät olisi voineet paeta maasta, jos hän olisi ollut vielä silloin raskaana. Jos olen myöhässä jostain, äitini sanoo aina, että ainoa kerta, kun olen ollut ajoissa, oli silloin, kun minä synnyin.

Matkalla Iraniin kohtasimme paljon vaikeuksia. Lopulta pääsimme pieneen kylään lähelle Teherania. Vietin lapsuuteni siellä, mutta minulla ei ole paljoa muistoja siltä ajalta. Muistan vain kotimme seinät. Minulla ei ollut sukulaisia tai kavereita, joiden kanssa leikkiä. En ymmärtänyt miksi muut lapset eivät halua pelata kanssani. Ihan kuin olisin erilainen kuin muut. Kasvaessani vanhemmaksi huomasin, että kouluni on tarkoitettu vain maahanmuuttajille, koska afganistanilaiset eivät saaneet käydä samaa koulua kuin iranilaiset. Saimme käydä koulua vain 8 vuotta, emmekä yhtään enempää. Kahdeksan vuoden jälkeen en saanut mennä tavalliseen kouluun, joten minulla ei ollut muuta mahdollisuutta kuin mennä töihin. Kerran bussipysäkillä matkallani töihin huomasin saman ikäisiä poikia odottamassa heidän bussiaan kouluun. Minulla tuli siitä todella paha mieli, että miksi minä en voi mennä kouluun, niin kuin he. Miksi minä olen erilainen? Ja paljon muita kysymyksiä, enkä tiennyt keneiltä niitä kysyä. Kun isäni huomasi, kuinka onneton olin siitä, että en voinut jatkaa koulunkäyntiä, hän rohkaisi minua otta-

maan englannin kielen kursseja yksityisessä oppilaitoksessa. Meillä ei ollut paljon rahaa silloin, joten isäni teki paljon töitä maksaakseen kurssit. Nykyään ymmärrän hyvin kursseista saadun hyödyn ja olen hyvin kiitollinen siitä isälleni.

Opiskelin siis englantia ja kävin yhtä aikaa töissä, kun olin 15-vuotias. Silloin isäni varoitti minua, että minun tulisi varoa poliiseja ja lähteä eri suuntaan, jos näen poliisin, koska he voisivat ottaa minut ja siirtää Afganistaniin. Siinä yhteiskunnassa, miten ihmiset katsoivat ja kohtelivat minua, minun perhettäni ja muita afganistanilaisia, sai minut tuntemaan, että he eivät halua minun olevan yksi heistä, mikä tarkoitti, että en kuulu sinne. Minne minä sitten kuulun? Kotimaahani? Ehkä. En tiennyt miltä tuntuisi elää siellä, missä minun heidän mukaansa kuuluisi olla. Keskustelimme asiasta perheemme kesken ja sain isäni suostumaan palamaan Afganistaniin.

Menimme takaisin Afganistaniin. En tiedä mitä perheeni ajatteli, mutta minä olin todella onnellinen siitä, että olin viimeinkin löytänyt paikan, jota voin kutsua kodikseni. Ensimmäisinä päivinä kuitenkin tunsin, että taliban on vielä siellä. Ikävä kyllä meille tapahtui paljon pahoja asioita, mikä sai meidät taas lähtemään. Selvisimme kauheasta matkasta takaisin Teheraniin, mutta enää edes Teheranissa ei ollut turvallista. Mahdollisuus karkottamiseemme oli liian korkea, joten emme voineet jäädä sinne. Meillä ei kuitenkaan ollut tarpeeksi rahaa koko perheen matkaan, joten vanhempani päättivät lähettää minut ja veljeni turvallisempaan paikkaan. Ei ollut helppoa jättää hyvästejä, mutta meidän oli pakko.

ELÄMÄNI SUOMESSA

Matkustettuamme kuukauden, läpi hyvin vaikeiden tilanteiden, saavuimme Suomeen. Ensimmäiset päivät eivät olleet helppoja. Rajalla minut ja minun veljeni erotettiin ja lähetettiin eri paikkoihin, mutta kahden viikon jälkeen tapasimme ja pystyimme olemaan jälleen yhdessä. Odotimme vastaanottokeskuksessa melkein vuoden ennen kuin saimme oleskeluluvan Suomeen. Sen vuoden aikana jouduin selviämään kovien paineiden alla ja samalla yritin oppia tuntemaan Suomea, mutta vastaanotto-keskus sijaitsi keskellä metsää, kaukana erossa suomalaisista. Asuin Suomessa, mutta en kuulunut suomalaiseen yhteiskuntaan. Aloin ajatella, että sehän on sama asia kuin Iranissa. He eivät halua minua tänne, enkä ole tervetullut tänne. Siihen aikaan ei ollut helppoa ja tiesin, että pikkuveljeni käy läpi samoja vaikeuksia kuin minä, joten minun piti olla hänen tukenaan, jotta hän ei tuntisi oloaan yksinäiseksi ja tiesin, että hän ajatteli samoin. Nämä vaikeudet saivat minut syviin ajatuksiin.

”Isäni sanoi, että ihmiset ovat kuin rautaa, mitä enemmän he taistelevat elämän vaikeuksien kanssa, sitä vahvempia heistä tulee.”

Yhtenä päivänä muistin ajan, jolloin työskentelin isäni kanssa, joka on seppä. Kerran isäni takoi pientä raudan palaa, laittoi sen sitten tuleen, sitten veteen ja alkoi taas takoa sitä vasaralla muokatakseen sitä. Hän teki sitä tunnin ajan. Kysyin häneltä, mitä hän tekee. Hän sanoi, että hän aikoo tehdä siitä niin te-

rävän, että sillä voi leikata reiän rautalevyyn. Kerroin hänelle, että rautalevy on todella vahvaa, eikä hän pystyisi leikkaamaan sitä. Hän vain sanoi: ”Katso.” Sitten hän jatkoi. Hän leikkasi rautalevyn tällä pienellä raudan palalla. Sitten isäni sanoi, että vain yksi pieni raudan pala ei pystyisi tähän, mutta koska laitoin sen ensin tuleen, sitten kylmään veteen ja löin sitä vasaralla tunnin verran, sain siitä niin vahvan, että sillä pystyy leikkaamaan isompaa rautaa. Isäni sanoi, että ihmiset ovat kuin rautaa, mitä enemmän he taistelevat elämän vaikeuksien kanssa, sitä vahvempia heistä tulee. En ymmärtänyt silloin, mistä hän puhui. Vieläkään en ymmärrä tai muista kaikkea mitä hän sanoi, ehkä siksi, että minulla on vielä paljon koettavaa.

Saatuani vuoden pituisen oleskeluluvan minulla oli outo olo. Olin onnellinen, että pitkän odotuksen jälkeen sain oleskeluluvan, mutta samaan aikaan olin hyvin huolissani siitä, että

mitä tulee tapahtumaan tämän vuoden jälkeen. Ajattelin, että ehkä he vain odottavat, että täytän 18 vuotta ja sitten lähettävät minut takaisin. Tunsin olevani kuin vankina, jonka tulee odottaa vuosi vain kuullakseen lähettävätkö he minut takaisin Afganistaniin vai pääsenkö vapauteen. En kuitenkaan halunnut menettää toivoani, joten aloin rakentamaan omaa elämääni Suomessa. Aloin opiskelamaan peruskoulussa ja tiesin, että minun tulee asettaa tavoitteita sille, mitä haluan tehdä tulevaisuudessa, jotta tulisin menestymään elämässäni. Kysymys kuitenkin kuului: missä tulisin toteuttamaan näitä unelmia? Vastaus oli selvä. Siellä, minne tunnen kuuluvani. Mutta minne minä kuulun?

Sain asunnon Kirkkonummelta ja olin iloinen siitä, että viimeinkin tunsin olevani osa suomalaista yhteiskuntaa, mutta en osannut puhua suomea hyvin, mikä hidasti kotoutumisprosessia. Minulla ei ollut juuri suomalaisia ystäviä tai tietämystä suomalaisesta yhteiskunnasta. Miten voisin tuntea kuuluvani tänne? En ole koskaan tuntenut kuuluvani Iraniin tai Afganistaniin. Ehkä voisin tuntea kuuluvani Suomeen? Miten voisin saavuttaa tavoitteeni ja menestyä täällä? Aloin kysyä tällaisia kysymyksiä itseltäni ja kamppailin pitkään ajatellessani niitä. Yhtenä päivänä tapasin naapurini. Hän oli hyvin ystävällinen ja aloin jutella hänen kanssaan suomeksi joka päivä. Hän auttoi minua minun opinnoissani sekä tutustumisessa suomalaiseen yhteiskuntaan. Tämä sai minut haluamaan olla aktiivisempi suomalaisessa yhteiskunnassa ja silloin eräs ystäväni kertoi Vaikuttajatiimistä ja liityin mukaan. Sen jälkeen olen päässyt tutustumaan uusiin ihmisiin, sekä kulttuuriin ja politiikkaan. Olen saanut oman ääneni kuuluviin ja mahdollisuuden olla aktiivisempi suomalaisessa yhteiskunnassa kotoutuakseni tänne. Kaiken tämän ansiosta tiedän nyt, missä haluan asettaa ja saavuttaa tavoitteeni.

Nyt kun tunnen kuuluvani suomalaiseen yhteiskuntaan uskon, että minun tulisi tehdä osastani täällä värikkäämpi. Joten keskityn nyt opintoihini ja opiskelen toista vuotta kaksoistutkintoa (merkonomi ja ylioppilas). Suunnittelen opiskelevani markkinointia yliopistossa ja jos on mahdollista, niin tekisin myös töitä samaan aikaan. Yliopiston jälkeen haluan ryhtyä yrittäjäksi. Ainoa ongelma on, että verot ovat hyvin korkeita aloittaville yrittäjille. Näin ollen monet nuoret, jotka haluavat perustaa yrityksen epäonnistuvat heti alussa. Jos verot olisivat alhaisempia aloittaville yrityksille se rohkaisisi nuoria yrittäjiä kasvattamaan yrityksiään ja niiden kasvaessa myös verot nousisivat. Kunnes ne olisivat samat kuin muillakin yrityksillä.

*”Meidän vain täytyy
rohkaista nuoria näkemään
mahdollisuuksia täällä
Suomessa.”*

Uskon, että Suomessa nuoret voivat menestyä, koska mahdollisuuksia on enemmän. Koen, että Suomi on kuin avaamaton kaivos, missä on paljon kultaa ja timantteja. Meidän vain täytyy rohkaista nuoria näkemään mahdollisuuksia täällä Suomessa. Rohkaisemalla nuoria yrittäjiä tulevaisuudessa, Suomessa voisi olla isoja yrityksiä, joissa on paljon työntekijöitä. Tämä tarkoittaisi sitä, että veronmaksajien määrä kasvaisi ja ajan kanssa myös verot laskisivat. Näin ollen yhteiskunnalla olisi tarpeeksi rahaa sijoittaa esimerkiksi erilaisiin hankkeisiin Suomessa. Joten meidän täytyy rohkaista nuoria. Emme voi rohkaista kaikkia samalla tavalla. Jotkut saavat rohkaisua ystäviltaan, jotkut mediasta, jotkut rahasta ja jotkut perheeltään. En tarkoita tällä

vaan työtä, vaan kaikkea mitä teemme tai mitä päätämme tehdä. Tarvitsemme siihen perheemme tukea.

Suurin osa Suomeen vuonna 2015 yksintulleista oli 15–17-vuotiaita. Me asuimme neljä vuotta ilman perheemme tukea Suomessa. Joskus kysyn, miten voisimme menestyä ilman perheemme tukea? Samaan aikaan, kun olemme huolissamme siitä, että mitä perheellemme tapahtuu. Miten voin nauttia elämästäni, kun perheeni kärsii?

*”Joskus kysyn, miten
voisimme menestyä
ilman perheemme tukea?
Samaan aikaan, kun
olemme huolissamme siitä,
että mitä perheellemme
tapahtuu. Miten voin nauttia
elämästäni, kun perheeni
kärsii?”*

Olen kohdannut paljon haasteita matkallani Suomeen ja ainoa asia, mikä rohkaisi minua jatkamaan, oli isäni sanat. Koen, että olen kotoutunut Suomeen ja tällä hetkellä minulla menee hyvin. En voi kuvitella, kuinka pitkälle pääsisin perheeni tuella, mutta se ei ole mahdollista, koska Suomessa perheenyhdistäminen on tehty meille mahdottomaksi. En tiedä, enkä voi ymmärtää miksi se on niin vaikeaa, mutta sen täytyy muuttua. Muuttamalla tätä lakia ja tekemällä perheenyhdistämisestä helpompaa hallitus tekisi sijoituksen meihin nuoriin ja kansalaiset kyllä näkisivät

siitä saadun hyödyn. Yhdessä maahanmuuttajanuoret ja suomalaiset nuoret saisivat Suomen teollisuuden rattaat pyörimään nopeammin.

MOSI, 21

on valokuvaaja, joka haluaa edistää rauhaa kaikille kansoille. Mosi on kiinnostunut yrittäjyydestä ja kaupankäynnistä Euroopan ja Aasiaan välillä.

EI MITÄÄN RAJAA – JOTAKIN RATKAISUJA

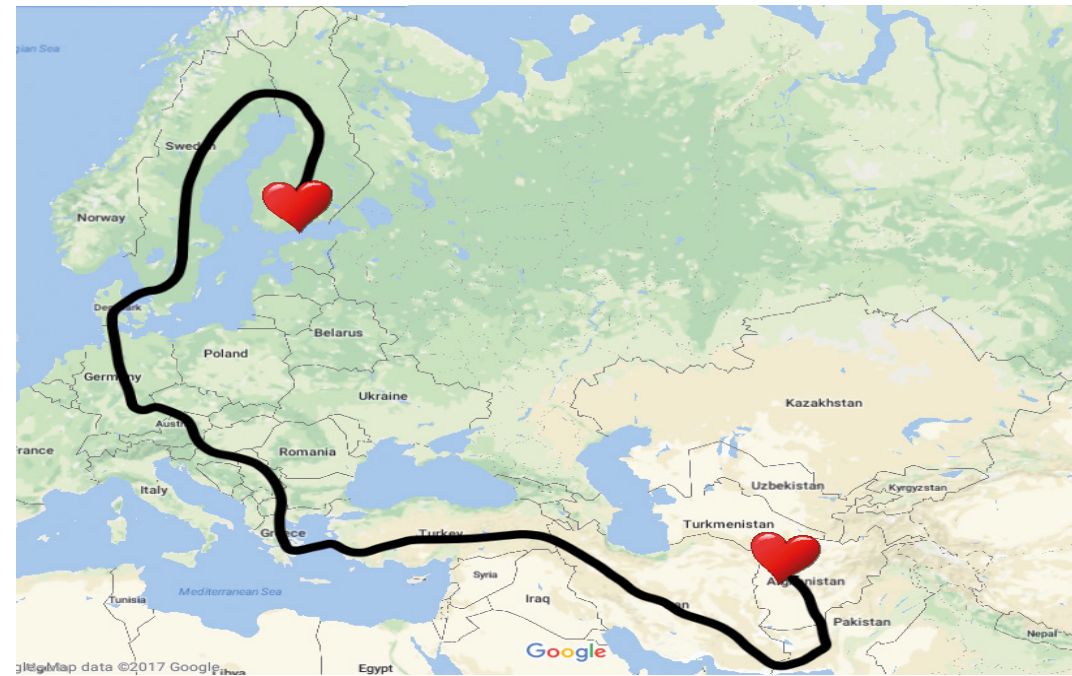
ESIPUHE

Olen Mosi Herati, valokuvaaja Afganistanista. Valokuvaamalla haluan vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin. Olen Punaisen Ristin Vaikuttajatiimin jäsen. Edistän rauhaa, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Olen yksi vuonna 2015 Suomeen ilman huoltajaa yksintulleista. Olen vaikuttava ihminen; kun katsotte tilastoa ilman huoltajaa yksintulleista turvapaikanhakijoista vuonna 2015 ja näette lukumäärän 3024 – olen yksi heistä. Alussa olin pelkkä numero, mutta sitten aloin vaikuttamaan muihin asioihin.

Minun uusi mahdollisuuteni elää rauhassa alkoi Suomessa 08.11.2015. Silloin hain Suomesta ensimmäisen kerran turvapaikkaa ja vuonna 2016 sain vuoden pituisen oleskeluluvan. Vuonna 2017 hain jatkoluvan ja sain vuonna 2018 kahden vuoden pituisen oleskeluluvan. 26.07.2019 hain taas jatkoa. Käsitelyajat ovat nykyään todella pitkiä, noin 6-12 kuukautta.

ELÄMÄÄ PAKOLAISENA

Kotimaa on parempi, kuin elää nuorena pakolaisena toisessa maassa. Kerran istuin bussissa lukemassa koulukirjaa, kun suomalainen nainen tuli viereeni istumaan. Hän kysyi, onko suomen kieli vaikea. Vastasin, että ei ole vaikea. Se, että pääsin Suomeen kuusitoistavuotiaana Afganistanista, oli vaikeaa. Ennen sitä minut oli otettu panttivangiksi, pahoinpidelty ja uhkailtu kuoleamalla. Minua lyötiin myös puukolla ja lopulta toivoin jopa kuolemaa. Se tuntui paremmalta vaihtoehdolta kuin

kidutuksen jatkumisen. Minut päästettiin kuitenkin vapaaksi – aavikolla. Jatkoin matkaa. Tulin Välimeren yli rikkinäisessä kumiveneessä. Vaikka meille oli luvattu pelastusliivit, emme saaneet niitä. Pelkäsin. Joka kerta kun kohtaan vaikean asian, yritän muistaa sen tunteen, kun pääsin Suomeen vaikean matkan jälkeen. Se oli kuin uni.

Harrastan valokuvausta ja olen tehnyt työtä valokuvaajana eri uutiskanavilla. Minulla on ollut viisi valokuvanäyttelyä Suomessa. Olen myös osallistunut valokuvakilpailuun ottamillani kuvilla. Siellä kuvani voitti ja sain palkinnon. Valokuvaus on tärkeä osa minun elämäni. Mitä minun jälkeeni voisi jäädä tänne maailmaan? Se voisi olla kauniita kuvia. Olen kuvannut paljon ihmisiä ja tulen hyvin toimeen kaikkien kanssa. Olen ottanut paljon kuvia ja videoita yksintulleista, kun asuin Pelastakaa

Lasten ryhmäkodissa. Olen ottanut valokuvia, joissa nuoret olivat hyvissä vaatteissa ja hienossa ympäristössä. Silloin myös heidän vanhempansa voivat nähdä, että lapset ovat hyvässä paikassa. Todellisuudessa he eivät tiedä, että he ikävöivät heitä ja että täällä on tosi vaikeaa olla yksin. Haluamme kuitenkin antaa sellaisen kuvan, että täällä kaikki menee hyvin, koska se voi helpottaa vanhempien oloa. Moni ei ehkä enää näe vanhempien koskaan ja se ahdistaa.

VUONNA 2015 SUOMI ANTOI VÄÄRILLE IHMISILLE VALTAA

Vastaanottovaiheesta muistan hyvin, että meillä oli hyviä ohjaajia, mutta aivan kaikki eivät olleet minun mielestäni ammatillisia työssään. Suomi antoi ryhmäkodin henkilökunnalle vallan päättää nuorten iän. Se johtui siitä, että osalla yksintulleista ei ollut henkilöllisyystodistusta mukanaan, koska osa yksintulleista on syntynyt pakolaisena naapurimaissa, osalla henkilöllisyystodistus on kadonnut matkalla ja osa sai sen myöhemmin postilla perheeltään. Toisaalta maahanmuuttajanuoret ovat kohteliaampia vanhemmille ihmisille, kun suomalaiset nuoret. Sitä monet ohjaajat eivät oikein ymmärtäneet.

Ensimmäisenä kuukautena ohjaajat päättivät siirtää yli kymmenen nuorta täysi-ikäisten vastaanottokeskukseen. Osa heistä oli oikeasti alaikäisiä. En myöskään halua jättää sanomatta, että osa yksin tulleista oli myös aikuisia, jotka ilmoittivat olevansa alaikäisiä. Olen sitä mieltä, että ikätesti pitää ottaa, mutta sen pitäisi tehdä alansa ammattilainen. Näimme ryhmäkodissa ja vastaanottokeskuksissa ohjaajia, jotka olivat maahanmuuttajien puolella, mutta myös niitä, jotka olivat maahanmuuttajia vastaan. Jos maahanmuuttaja vastainen saisi päättää asioista, hän varmasti päättäisi negatiivisesti. Tämän takia pitäisi olla vain ammattilaisia tekemässä tätä työtä.

Olin yhteydessä nuoriin, jotka ohjaajat päättivät täysi-ikäiseksi. Osa heistä ei mennyt Maahanmuuttoviraston haastatteluun, kun he saivat kutsun, vaan he pyysivät ensin ottaa heistä ikätestin. Osa heistä on nyt saanut oikean iän ja osalle on annettu 6-12 kuukautta nuorempi ikä. Sitä minä en hyväksy, jos Suomen lain mukaan nuori on nyt esimerkiksi 20-vuotias ja oman maan lain mukaan hän on nyt 21-vuotias.

MITÄ ON RAUHA?

Minun mielestäni rauha on elämä ilman pelkoa. Sitä osa meistä ei ole koskaan kokenut. Monet yksintulleet nuoret kokevat yksinäisyyttä, koska ovat joutuneet jättämään kotinsa sodan vuoksi. Me emme halunneet sotaa, mutta se tuli meitä päin. Nykyisin olemme huolissamme niistä lapsista konfliktialueilla ympäri maailmaa, jotka eivät ole vielä joutuneet jättämään kotejaan, eivätkä haluakaan. Tulevaisuudessa me emme halua, että he joutuvat jättämään kotinsa ja pakenemaan toisiin maihin.

Me tiedämme, kuinka vaikeaa on elää ilman perhettä ja vielä vaikeampaa, kun ei tiedä ovatko he elossa vai eivät. Sillä osa meistä menetti tai kadotti perheenjäsenensä sodassa. Me tulimme Suomeen vuoden 2015 lopussa. Osa meistä on tullut Afganistanista, osa Syyriasta ja osa Iranista. Olemme asuneet sellaisissa maissa missä ei ollut tasa-arvoa ulkomaalaisille, emmekä voineet opiskella, eikä meillä ollut sananvapautta eikä uskonnonvapautta. Osa meistä kasvoi melkein koko elämänsä perheen kanssa Iranissa. Osalla meistä ei ole ketään Afganistanissa. Olemme asuneet siellä, missä on nykyäänkin sota.

”Nationalistinen vihapuhe voi vaikuttaa negatiivisesti niiden maahanmuuttajien aktiivisuuteen, jotka ovat syntyneet Suomessa ja joiden isänmaa Suomi on nyt.”

NATIONALISMIMI

Nationalismi voi olla hyvä asia. Jokaisen ihmisen pitäisi olla ylpeä omasta maasta, kulttuurista, lipusta ja kansallislauluista ja toisaalta pitäisi kunnioittaa myös muita kansoja. Nationalismin pitäisi edistää rauhaa ja antaa myös muille kansoille mahdollisuus elää rauhassa omallaan alueellaan. Nykyään nationalismi on nousemassa Euroopassa, kun ihmiset joutuvat jättämään kotinsa sodan vuoksi eri puolilta maailmaa. Euroopan maat ovat keskeinen syy maailman pakolaisongelman syntymiseen, koska Eurooppaan maat ovat vieneet ja vievät edelleen aseita konfliktialueille, kuten Syyriaan, Irakiin, Jemeniin. Näissä maissa konfliktialueilla on ollut eniten käytettävissä eurooppalaisia aseita.

Elämä nuorena pakolaisena toisessa maassa ei tunnu hyvältä kaukana kotoa. On ikävä perhettä, ikävä äitiä ja voi kohdata paljon vihapuhetta, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Nationalistinen vihapuhe voi vaikuttaa negatiivisesti niiden maahanmuuttajien aktiivisuuteen, jotka ovat syntyneet Suomessa ja joiden isänmaa Suomi on nyt. Minun mielestäni aseiden tekeminen ja vieminen eri maihin on hyvin iso syy pakolaisongelman syntymiseen. Ei Suomi voi olla maa, joka vie aseita sinne ja on edesauttamassa tätä tuhoa. Suomen täytyy pitää moraaliset ja eettiset arvonsa kirkkaana maailmalla ja olla esimerkkinä muille maille. Jos ei olisi aseteltaita, tämä maailma olisi paljon parempi paikka elää. Lapsia ei uhrattaisi sodan vuoksi, äidit eivät joutuisi eroon lapsistaan. Jos ei olisi aseteltaita, olisi mahdollista, että voisimme elää rauhallisemmassa maailmassa.

”Jos ei olisi asetehtaita, tämä maailma olisi paljon parempi paikka elää. Lapsia ei uhrattaisi sodan vuoksi, äidit eivät joutuisi eroon lapsistaan. Jos ei olisi asetehtaita, olisi mahdollista, että voisimme elää rauhallisemmassa maailmassa.”

Nykyään asun täällä Suomessa pakolaisena. Täällä sanotaan, että meillä on sananvapaus, uskonnonvapaus ja ihmisoikeudet. Olen vierailut erilaisissa uskonnollisissa ryhmissä ja olen kuitenkin nähnyt, että pienten uskonnollisten ryhmien pitäisi olla varovaisia, kun he järjestävät uskonnollisia tapahtumia. Täällä on ihmisoikeudet, mutta poliittiset päätökset vaikuttavat ihmisoikeuksiin, esimerkiksi täällä asuu paperittomia ihmisiä, jotka eivät voi saada mistään tukea. Ei asuinpaikkaa, eikä terveyspalveluita ja niin pois päin. Siksi olen täällä edistämässä rauhaa antamalla tietoa muille kansoille, joiden isänmaat ovat vieneet tai ovat viemässä aseita konfliktialueille.

Vuonna 2018 olen pyytänyt perussuomalaisia nuoria keskustelemaan maailmanrauhasta ja siitä, miten voisimme vaikuttaa maailman pakolaiskriisin vähentämiseen. Olen pyytänyt heitä yhteistyöhön, keskustelemaan maailmanrauhasta ja siitä, miten voisimme estää maastamuuttoa. Voisimme rakentaa yhdessä tätä asiaa, ihmisoikeuksien avulla, ilman pakkopalautuksia ja mielenosoituksia. Me kaikki olemme ihmisiä. Meidän ei tarvitse olla toinen toisiamme vastaan. Olemme Jumalan edessä kaikki tasa-arvoisia.

Perussuomalaisten nuorten hallituksesta tuli keskustelemaan Tuomas Tähti. Hän oli perussuomalaisten kansanedustajan avustaja ja perussuomalaisten nuorten hallituksen jäsen. Keskustelimme maailman pakolaiskriisistä ja kuinka asevientä vaikuttaa pakolaiskriisiin lisääntymisen. Tuomas on perussuomalaisten ”rauhan mies”. Tänä vuonna hän kirjoitti kirjan nationalismista. Kirjan nimi on Nationalistin henkinen horisontti. Kirjassaan Tähti kuvailee kansallismielisyyttä rauhaa ja tasa-arvoa edistävänä ideologiana, joka ei kannusta muiden kansojen vihaamiseen eikä nurkkapatrioottiseen impivaaralaisuuteen. Hän mainitsee minun nimeni myös kirjassaan. ”Odotammeko, että maailma ympärillämme rauhoittuu? Vai tehdäänkö jotain, että maailma rauhoittuu?” (Tähti 2019.)

MOSI HALUSI TUODA ESILLE SEURAAVAT FAKTAT:

ASEKAUPASTA

Viime vuonna Suomi myi sotatarvikkeita yhteensä yli 130 miljoonalla eurolla, ja yli 60 prosenttia siitä oli nimenomaan myyntiä Lähi-itään. Kolmanneksi suurin ostaja oli vuonna 2017 Arabiemiirikunnat, jota kautta on todettu aseita siirtyneen erilaisille kapinallisryhmille Syyriaan. Suomi on myynyt sotatarvikkeita myös Saudi-Arabiaan, johon Suomi on vienyt esimerkiksi Patrian Nemo -kranaatinheittäimiä noin 50 miljoonan euron arvosta. Saudi-Arabia ja Arabiemiirikunnat osallistuvat äärimmäisen likaiseen sotaan Jemenissä. Saudi-Arabian liittoumaa on arvosteltu sotarikoksista Jemenissä, koska monet pommit ovat osuneet siviilikohteisiin ja asutetuille alueille.

Eurooppalaisia aseita on löytynyt konfliktialueilta Lähi-idässä aiemminkin. Se on yksi syy, miksi maailmassa on nykyisin niin paljon pakolaiskriisejä. YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n mukaan konfliktien ja vainon vuoksi pakenemaan joutuneita ihmisiä on lähes 66 miljoonaa – enemmän kuin koskaan aiemmin. Yli puolet maailman kaikista pakolaisista, 55 prosenttia, on kotoisin kolmesta kriisimaasta: Syyriasta, Afganistanista ja Etelä-Sudanista. Esimerkiksi Syyriasta on vuonna 2011 alkaneen sodan vuoksi paennut ulkomaille yli 5,5 miljoonaa ihmistä, minkä lisäksi maan sisäisiä pakolaisia on 6,5 miljoonaa.

SUOMEN RAUHANLIITON TOIMINNANJOHTAJA LAURA LODENIUS KOMMENTOI ASEKAUPPAA

”Suomalaiset ja eurooppalaiset yritykset myyvät ja ostavat aseita maailmalla. Asekauppa ei kuitenkaan ole mitään tahansa tavallista kauppaa, vaan se, että minkä maan kanssa tehdään asekauppaa, on aina myös poliittinen viesti. Tehty asekauppa on osa Suomen ja Euroopan ulkopoliittikka. Siksi Euroopassa asekauppaa ei saa tehdä vapaasti, vaan siihen tarvitaan aina vientilupa. Suomi kuitenkin tukee asekauppaa ja aseiteollisuuden yrityksiä eri tavoin. Suuria sotatarvikekauppoja valmistellaan esimerkiksi valtion edustajien ja yritysten yhteisillä vienninedistämismatkoilla eri maihin.

Monet kansalaisjärjestöt ja esimerkiksi rauhanjärjestöt ovat sitä mieltä, että jos asekauppaa tehdään, sitä pitäisi todella tarkkaan harkita ja lupia pitäisi myöntää vain hyvin tiukoin kriteerein. Siksi on olemassa The Arms Trade Treaty, kansainvälinen asekauppasopimus, joka määrittelee mitä pitää ottaa huomioon, kun aselupia myönnetään ja missä tilanteissa ei pitäisi myöntää lupia, kun on esimerkiksi maa, joka on sodassa tai maa, joka rikko isosti ihmisoikeuksia. Myös EU:lla on säännöt, jotka rajoittavat asekauppaa, mutta monet maat kiertävät näitä sääntöjä ja tulkitsevat niitä löysästi ja vievät silti maihin, jonne ei pitäisi.

Rauhanjärjestöt eivät hyväksy asekauppaa esimerkiksi Turkkiin, Saudi-Arabiaan, Arabiemiiraatteihin, useampiin Keski-Aasian maihin, jonne on viime vuosina viety Suomesta ja Euroopan unionin maista paljon aseita. Meidän mielestämme aseiden ja aatejärjestelmien ostaminen Israelista on ongelma, koska se tukee Israelin sotateollisuutta. Omaniin vienti on ongelmallista, kun se on autoritäärinen eikä demokraattinen valtio. Myös asekauppa Yhdysvaltojen kanssa on problemaattista, koska Yhdysvallat osallistuu moneen sotaan.

Aseilla ei vaan tapeta ihmisiä konflikteissa. Niitä käytetään vahvistamaan epädemokraattisten johtajien ja diktaattorien asemaa omia kansalaisia vastaan. ”Vääriin” maihin tehdyllä asekaupalla tuetaan sitä, että vallanpitäjät näissä maissa voivat sortaa ja käyttää väkivaltaa kansalaisia vastaan, sekä pidetään kurissa ihmisiä, etteivät nämä voi protestoida. Suuri ongelma on myös, että monissa vastaanottajamaissa on korruptiota ja huono varastoturvallisuus, mikä tarkoittaa sitä, että aseita joutuu järjestäytyneen rikollisuuden ja eri tyyppisten ei-valtiollisten aseellisten toimijoiden käsiin, myös terroristeille ja aseellisille sissiliikkeille. Kun jossain saadaan rauha hetkeksi, aseet myydään eteenpäin seuraavalle naapuriin, jossa ne synnyttävät epävakausta ja vaikeuttavat rauhan vakauttamista.”

YKSIN TULLEET -VALOKUVANÄYTTELY

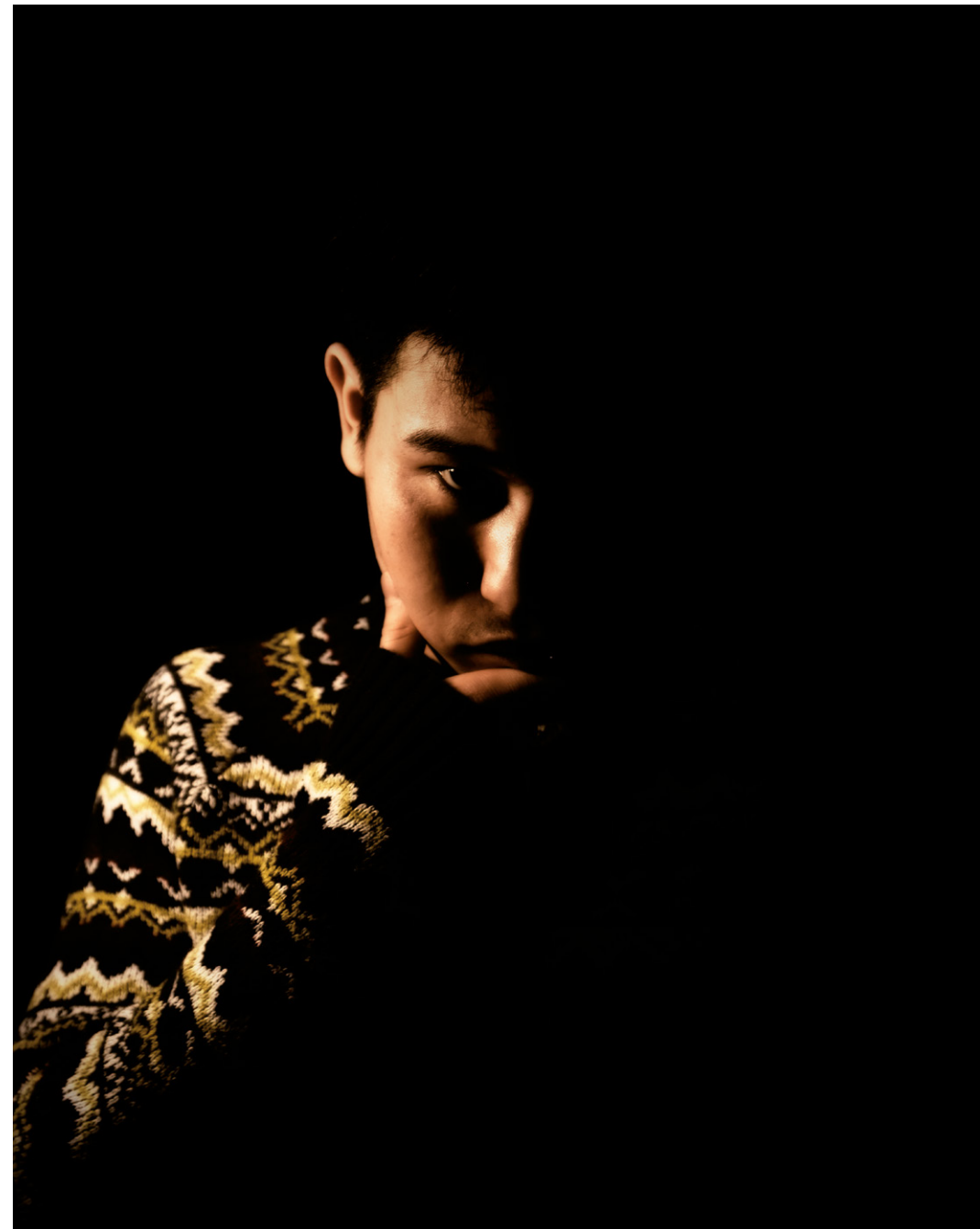
Mosi Heratin valokuvanäyttely katsoo Suomea yksintulleiden nuorten turvapaikanhakijoiden silmin. 2015 Suomesta haki turvapaikkaa 3024 ilman huoltajaa tullutta alaikäistä. Myös valokuvaajat Mosi Herati tuli Suomeen Afganistanista alaikäisenä turvapaikanhakijana 2015. Odottaessaan turvapaikkahakemuksensa käsittelyä hän osallistui valokuvauskurssille. Mosista kehittyi valokuvaaja. Nyt hänellä on oleskelulupa, hän valmistuu peruskoulusta 2019 ja koulun ohella kuvaa myös työkseen.

Näyttely on ollut esillä ympäri Suomen. Tähän mennessä noin 8000 ihmistä on nähnyt näyttelyn. Näyttelyn kierrättämisen ja siihen liittyvien tapahtumien osalta tehtiin yhteistyötä vuosina 2018-2019 Kirjastosta pakolaislasten ja -nuorten kotoutumisen mahdollistaja -hankkeen kanssa.

*Lähdin perheeni kanssa sodan
keskeltä Afganistanista.
Perheeni katosi Välimerellä,
minun oli jatkettava matkaani
yksin. En ole kuullut
perheestäni yli kahteen
vuoteen. En tiedä missä he
ovat tai miten he voivat.
Olen yrittänyt saada heihin
yhteyttä Punaisen Ristin
kautta, mutta tuloksetta.
Minua pelottaa heidän
vuokseen todella paljon.
Kun pääsin Suomeen, hain
turvapaikkaa. Sain vuoden
oleskeluluvan inhimillisistä
syistä. Joskus minä ajattelen,
että minulla ei ole ketään
elämässäni.*

*Voinko nähdä koskaan
perhettäni?*

*Täällä on rauhallista
ja turvallista. Kun
maassa on sota, linnut
eivät voi elää eivätkä
jää istumaan puuhun
rauhallisesti.*

*Muutin perheeni kanssa Syyriasta
Turkkiin, koska Syyriassa on sota.*

*Perheeni jäi Turkkiin ja minä
jatkoin matkaa yksin Välimerelle.*

*Äitini toivoi, että minä saisin
Euroopasta turvapaikan, sitten
voisin hakea heidät. Pääsin 16
-vuotiaana Kreikkaan. Minulla
ei ollut mahdollisuutta mennä
eteenpäin. Jouduin asumaan
Kreikassa puolitoista vuotta, sitten
vasta pääsin siirtymään toiseen
maahan. Sain turvapaikan, enkä
voi enää hakea perhettäni, koska
olen nyt täysi-ikäinen. Minä toivon,
että näkisin oman perheeni.
Täällä kaikki menee hyvin. Minulla
on opiskelupaikka ja erilaisia
kavereita, eri maista. Ajattelen aina
perhettäni, minulla on tosi ikävä
heitä.*

*Voinko nähdä enää koskaan
perhettäni?*

*Tulin alaikäisenä
Afganistanista Suomeen.
Täytettyäni 18
vuotta sain kielteisen
turvapaikkapäätöksen.
Tilanteeni on vaikea
ja minua pelottaa.
Poliisi tulee aina joskus
vastaanottokeskukseen,
silloin lähden nopeasti
pois. Otan mukaan repun,
siinä on kaikki tärkeät
paperit, perheen valokuvat
ja koko elämäni. Silloin,
kun en uskalla olla
vastaanottokeskuksessa,
yritän olla ystävien kanssa,
sellaisten joilla on asunto.*

Voinko jäädä Suomeen?

Kun olin kaksivuotias, perheeni pakeni Afganistanista Iraniin sodan vuoksi. Iranissa olimme paperittomia, enkä voinut liikkua vapaasti kaupungilla. Iranissa ei ollut sananvapautta eikä uskonnonvapautta.

Nykyisin asun maailmassa, jossa on sananvapaus ja uskonnonvapaus, täällä sain vuoden oleskeluluvan. Paremminkin sanottuna: uuden mahdollisuuden rakentaa uusi elämä. Joskus öisin mietin paljon myös tulevaisuuttani. Kävin juuri Migrissä hakemassa jatkoa oleskeluluvalleni. Joskus pelkään, että minut pakkopalautetaan Afganistaniin, missä en ole asunut ja missä minulla ei ole sukulaisia.

Joskus katson maailmaa eri tavalla kuin muut: ihmettelen, kuinka ihmiset uhraavat toisia eri syistä poliittisista ja taloudellisista syistä. Kotimaassani on ihmisiä, jotka tappavat toisiaan aseilla. Täällä ihmiset päättävät toisten ihmisten elämästä.

Minä en ymmärrä, kuinka poliittiset päätökset voivat vaikuttaa siihen, saavatko vainoa kohdanneet turvapaikan. Oikeus turvapaikkaan on ihmisoikeus.

"Me olemme muut. Muut ovat me. Meidän ja heidän välinen raja on kuvitteellinen. Yhteisen elämän puolesta! Pakolainen ei ole sinun vihollisesi. Sinun vihollisiasi ovat ne, jotka tekivät meistä pakolaisia. Pyydän teidät kaikki rakentamaan sellaisen yhteiskunnan yhdessä, jossa seuraava sukupolvi ei joutuisi pakenemaan maastaan ilman perhettään niin kuin minä. Meidän pitäisi ymmärtää, että meillä on yhteinen tulevaisuus ja yhteinen planeetta. Kaikille riittää tilaa ja ruokaakin. Toivon, että tulevaisuudessa sotiin käytetyt rahat käytettäisiin ihmisten hyvinvoinnin parantamiseen. Change the mind the world will be changed."

Ahmad Hosseini (2018 vuoden pakolaismies), yksin tullut Suomeen 2015

ASiantuntija- puheenvuorot

OUTI LEPOLA - VTT,
ERIKOISTUTKIJA - SIIRTOLAISUUSINSTITUUTTI:

YKSINTULLEIDEN NUORTEN JÄLKIHUOLTO KUNNISSA

Jälkihuollolla tarkoitetaan kokonaisvaltaista tukea nuorelle. Sen tarkoituksena on auttaa aikuistuvaa nuorta saavuttamaan riittävät valmiudet itsenäisen elämän aloittamiselle. Kunnilla on velvollisuus järjestää jälkihuolto sellaisille nuorille, jotka ovat olleet lastensuojelun asiakkaina sijaishuollossa tai pitkäaikaisessa sijoituksessa. Kunnat voivat tarjota lastensuojelulain jälkihuoltoon rinnastettavia tukipalveluja myös ilman huoltajaa maassa oleskelevalle, kansainvälistä suojelua saavalle nuorelle, kun tämä täysi-ikäistyy ja muuttaa ryhmäkodista tai perheryhmäkodista tukiasumisyksikköön tai itsenäisesti asumaan kotipaikkakunnalleen kotoutumislain perusteella.

Valtio maksaa kunnille näiden järjestämästä jälkihuollosta korvauksia siihen saakka, kun nuori täyttää 21 vuotta. Vaikka kunnat saavat korvausta jälkihuollon palvelujen järjestämiseen, niillä ei ole siihen lakisääteistä velvoitetta, eikä nuorilla ole subjektiivista oikeutta saada palveluja. Työ- ja elinkeinoministeriön työryhmä totesi vuonna 2014, ettei jälkihuollon palveluja tarjota riittävästi itsenäistyville maahanmuuttajanuorille. Kunnissa on erilaisia käytäntöjä sen suhteen, keille nuorille jälkihuollon palveluja tarjotaan ja mikä taho palvelut järjestää. Asiantuntijoiden arvioiden mukaan palvelut vaihtelevat tälläkin hetkellä todennäköisesti suuresti kunnittain ja alueittain.

Siirtolaisuusinstituutti on tehnyt selvityksen, jonka tavoitteena oli muodostaa yleiskuva jälkihuollosta, jota Suomen kunnissa tällä hetkellä tarjotaan täysi-ikäistyneille nuorille, jotka ovat tulleet Suomeen turvapaikanhakijoina ilman huoltajaa ja saaneet oleskeluluvan alaikäisinä. Selvityksessä lähetettiin kysely kaikille niille 50 kunnalle, jotka ovat vuosien 2017-2018 laskutaneet valtiolta jälkihuollon kustannuksia kotoutumislain perusteella. Kunnista 27 vastasi kyselyyn.

Nämä kunnat vaihtelevat suuresti kooltaan ja myös siinä suhteessa, kuinka paljon jälkihuoltoa saavia yksintulleita nuoria niissä asuu. Neljässä kunnassa näitä nuoria asui vastausajan kohtana kesällä 2019 yli sata, enimmillään 184. Seitsemässä kunnassa nuoria asui alle 10, vähimmillään enää yksi.

Tässä kirjoituksessa esitellään kuntien vastausten pohjalta sitä, millaista tukea niissä on tarjottu nuorille jälkihuoltona, mitä vaikeuksia jälkihuoltoon on liittynyt ja miten järjestelmää pitäisi kehittää.

NUORILLE TARJOTTAVAN TUEN KOKO KIRJO

Kuntien vastaukset antavat yksityiskohtaisen kuvan siitä, mitä kaikkea jälkihuollon puitteissa järjestetty tuki voi konkreettisesti olla. Jälkihuollon tukitoimien kirjo vaihtelee eri kunnissa. Tässä esitetään yhdistelmä niistä tarkoituksena antaa kokonaiskuva tehtäväkentän laajuudesta ja samalla niistä haasteista, joita aikuistuvat nuoret kohtaavat.

Nuorten kanssa harjoitellaan itsenäistymisvaiheessa tärkeiden asioiden hoitamista: Informoidaan nuorta hänelle kuuluvista etuisuuksista ja palveluista ja opastetaan, mistä niitä voi hakea. Harjoitellaan hakemista konkreettisesti: asioidaan virastoissa, ope-

tellaan käyttämään sähköisiä palveluja, täyttämään lomakkeita ja tekemään hakemuksia. Opastetaan tekemään ajanvarauksia, käsittelemään postia ja pitämään asiakirjoja järjestyksessä. Opetetaan talouden hallintaa, budjetointia, järkevää rahankäyttöä ja laskujen maksamista sekä verkkopankin käyttämistä.

Nuorille annetaan myös tukea psyykkisen ja fyysisen terveyden hoitamiseen. Heille neuvotaan, miten asioidaan terveystalvissa, kuten tehdään ajanvaraus hammaslääkärille ja lääkärille. Heitä tuetaan avun hakemisessa silloin, kun tarvitaan terveydenhuollon apua jaksamiseen ja traumoihin. Nuorille tarjotaan psykososiaalista tukea, esimerkiksi kuunnellaan ja keskustellaan, kun nuoret potevat koti-ikävää, tai saavat surullisia uutisia kotimaasta. Heille annetaan välitöntä tukea kriisitilanteisiin.

Jälkihuollon puitteissa tarjotaan myös psykologin palveluita: nuoren kehitystason, hyvinvoinnin, toimintakyvyn, tunteiden säätelykyvyn ja psyykkinen kunnon arviointia ja ohjausta. Lisäksi tarvittaessa järjestetään psykiatrisen sairaanhoitajan palveluita ja mielenterveyspalveluita.

Nuorta tuetaan oman arjen ja elämän hallinnan saavuttamisessa. Siihen kuuluu muun muassa itsestä ja kodista huolehtiminen sekä arjen rutiinien luominen. Nuorelle annetaan apua tukiverkoston ja myönteisten sosiaalisten suhteiden luomiseen. Hänen kasvuun tuetaan muun muassa tapa-, sukupuoli- ja seksuaalikasvatusta antamalla.

Tärkeä osa tätä prosessia on siirtyminen itsenäiseen asumiseen. Nuorta autetaan löytämään asunto tai ohjataan itsenäiseen asunnonhakuun. Häntä neuvotaan vuokranmaksuun ja asumisen tukiin liittyvissä asioissa, kuten myös kotivakuutuksen ja sähkösopimuksen tekemisessä. Häntä avustetaan muu-

tossa ja kenties kalustamisessakin. Häntä opastetaan asunnon kunnossa pitämisessä, jätehuollossa, pesukoneen käyttämisessä ja ruuanlaitossa. Tukea voidaan tarjota myös naapurisopuun. Joissakin kunnissa nuorille tarjotaan ainakin alkuvaiheessa yhteisöllistä asumista, jossa henkilökuntaa on paikalla joka päivä tukemassa asukkaita.

Aikuistuvat nuoret tarvitsevat myös ohjausta koulutukseen ja työelämään. Vielä koulua käyvät nuoret voivat tarvita tukea läksyjen tekemisessä tai kouluun lähtemisessä. Heitä tuetaan suomen kielen oppimisessa ja käyttämisessä. Koulun jälkeen nuoria ohjataan opiskelupaikan hakemiseen, motivoidaan opinnoissa ja keskustellaan jatko-opinnoista sekä tuetaan opiskelussa. Nuoria autetaan myös kesätyöpaikkojen, työssä-oppimispaikkojen ja oppisopimuspaikkojen etsimisessä. Häntä opastetaan hakemusten ja ansioluettelon tekemisessä.

Tärkeää on niin ikään tukea harrastuksiin hakeutumista ja vapaa-ajan toiminnan järjestämistä. Nuorille voidaan tarjota kaupungin vapaa-ajan palveluihin tutustumista: harrastustoimintaa, järjestötoimintaa, tapahtumia, suomen kielen kursseja, kulttuuritarjontaa ja liikuntamahdollisuuksia. Usein harrastustoimintaan annetaan myös taloudellista tukea, kuten vaikkapa kuntosalikortti. Joillakin paikkakunnilla on tarpeen järjestää myös kuljetukset harrastuksiin. Yksilöharrastusten lisäksi nuorille järjestetään yhteisiä tapahtumia ja retkiä.

Nuorten kotoutumisen edistämiseksi tuetaan suomen kielen käyttämistä, annetaan perustietoa Suomesta ja vahvistetaan sosiaalista ja yhteiskunnallista osallistumista. Samaan aikaan mahdollistetaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitäminen. Myös myönteisen uskonnollisen tai muun elämäkatsomuksen tukeminen mainitaan tavoitteeksi.

Konkreettisella tasolla tuetaan yhteydenpitoa perheeseen toisessa maassa. Se voi tarkoittaa apua SPR:n henkilöhaun tai perheenyhdistämishakemuksen tekemisessä. Nuoret joutuvat myös hakemaan jatko-oleskelulupia itselleen, mahdollisesti myös passia, muukalaispassia tai henkilökorttia ja tarvitsevat tähän tukea. Sosiaalityöntekijän tehtäviin kuuluu lausuntojen kirjoittaminen maahanmuuttovirastolle tai hallinto-oikeudelle näiden käsitellessä nuoren lupa-asioita.

Lisäksi jälkihuollon työntekijöiden toimenkuvaan kuuluu erilaisen asiakassuunnitelmien tekeminen nuorille ja yhteydenpito moninlaisiin tahoihin, jotka työskentelevät nuorten kanssa, kuten kouluun, terveydenhoitoon, TE-toimistoon ja oikeusapuun.

VAIKEUKSIA JÄLKIHUOLLON JÄRJESTÄMISESSÄ

Monen kunnan mukaan jälkihuollon järjestäminen ja siihen liittyvä yhteistyö on sujunut hyvin. Siihen on kuitenkin liittynyt myös vaikeuksia ja ongelmia.

Kun yksintulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden – kuten muidenkin – määrä kasvoi voimakkaasti vuonna 2015, heitä sijoitettiin asumaan myös kuntiin, joissa ei ollut aiempaa kokemusta alaikäisten turvapaikanhakijoiden, tai ylipäänsä turvapaikanhakijoiden kanssa työskentelystä. Tämä kokemattomuus vaikeutti myös jälkihuollon järjestämistä siinä vaiheessa, kun alaikäiset nuoret täysi-ikäistyivät. Alkuvaiheessa ei ollut saatavilla juuri mitään koulutusta eikä vertaistukea jälkihuoltotyötä tekeville, vaan työntekijöiden piti opetella kaikki alusta alkaen melko omatoimisesti. Jälkihuoltopalvelujen tarve saattoi tulla eteen niinkin nopeasti, että kunnan tarvitsemien sopimusten laadinta oli vielä kesken.

Jälkihuollossa tarvittavat resurssit saattoivat olla puutteelliset alkuvaiheessa, mutta myös myöhemmin tilanteissa, joissa asiakasmäärä nousi. Joissakin kunnissa resurssit ovat jatkuvasti liian vähäiset, jolloin nuoria ei pystytä tukemaan tavoitteiden tasoisesti. Esimerkkinä mainitaan, että liian suuri osa kunnan työntekijän ajasta menee välttämättömien taloudellisen tuen asioiden hoitamiseen ja selvittämiseen eikä aikaa jää nuorten kansalaisyhteiskuntaosallisuuden vahvistamiseen, harrastuksiin tutustumiseen ja sosiaalisten suhteiden luomiseen. Useammasa kunnassa valitellaan, että toiminta on ollut reaktiivista eikä suunnitelmallista; on ehditty vain reagoida yksittäisiin asiakastapauksiin.

Lisäksi nuoret muuttavat kunnasta toiseen eikä tämä aina tapahdu hallitusti niin, että tieto jälkihuollon palvelujen piirissä olevasta nuoresta kulkisi lähtökunnasta muuttokuntaan. Muualta tulevat nuoret saattavat olla kunnassa jopa kuukausia ennen kuin päätyvät palveluihin, jolloin heidän asiansa ovat usein jo sekaisin. Nuorten omatoiminen muutto kuntaan tuottaa myös ennakoimattomia kustannuksia. Erityisesti pääkaupunkiseudulle on muuttanut nuoria paljon lyhyellä aikavälillä. Joistakin kunnista taas suurin osa nuorista muuttaa pois, muun muassa perheryhmäkotien sulkemisen vuoksi ja siksi, että pienissä kunnissa on rajallisesti koulutusmahdollisuuksia ja erityispalveluja. Monet nuoret haluavat muuttaa isommalle paikkakunnalle.

Merkittävä ongelma kuntien mukaan on ollut jälkihuollon henkilöstön suuri vaihtuvuus. Lisäksi sosiaalityöntekijöiden ja kokeneen henkilökunnan rekrytointi on ollut vaikeaa. Henkilöstövaihdokset ovat vaivanneet myös yrityksiä ja järjestöjä, joilta kunnat ovat ostaneet jälkihuollon palveluita. Tukihenkilöiden vaihtuvuus on haitallista nuorille, sillä he tarvitsevat ympäril-

leen elämää vakauttavia elementtejä.

Ostopalvelujen palveluntuotannossa raportoidaan muutenkin olleen ongelmia muun muassa sopimuksen sisällön noudattamisessa. Haasteita ollut esimerkiksi yhteydenpidossa nuoreen – joskus nuori on yrittänyt lukuisia kertoja saada kiinni jälkihuollon ohjaajaa siinä onnistumatta. Luottamuksellista tukisuhdetta nuoreen ei ole aina syntynyt, eikä jälkihuollosta vastaava kunnan virkamies ole saanut tietoa siitä, miksi tukisuhde ei ole onnistunut. Myös palveluntuottajilla on saattanut olla puutteelliset resurssit jälkihuollon järjestämiseen.

Moni kunta mainitsee vaikeutena yhteistyön terveyspalvelujen kanssa. Erityinen ongelma on mielenterveyspalvelujen saataavuus. Riittämätön psykiatrisen erikoissairaanhoidon tuki näkyy asiakkaiden kuormittumisena psykososiaalinen tuen jäädessä jälkihuollon ohjaajan varaan. Hyvin traumaattisesti oireileville nuorille on haastavaa löytää palveluita, sillä psykiatrian palveluihin vaikea päästä.

Hankaluuksia on muutenkin yhteistyössä kunnan muiden palvelujen kanssa. Muissa palveluissa ei tunneta yksintulleita nuoria asiakasryhmänä ja jälkihuollon työntekijät joutuvat puolustamaan asiakasta sosiaalitoimen järjestelmissä, esimerkiksi harkinnanvaraisen toimeentulotuen saamiseksi.

Käytännön asioiden hoitaminen on yleisesti vaikeaa ja joskus mahdotonta nuorilla, joilla ei ole voimassaolevaa henkilötodistusta.

Asunnon löytämiseen nuorelle liittyy monia hankaluuksia. Useissa kunnissa on pulaa pienistä asunnoista. Lisäksi yksityisten vuokranantajien ennakkoluulot maahanmuuttajia kohtaan

vähentävät asunnonsaannin mahdollisuuksia. Asumiseen liittyvänä ongelmana mainitaan vielä joidenkin asuinalueiden sosiaalinen levottomuus, joka on haitannut nuorten arkea.

Vaikeaksi on osoittautunut myös nuorten integroituminen kantaväestöön. Maahanmuuttajataustaisten nuorten ja kantaväestön nuorten kohtaamispaikkoja on kunnassa liian vähän eikä tukiperheitä nuorille ole aina löytynyt. Yhteiskuntaan integroitumisessa olisi hyvä saada enemmän tukea erityisesti ammatillisten opintojen loppuvaiheessa.

Muutama vastaaja mainitsee ongelmaksi sen, että nuoret eivät sitoudu heille räätälöityyn palveluun, vaikka tarvitsisivat sitä, ja joidenkin nuorten kyky vastaanottaa palveluja on heikko. Jos nuori ei voi hyvin psyykkisesti eikä sitoudu työskentelyyn, ei kotoutumisenkaan suju; näissä tapauksissa pidempi jälkihuoltoaika olisi tarpeellinen. Toisenlaisena ongelmana eräässä kunnassa nähdään se, että nuoret ovat saaneet liian vahvaa tukea, eivätkä opi hoitamaan asioitaan itse ja ottamaan vastuuta niistä.

Kuntien näkemyksiä jälkihuollon kehittämistarpeista ja ratkaisuehdotuksia käsitellään seuraavassa jaksossa.

JÄLKIHUOLLON KEHITTÄMISTARPEITA JA -EHDOTUKSIA

Kunnissa on eriäviä näkemyksiä siitä, pitäisikö turvapaikanhakijoina yksintulleita nuoria koskeva jälkihuollon erillisjärjestelmä purkaa ja integroida heidän jälkihuoltonsa kunnan normaaliin lastensuojeluun. Joidenkin mielestä näin pitäisi tehdä, joidenkin mielestä taas erillisjärjestelmä on turvannut maahanmuuton asiantuntemusta ja lisäresursseja yksintulleiden nuorten jälkihuoltoon. Kukaan ei kuitenkaan ole eri mieltä siitä, että

jälkihuollon ikäraja pitäisi nostaa 25 vuoteen myös heidän kohdallaan, kuten lastensuojelulaisissa. Tarpeellisenä nähdään myös, että kotoutumislakiin perustuva jälkihuolto olisi samalla tavoin velvoittavaa kuin lastensuojelulain mukainen jälkihuolto.

Yksintulleiden jälkihuoltoa pitäisi selkiyttää lainsäädännön ja ohjeistuksen tasolla. Nyt toimitaan kotoutumislain, sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain säädösten mukaisesti ja välisesti, ja on monenlaisia tulkintoja siitä, mitä kotoutumislain mukainen jälkihuolto on ja miten sitä rinnastetaan lastensuojelulakiin. Valtakunnalliset ohjeet olisivat tarpeen tulkintojen ja palvelujen yhtenäistämiseksi. Olisi myös tarpeen määritellä, mihin palveluun jälkihuolto tulisi sijoittaa, nyt vastuuta kantava taho vaihtelee eri kunnissa (esimerkiksi aikuissosiaalityön maahanmuuttajapalvelut, pakolaisten vastaanotto, perheryhmäkotit, lastensuojelun sijaishuolto) eikä aina ole edes yksimielisyyttä siitä, minkä tahon pitäisi kастaa kokonaisvastuu.

Kuntien resurssit jälkihuollossa ovat hyvin eritasoisia ja olisi oikeudenmukaista yhtenäistää palvelutasoa valtakunnallisesti. Kokemustenvaihto kuntien välillä olisi tarpeen, samoin tutustuminen lastensuojelun jälkihuollon toimiviin käytäntöihin ja tutkimuksiin. Palvelujen vaikuttavuutta pitäisi seurata ja mitata. Myös palveluntuottajille olisi hyvä järjestää koulutusta ja osaamisen kehittämistä valtakunnallisesti, jotta palvelu olisi yhtenäisempi ja yhdenvertaisempi eri nuorten kohdalla. Lisäksi jälkihuollon ohjaajilla pitäisi olla pätevyysvaatimukset.

Kunnissa pitäisi olla selkeästi saatavilla tieto siitä, keneen otetaan yhteys, kun nuori muuttaa toiselle paikkakunnalle.

Nuorten kannalta tärkeää olisi tarjota enemmän matalan kynnyksen palvelua, joka ei ole virka-aikaan ja paikaan sidottua. Niin ikään nuorten käyttämän tekniikan ottaminen käyttöön olisi suositeltavaa. Enemmän huomiota pitäisi kiinnittää nuoren oman kieli- ja kulttuuritaustan huomioimiseen ja hyödyntää heidän kieltään puhuvia, pidempään maassa asuneita resurssihenkilöitä.

Ystäväperhetoimintaa pitäisi laajentaa, sillä se edistää kotoutumista ja vähentää yksinäisyyttä. Samoin kotoutumisen edistämisen kannalta olisi hyvin tärkeää, että nuorilla olisi kantaväestössä ystäviä, erityisesti ikätovereitaan. Ryhmätoimintaa kantaväestön kanssa olisi hyvä kehittää.

Kyselyyn vastanneet kuntien työntekijät ovat yhtä mieltä siitä, että jälkihuollon mahdollistamat tukitoimet ovat erittäin merkityksellisiä nuoren kotoutumisen kokonaisuutta ajatellen.

LÄHTEET

THL: Lastensuojelun käsikirja. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/jalkihuolto>. Viitattu 23.10.2019.
Lastensuojelulaki (417/2007), 75 §.
Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010), 49 §.
Ohje kotoutumisen edistämistä koskevan lain (1386/2010) mukaisten kustannusten korvaamisesta kunnille. Työ- ja elinkeinoministeriö 29.10.2013.
Ilman huoltajaa tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden vastaanotto ja järjestelmän kehittämistarpeet. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 29/2014. https://www.tem.fi/files/40852/TEMjul_29_2014_web_05092014.pdf
Martiskainen, Taina (2016) Jälkihuollon erityiskysymys: Yksin Suomessa – ilman huoltajaa tulleiden lasten jälkihuolto. Teoksessa Pukkio, Saana & Hipp, Tiia (toim.) Mikä jälki jää? Opas lastensuojelun jälkiyöhön. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto.

JOHANNA HIITOLA - YTT,
ERIKOISTUTKIJA - SIIRTOLAISUUSINSTITUUTTI:

YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAMINEN ON YKSINTULLEILLE NUORILLE TÄRKEÄ VOIMAVARA

Olen kuluvan vuoden aikana tehnyt yhteistyötä Vaikuttajatiimin kanssa monin tavoin. Tutkimukseni koskee pakolaisten perheestä erossaoloa ja osa aineistosta on kerätty yksintulleilta nuorilta. Vaikuttajatiimi on ollut keskeisessä roolissa haastatteluvien hankkimisessa ja taustatiedon tarjoamisessa. Tässä kirjoituksessa pohdin yleisemmin yhteiskunnallisen vaikuttamisen roolia yksintulleiden nuorten elämässä. Aloitan ensin erittelemällä, kuinka yksintulleet nuoret haastatteluissa kertoivat tavoista tuottaa turvallisuutta itselleen ja yllirajaiselle perheelleen. Keskityn sen jälkeen yhteen nuorten elämän voimavaroista, yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

Olen aloittanut tutkimusaineistoni analysoinnin ja ensimmäinen artikkeli "Family Separation and Everyday (In)Security in the Lives of Unaccompanied Refugee Minors" on arvioitavana Oñati Socio-Legal Series -julkaisussa. Tuossa artikkelissa esittelin tapoja, joilla perheestään erossa elävät nuoret pyrkivät tuottamaan turvallisuutta arjessaan. Analyysi perustuu seitsemäntoista nuoren haastatteluihin (3 tytön ja 14 pojan), jotka ovat tulleet Suomeen alaikäisinä, mutta joista suurin osa oli haastatteluhetkellä jo täyttänyt 18 vuotta.

Nuorten kokema turvallisuus ja turvattomuus olivat kietoutuneita heidän yllirajaisen perheensä tilanteeseen. Koska suuri osa yksintulleista nuorista on viime vuosina saanut oleskeluluvan "yksilöllisestä inhimillisestä syystä", heille myönnetään perheenyhdistäminen vain jos heillä on korkeat tulot. Esimerkiksi kahden sisaruksen ja vanhempien saaminen Suomeen vaatisi hurjia 2900 euron kuukausituloja verojen jälkeen (vastaa noin 4000 euron kuukausipalkkaa). Lisäksi monille köyhille perheille matkustaminen haastatteluihin on mahdotonta; matkustusdokumentteja ei saa tai matkat ovat liian kalliita tai vaarallisia. Näin ollen valtaosa yksintulleista nuorista elää Suomessa ilman perhettään. Useiden nuorten vanhemmat ovat myös kuolleet ja perheeseen kuuluu vain sisaruksia tai muita sukulaisia, jotka asuvat pakolaisina eri puolilla maailmaa.

Vaikka nuorten perhe asui muualla, yhteydenpito perheen kanssa ja erityisesti vanhempien ja sisarusten tilanteen parantaminen oli nuorille tärkeää. Monet nuoret kuvasivat perheen auttamista jopa elämäntehtävänänsä. Kaikki valinnat liittyivät tavalla tai toisella perheeseen; haluttiin opiskella ja päästä töihin, jotta voitaisiin rahallisesti auttaa perhettä. Osa nuorista halusi säästää rahaa ostaakseen perheelleen asunnon ja siten turvatakseen perheen oleskelun turvallisessa maassa. Olenkin kutsunut yhtä nuorten turvallisuuden oluttuvuutta nimellä monipaikkainen turvallisuus. Tällä viitataan siihen, että nuoret kokevat turvattomuutta läheistensä puolesta yllirajaisesti.

Toiseksi nuoret kertoivat uskonnon harjoittamisen – rukouksen, uskonnollisten tekstien lukemisen ja uskon ylipäänsä – tuottavan heille turvallisuutta. Vaikeita elämäkokemuksia ja eroa perheestä oli helpompi käsitellä, kun elämällä nähtiin suurempi tarkoitus. Kolmanneksi nuoret halusivat olla *tavallisia*. Normaali

arki, rutiinit ja kuten eräs nuori sanoi, ”ihan tavalliset toiveet”, tuottivat nuorille turvaa. Vaikeina aikoina pian maahantulon jälkeen oli tärkeää esimerkiksi saada käydä päivittäin koulussa ja tuntea olevansa tavallinen nuori muiden joukossa.

Lopuksi pääsen aiheeseen, jota halusin tässä kirjoituksessa valottaa ja joka liittyy erityisesti Vaikuttajatiimin toimintaan. Huomattavan moni nuori kertoi haluavansa vaikuttaa yhteiskunnallisesti. Nuoret kertoivat, että esimerkiksi rasismien kokemusten käsittely helpottui, kun he ryhtyivät puhumaan kokemuksistaan ja auttamaan muita nuoria sekä vaikuttamaan päättäjiin. Osa nuorista vaikutti laajemminkin puhumalla eri tilaisuuksissa, kun taas toiset saivat voimia vaikuttamistyöstä omissa lähiympäristöissään. Keskeistä vaikuttamistyössä oli kokemus omasta toimijuudesta, eli mahdollisuudesta vaikuttaa asioihin. Vaikuttamismahdollisuudet olivat tärkeitä nuorille myös siksi, että heidän elämäänsä sisältyi myös alueita, joihin he eivät voineet vaikuttaa – kuten esimerkiksi heidän perheidensä vaikea tilanne.

Vaikuttajatiimi sekä haastattelemani yksintulleet nuoret ovat kerta toisensa jälkeen yllättäneet minut vahvalla tahdollaan selviytyä. Psykologit puhuisivat resilienssistä; nuorten yllättävästä kyvystä sopeutua. Samalla kun on tärkeää tunnistaa yksintulleiden nuorten kyvyt ja tukea voimaa antavaan vaikuttamistyöhön, on kuitenkin muistettava, että nuorten elämää usein varjostaa samanaikaisesti perheestä erossaolo ja muut haavoittavat kokemukset. Maahanmuuttolainsäädännön tulisi tunnistaa yksin alaikäisinä tulleiden nuorten yllirajaiset perhesuhteet ja mahdollistaa perheenyhdistäminen aina kun vain mahdollista. Samalla on tosin myös syytä muistaa, ettei perhe ole kaikille nuorille voimavara. Jotkut nuoret myös pakenevat väkivaltaisia perhesuhteita. Yhdenkään nuoren tilanne ei ole samanlainen.

Haluan kiittää Vaikuttajatiimiä tuesta tutkimuksessani sekä myös mahdollisuudesta oppia uusia asioita yksintulleiden nuorten elämästä. Jatkamme toivottavasti yhteistyötä tulevaisuudessa.

JOHANNA HIITOLA

työskentelee Suomen Akatemian rahoittamassa hankkeessa *Perheestä erossaolo, maahanmuuttostatus ja arjen turvallisuus*, jota johtaa Marja Tiilikainen. Hiitolan osahankkeessa tutkitaan erityisesti perheenyhdistämiseen liittyvän lainsäädännön tiukentumisen vaikutuksia pakolaisten elämässä. Hankkeessa ovat työskennelleet myös tutkimusavustajat Ahmed Zaidan, Zeinab Karimi ja Edris Bayan Shenwarai.

ANNA-MARIA TAPANINEN

- VTT, DOS. - HELSINGIN YLIOPISTO:

LAPSUUDEN MITTA – YKSINTULLEIDEN IÄN SELVITTÄMINEN OSANA TURVAPAIKKATUTKINTAA

Uusia, mahdollisia suomalaisia saapui ennätysmäärä vuonna 2015. Tällöin (mahdollisesti) alaikäisiä turvapaikanhakijoita oli 3024, 15-kertaisesti verrattuna edelliseen vuoteen. Maahanmuuttovirasto tiedotti tiuhaan sitä, kuinka paljon turvapaikanhakijoita oli minäkin viikkona saapunut Suomeen. Monien mielestä tiedot kertoivat uudesta uhasta. Tällöin suomen kieleen vakiintui myös uusia käsitteitä, kuten yhdyssana yksintulleet tai ”partalapset”.

Silloisessa poikkeustilanteessa aikuiset eroteltiin lapsista asiakirjojen, haastattelujen ja ulkoisen vaikutelman perusteella. Koska kaiken kattava epäily ohjasi menettelyjä, mahdollisimman tarkan tunnistamiskeinon tarjosi oikeuslääketieteellinen iän selvittäminen. Ulkomaalaislain säädösten perusteella on selvää, että kyse on nimenomaan aikuiseksi tekeytyvien tunnistamisesta eikä lapsen edun takaaminen.

Ikätetstissä nuoren todennäköinen ikä arvioidaan ”hampais-toiän” ja ”ranneluuiän” perusteella vertaamalla röntgenkuvia 1930-luvulta peräisin olevaan verrokkiaineistoon. Suomessa iänarviointiin eivät osallistu psykologit sosiaalityöntekijät eivät-

kä edes lastenlääkärit. Vuosina 2015 – 2016 ikätetstejä tehtiin yhteensä 759. Migri ohjasi siis vain vähemmistön laboratorio-tutkimukseen.

Niin kansainväliset sopimukset kuin Suomen lainsäädäntökin asettavat ratkaisevaksi rajaksi 18 vuoden iän. Tätä nuorempia suojaa periaatteessa lapsen edun ensisijaisuus. Vaikka olen-naista tässä on haavoittuvuuden tunnistaminen ja suojelun tarve eikä tarkka syntymäpäivä, käytännössä raja asetetaan oletetun iän kohdalle.

Tässä kirjoituksessa pohdin sitä, miten oletettu 18. syntymä-päivä vaikuttaa kohtaloon. Iän selvittämisessä olennaista onkin se, miten yhtäältä tieteellinen tarkkuus ja toisaalta todennäköi-nen, mahdollinen ja oletettu ikä vaikuttavat monin tavoin nuoren tulevaisuuteen. Juuri näitä epävarmuutta kuvaavia adjektiiv-ejä voisi tai jopa pitäisi lisätä tähän kuvaukseen kauttaaltaan.

Kun lääketieteellinen iän selvittäminen lisättiin ulkomaalaisla-kiin vuonna 2010, hallituksen esityksessä – jossa on mielestäni tunnistettavissa oikeushammaslääkäreiden perustelut – koros-tettiin sitä, että kyse on vain iän selvittämisestä, ei edes arvi-oimisesta, saati sitten ”kronologisen iän” määrittämisestä, sillä tulos on vain ”suuntaa antava” eikä ”eksakti”. Näiden varausten voi sanoa oikeastaan pönkittävän tieteellistä auktoriteettia pi-kemmin kuin kyseenalaistavan tutkimuksen luotettavuutta.

Viime aikoina lastenlääkärit ja hammaslääkärit sekä heidän järjestyksensä esimerkiksi Iso-Britanniassa, Ruotsissa ja Norjassa ovat kieltäytyneet tekemästä ikätetstejä turvapaikanhakijanuo-rista niiden tieteellisten ja eettisten ongelmien takia. Lisäksi on väitetty, että vertailuaineisto on vanhentunut: nuoret saavutta-vat nykyään aikuisuuden aikaisemmin.

Suomessa tilanne on ollut päinvastainen: oikeushammaslääkärit voivat kyllä myöntää ranneluun röntgenkuvien todistusarvon loppumisen 17. ikävuoden paikkeilla, mutta heillä on ollut ilmeisen keskeinen rooli iän arvioinnin vakiinnuttamisessa osaksi turvapaikkapolitiikkaa. Päätöksentekijät taas eivät kyseenalais- ta tutkimusten ammattitaitoisuutta. Näin he mielestäni myös väistävät omaa vastuutaan.

Erytisen huolestuttavaa ja paradoksaalista on se, että tulos on erityisen epäluotettava täysi-ikäistymisen kynnyksellä eli juuri silloin, kun tutkimuksia eniten tehdään. Monien lääketieteen asiantuntijoiden mielestä on vastuutonta luottaa siihen, että ikätestauksen tulos kertoisi objektiivisen totuuden siitä, onko tutkittava lapsi vai aikuinen. Ei ole olemassa mitään menetelmää – oikeuslääketieteellistä tai kokonaisvaltaista arviota tavoittelevaa tutkimusta - jolla voitaisiin luotettavasti erottaa vaikkapa 17-vuotiaat 19-vuotiaista.

Nuorille itselleen voi valjeta vasta Suomessa, mitä täysi-ikäisyys tarkoittaa. Pian selviää myös se, että laboratoriotutkimus tarkoittaa vain "arvausta". "Tietoon ja vapaaseen tahtoon" perustuva suostumus voikin saada kummastelemaan, mitä järkeä epätarkassa, kenties kohtalokkaassa ikätestauksessa on. Siihen on kuitenkin suostuttava, koska muuten määriteltäisiin automaattisesti täysi-ikäiseksi.

Seuraukset täysi-ikäisesti määrittämisestä ovat sen sijaan vakavia, jopa kuolemanvakavia: siirto aikuisten vastaanottokeskukseen, edustajan tuen päättyminen, oleskeluluvan saamisen vaikeutuminen, mahdollisesti säilöön ottaminen ja pakkopalautus. Jos oleskelulupa kuitenkin myönnetään, perheenyhdistäminen ei ole enää mahdollista.

Tosin mahdollisuudet perheen saamiseen Suomeen ovat myös alaikäisille tulleille nykyään vähäiset, jopa olemattomat. Vaikka toinen bioteknologinen menetelmä DNA-analyysi voisi mahdollista perhesiteiden todistamisen, tämä ei riitä. Vaatimus "aidois- ta" ja "pysyvistä" perhesiteistä on vaikea täyttää silloin, kun perheenkokoaja on paennut Afganistanin tai Somalian kaltai- sista konfliktien romuttamista valtioista. Yksintulleiden kohdalla lapsen lähteminen pakolaiseksi voidaan tulkita perhesiteiden katkeamiseksi. Näin nuori ei olisi siis enää vanhempiensa lapsi.

Vaikka valtaosalle yksin tulleista, alaikäisiksi määritellyistä myönnettiin oleskelulupa, nämä perustuivat tyypillisesti yksilöllisiin inhimillisiin syihin nimenomaan alaikäisyyden perusteella. Ne olivat järjestöjen kritisoimia vuoden –parin pituisia "pätkälupia", joiden väitettiin myös päättyvän (oletettuun) täysi-ikäistymisen aikaan. Tämän jälkeen taas on oltava uusia perusteita Suomeen jäämiselle, joista tärkein on onnistunut kotoutuminen. Tämä vaatimus asettaa kohtuuttomia paineita nuorille, jotka ovat kuitenkin vielä lapsia vailta varmuutta tule- vaisuudestaan.

Kotoutumislain mukaan lapsuus eli jälkihuolta päättyy jo 21-vuotiaana, kun taas sitä jatkettiin lastensuojelun asiakkai- den kohdalla 25- vuotiaaksi saakka. Kaiken kaikkiaan yksin alaikäisinä tulleet turvapaikanhakijat ovat kiistatta erityisen haavoittuvaisia mutta heidän on pystyttävä selviytyäkseen ai- kuistuttava ennen aikojaan.

ANNA-MARIA TAPANINEN

työskentelee Koneen säätiön rahoittamassa tutkimusprojektissa Kodin ja kansalaisuuden kamppailut - Naapurisolidaarisuus vastauksena 'turvapaikkakriisiin'.

SANNA VALTONEN - IHMISOIKEUSAKTIVISTI -
VIESTINTÄASiantuntija, Kotimajoitusverkosto -
Puhemies, Turvapaikanhakijoiden tuki ry:

YKSINTULLEIDEN KOHTAAMAT HAASTEET

Teen työtä turvapaikanhakijoina maahan tulleiden kanssa. Teen vapaaehtoistyötä turvapaikanhakijoina maahan tulleiden oikeuksien toteutumisen puolesta. Niinpä ei ole ihme, että lukuisista yksin maahan tulleille nuorille suunnatuista palveluista huolimatta moni nuori on päätenyt ovelleni.

Nuorten kohtaaminen on elämää rikastuttavaa ja sykdhdyttävän motivoivaa työtä. Ihaninta on, kun voin auttaa löytämään kodin. Täällä pitkittyneen prosessin aikana täysi-ikäistyneelle kotimajoitus on usein paljon turvallisempi ja integroitumista kokonaisvaltaisemmin edistävä vaihtoehto kuin aikuisten vastaanottokeskus. Kodin rutiinit, turva ja samoina pysyvät ihmisuhteet ovat tärkeä osa sitä jälkihuoltoa, joka monelta jää saamatta iänmääritysten, minilupien ja kohtuuttomiin näyttökynnyksiin perustuvien negatiivisten päätösten Suomessa. Kotimajoitusverkosto on tehnyt parhaansa voidakseen tarjota koteja aikuisten vastaanottokeskuksiin siirrettäville. Kodin saaneiden ja kodin tarjonneiden tukeminen kaikessa, mikä vastaan tulee, on ollut hienointa kotouttavaa työtä.

Toiseksi eniten ilahdun, kun ovelle tulee nuori, joka haluaa harastaa, tutustua suomalaisiin ja löytää kaltaistensa yhteisöt. Myös Turvapaikanhakijoiden tuki ry:n vapaaehtoiset järjestävät

monimuotoista toimintaa, johon ohjaaminen on silkkä ilo – tiedän, että kohtaamiset kantavat ja toiminnassa hyväksytyksi tuleminen ja osallisuus on kultaakin kalliimpaa nuorille tulijoille.

Useimmiten ovelleni kuitenkin tulee surullinen ja pelokas nuori. Hänen asiansa ovat menneet solmuun, oleskelulupaa ei olla jatkettu tai osaavaa apua esimerkiksi perheenyhdistämiseen ei ole löytynyt. Tällöin nuorten kohtaaminen on myös ahdistavaa. Kohtalot tulevat uniin, vaikuttamisen kanavat tuntuvat tukitulta. Ulkomaalaislakia muutetaan kokonaisvaikutuksia tarkastelematta, käytäntöjä tiukennetaan, vaatimuksia kiristetään.

Kun nuoret tulivat, maahanmuuttoviranomaiset nopeuttivat heidän prosessiansa käsittelyä, ja moni sai oleskeluluvan pika-aikataululla yksilöllisistä inhimillisistä syistä. Heidän turvapaikkaperusteitaan ei juuri selvitetty, vaan luvan myöntämisen peruste oli alaikäisyys. Monelta jäikin jatkolupa saamatta, kun nopeasti myönnetyn luvan perusteet eivät enää olleet voimassa. Tässä sitten yritämme nuorten kanssa keksiä, miten 19-kesäinen, usein passiton, minun silmissäni vasta lapsi, voisi laillistaa oleskelunsa Suomessa. Yksinkin täällä on kuitenkin turvallisempaa kuin siellä, mistä matka alkoi, ja kun kielen oppiminen ja kotoutuminen on hyvässä vauhdissa, tulevaisuudennäkymät ovat suhteellisen valoisat. Joskus me onnistumme. Joskus emme. Se raastaa sielua.

Nekin nuoret, joille käy hyvin, kaipaavat kipeästi perheettään. Ilman turvapaikkaa ja asiantuntevaa apua perheen saaminen Suomeen vaatii kuitenkin melkein ihmeen. Vuonna 2016 eduskunta tiukensi perheenyhdistämistä tavalla, joka teki jo ennestään hankalasta prosessista lähes mahdottoman myös yksin maahan tulleiden lasten näkökulmasta. Perheenyhdistämisen esteenä on monia juridisia ja hallinnollisia ongelmia – esimerkik-

si hakemusten kohtuuttoman lyhyet määräajat, joustamattomat todistus- ja asiakirjavaatimukset, hakemusten tekemisen taloudelliset kulut sekä tiukka toimeentuloedellys, jota sovelletaan myös perheenkokoajina toimiviin lapsiin, mikäli he eivät ole pakolaisasemassa. Eivätkä he ole, koska suuri osa sai lupansa yksilöllisin inhimillisin syin. Niinpä yksintulleen nuoren pitää pystyä elättämään oma perheensä. Tästä voidaan harkinnan mukaan poiketa, mutta lain esitöissä poikkeamiselle on osoitettu todella tiukat perusteet. Tämä on ristiriidassa lasten oikeuksien sopimuksen kanssa, ja asiaan tulisi pikaisesti puuttua.

Myös muita hankaluuksia riittää. Perheenyhdistämishakemusta ei voi jättää Suomeen päätyneen perheenkokoaja Suomessa, vaan muualla odottava perheenjäsenen on osattava tehtävä hakemus ja saatava se vireille. Hakemus jätetään sähköisesti (vaikeaa ja vaatii kielitaitoa) tai toimitetaan Suomen suurlähetystyöhön (kallista ja hankalaa). Hakijoiden on myös tunnistaututtava henkilökohtaisesti heille osoitetussa toimivaltaisessa lähetystössä. Esimerkiksi Afganistanin ja Eritrean kansalaiset tunnistautuvat New Delhissä Intiassa. Omalla kustannuksellaan. Hakemukset ovat satojen eurojen hintaisia per henkilö. Kuluja syntyy myös asiakirjojen laillistamisesta, tunnistautumismatkasta ja viisumimaksuista. Pienenkin perheen yhdistämisen hinta lasketaan tuhansissa euroissa. Nämä rahat nuoren on itse ansaittava.

Yksin maahan tulleilla nuorilla on jatkuva huoli perheenjäsenistään. He saattavat tuntea syyllisyyttä siitä, että juuri he ovat päässeet turvaan tai paineita menestyä ja ansaita rahaa, jonka avulla he voivat auttaa perhettään. Ikävä on valtava ja se näkyy esimerkiksi ahdistuneisuutena, toivottomuutena ja unettomuutena. Odotukset ovat kohtuuttomia. Perheenjäsenten

läsnäolo auttaisi nuorten sopeutumista. Jos perhe on saavutettavissa, yhteiskunnan tulisi tukea, ei hankaloittaa perheen saamista Suomeen. Perhe-elämä on suojattu niin Suomen perustuslaissa kuin kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissakin. Alaikäisenä yksin tulleiden osalta suoja näyttää kuitenkin kovin huteralta. Se ei ole kenenkään etu, eikä inhimillisesti kestävä käytäntö.

Sama Suomi on kuitenkin tehnyt parhaansa rakentaakseen nuorille perheitä ja yhteisöjä. Kolmannen ja neljännen sektorin toimijat ovat näyttäneet voimansa – on kotimajoitusta, kummiperhetoimintaa, ystävöimintää, sosiaalisia kahviloita, monenlaisia yhteisöjä, jotka tarjoavat kohtaamista, inhimillisyyttä ja tukea. Liikuntaa, taidetta, kädentaitoja, pelkkää hengailua. Osallisuuden tunteen syntyminen arvoa ei voi mitata rahassa. Syntyneen solidaarisuuden ja sen konkreettisten ilmenemismuotojen äärellä virvoittuu tukija ja tuettava. Roolit sekoittuvat, voimme kohdata tasaveroisesti. Se on kaunista, ja kokemukseni on, että se on lisääntynyt näiden ihmisoikeusnäkökulmasta kammottavien neljän vuoden aikana.

Kaksi esimerkkiä nousee minun kokemuksessani ylitse muiden. Rautatien puolivuotinen mielenilmaus, joka lähti turvapainehakijoiden omista vaatimuksista ja siitä, miten suomalaiset verkostoissaan järjestäytyivät näiden tueksi. Ja Vaikuttajatiimi. Se, miten tiimin nuoret tuovat tarinansa esille ja jakavat kipeitäkin kokemuksiaan. Se, miten he itse määrittelevät vaikuttamistyön tavoitteita ja tekevät kaikkensa, että saavat äänensä kuuluviin oikeissa paikoissa.

Miksi kerron ongelmista kirjassa, joka juhlii Vaikuttajatiimiä? Siksi, että myös tiimi, sen yksi jäsen, käveli ovestani sisään suru silmissään.

Melkein kahden vuoden jälkeen silmissä on yhä suru, mutta nyt on myös toivoa. Asian hoitaminen on yhä kesken, mutta näyttää siltä, että pääsemme maaliin. Olemme kasvaneet yhdessä tähän hulluuteen ja kehittäneet keinoja selviytyä. On itketty, mutta on naurettu myös, ehkä vielä enemmän on naurettu. Se, miten nuori ystäväni on ottanut paikkansa yhteiskunnassamme ja lähtenyt taistoon veljensä puolesta on poikkeuksellisen hienoa. Siinä on etuoikeus auttaa. Näen hänessä Vaikuttajatiimin vaikutuksen. Näen yhteisön, tuen ja rakkauden merkityksen.

Nyt tunnen jo muitakin tiimiläisiä. Tunnen toimintaa, tavoitteita, näen säröt ja rakoilut ja sen, miten nuoret itse paikkaavat rivinsä. Se on valtavan upeaa, sykähdyttävää. Tiedän, että Vaikuttajatiimi on ainutlaatuinen, mutta toivon, että siitä opitaan kaikki, mitä opittavissa on. Vaikka tulijoiden tarinat päättyisivät onnettomasti, kokemus siitä, ettei katso omaa elämäänsä sivusta eikä anna oikeuksiaan toisten käsiin, antaa voimia kohdata tragediaa. Siksi Vaikuttajatiimin ideaa toivoisi räätälöitävän siellä, missä nuoria uusia suomalaisia on. Jokainen ON oman elämänsä supersankari. Yhteiskuntamme ei aina sitä tajua. Tarvitaan Vaikuttajatiimin kaltaisia esimerkkejä, moderneja tulenkantajia.

Henkilökohtaisesti olisin tuskin jaksanut ilman nuoria, jotka ottavat ohjia omiin käsiinsä aina, kun voivat. Mikä minä olen lanistumaan vaikuttamistyön vaikeuteen etuoikeuksieni keskellä, kun nuoret ystäväni vaan painavat? Vaikuttajatiimi on voimälähde myös meille tukijoukoille. Noorulhaq, haluan kiittää paitsi ystäväyydestä, myös siitä, minkä loppumattoman lähteen äärelle minut toit.

ANNIKA VALTONEN - SOSIAALIPSYKOLOGIAN
MAISTERIOPISKELIJA - TAMPEREEN YLIOPISTO:

MUTKAINEN TIE, VALOISA TULEVAISUUS

KESÄKLUBIIN OSALLISTUNEIDEN MAAHANMUUTTAJATAUS-
TAISTEN NUORTEN AIKUISTEN KERTOMAA SUOMESTA,
SAADUSTA TUESTA JA TULEVAISUUDESTA

Suoritin yhteiskuntatieteiden korkeakouluharjoitteluni touko-
kesä- ja elokuun 2019 ajan Suomeen alaikäisenä yksintulleiden
nuorten tukitoiminnassa Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja
Uudenmaan piirissä. Olin mukana suunnittelemassa ja järjes-
tämässä SPR:n Nuorten Turvatalojen kanssa yhteistyössä to-
teutettua Kesäklubi –toimintaa. Koulujen jäädessä kesälomalle
Kesäklubi tarjoaa nuorille aikuisille yhteisöllistä toimintaa, jossa
voi tutustua uusiin ihmisiin ja oppia uutta. Kesäklubi kävi kesä-
kuussa 2019 muun muassa retkillä Korkeasaaren eläintarhaan,
Suomenlinnaan ja kokeilemassa geokätköilyä. Osana harjoit-
teluani haastattelin kahdeksaa Kesäklubin toimintaan osallis-
tunutta nuorta aikuista. Haastatteluissa keskustelimme heidän
elämiensä käännekohtista, elämästä suomalaisessa yhteiskun-
nassa, itsenäistymiseen ja osallisuuteen liittyvistä asioista sekä
siitä, millaista tukea he ovat tarvinneet ja ovatko he saaneet
sitä. Haastattelut toteutettiin osana Itsenäistymisen tiellä –tut-
kimusta, joka on All-Youth: Kaikki nuoret haluavat päättää elä-
mästään –nuorisotutkimushankkeen ja Punaisen Ristin Nuorten
Turvatalojen ja Kotipolku –hankkeen yhteistyöprojekti. Itse-
näistymisen tiellä –tutkimuksessa tutkitaan nuorten aikuisten
elämäntilanteita elämänkulun ja osallisuuden näkökulmasta,

sekä tuen tarpeiden ja sen tarjonnan kohtaamista. Valmistelen
Itsenäistymisen tiellä –hankkeessa sosiaalipsykologian Pro Gra-
du –tutkielmaani.

Kesäklubilla tekemiini haastatteluhin osallistui viisi 18–28-vuo-
taista nuorta miestä ja kolme naista. Yhtä lukuun ottamatta
kaikki haastatellut olivat maahanmuuttajataustaisia. Viisi oli
muuttanut Suomeen yksin alaikäisenä, yksi alaikäisenä per-
heensä kanssa ja yksi täysi-ikäisenä. Vaikka tämän raportin
keskiössä ovat yksin alaikäisenä Suomeen maahanmuuttaneet
nuoret aikuiset, myös muiden Kesäklubiin osallistuneiden haas-
tatteluista saa mielenkiintoista heijastuspintaa yksintulleiden
kokemuksiin ja ajatuksiin. Kuljetankin tässä raportissa yksin-
tulleiden ja muiden haastateltavien kokemuksia rinnakkain.
Olen muuttanut tai poistanut haastattelukatkelmista sellaiset
yksityiskohdat, joista yksittäisen haastateltavan voisi tunnistaa,
kuten haastateltavan nimi, kotimaa tai ikä. Olen myös kääntä-
nyt englanniksi tehtyjen haastattelujen katkelmat suomeksi niin
luettavuuden kuin anonymiteetinkin turvaamiseksi.

LÄHEISTEN IHMISTEN TÄRKEYS JA KAIPUU KULJETULLA TIELLÄ

Riippumatta haastateltavan taustoista tie nykyiseen elämän-
tilanteeseen oli ollut kaikilla haastava, mutkainen ja paikoin
vaikeakulkuinen. Yksi isoimmista elämän suuntaa määritelleistä
tapahtumista tai ajanjaksoista oli maahanmuuttajataustaisten
haastatteluissa koti- tai asuinmaan jättäminen ja Suomeen
muuttaminen. Yksin Suomeen alaikäisenä muuttaneista haas-
tateltavistani kolme halusi keskustella haastattelussa lähinnä
ajasta Suomeen muuton jälkeen, ei ajasta ennen sitä. Aikaan
ennen Suomeen tuloa voi liittyä kipeitä muistoja, traumaattisia

kokemuksia tai ikävää. Tällaisista kokemuksista voi olla vaikea puhua haastattelutilanteessa. Maahanmuuttajataustaisten haastatteluissa toistuivat kuvaukset lähtömaan levottomuuksista ja ajelehtimisestä pitkään ”paikattomana” eri maissa ennen Suomeen tuloa. Kuusi seitsemästä maahanmuuttajataustaisesta haastateltavastani oli joutunut jättämään vähintään osan perheestään toiseen maahan. Osan perheenjäseniä on menehtynyt tai heidän olinpaikastaan ei ole tietoa. Esiin nousi myös kokemuksia siitä, etteivät he yrityksistään huolimatta olleet pystyneet tuomaan perhettään Suomeen. Haastatteluissa toistuivat myös kokemukset luopumisesta ja ikävästä. Tämä käy ilmi myös seuraavissa katkelmissa, joista ensimmäisessä keskustelemme haastateltavan kanssa ajasta, jolloin hän joutui jättämään perheensä kotimaahansa. Jälkimmäisessä katkelmassa toinen haastateltava kuvailee perheenyhdistämisprosessin vaikeutta.

Haastateltava: Aamulla heräsin ja äitini sanoi sinun täytyy mennä [toiseen maahan]. Sinä menet toiseen maahan.

Annika: Menitkö yksin?

Haastateltava: Joo. Sanoin, miten voin mennä yksin, olen [vas-ta lapsi]. (...) Hän sanoi menet [sukulaisesi kanssa], et yksin. Sanoin miksi te ette tule. Äitini sanoi meillä ei ole rahaa tarpeeksi että kaikki voisivat muuttaa yhdessä. (...) Sen jälkeen itken, sanon sinä et rakasta minua äitini. Sanot vain että menen yksin [sukulaiseni] kanssa ja sitten veljeni, siskoni ei mene ja sinä et mene. Sanon, en halua mennä toiseen maahan. Haluan vain olla teidän kanssa.

”Muut asiat on tolleen, että mä oon yrittänyt aika monta kertaa että sais se mun perhe tänne, mutta se on vähän vaikea. En

mä tiää mitä muuten voisin... kutsuu niitä tänne tai jotain sel-lasta.”

Mahdollisuuksien mukaan perheeseen pidettiin kuitenkin tiiviis-tikin yhteyttä. Vaikka osa perheestä asui Suomen ulkopuolella, suhdetta heihin saatiin kuvata hyvin läheiseksi. Joissain tapauksissa perheenjäsenten kuvailtiin olevan valtavasta väli-matkasta huolimatta haastateltaville kaikista läheisimpiä ihmisi-ä. Seuraava haastattelukatkelma havainnollistaa, miten eri maassa asuva perheenjäsen voi olla tärkeä osa Suomeen yksin muuttaneen nuoren jokapäiväistä elämää.

Haastateltava: Minä ei ole soittaa isä paljon. Minä en neljä vuotta asun Suomeen, kaksi ker- kolme kertaa minä soitta isäl-le, ja minä äiti, kaikki päivä äiti.

Annika: Joka päivä äitille (soitat) (...)

Haastateltava: Joo kaikki päivä äiti (...) ja kaikki päivä hän soit-taa illalla mitä tapahtuu.

Mikäli perhettä tai perheenjäseniä asui lähellä, suhdetta heihin kuvailtiin läheiseksi, ja heidän kerrottiin auttavan erilaisissa arjen askareissa. Toiset haastateltavista pitivät ystäviä ja ka-vereita läheisimpinä ihmisinä, vaikka joihinkin perheenjäseniin olisi yhteys tai he asuisivat Suomessa. Osa haastatelluista saattoi mieltää ”läheisimmät ihmiset” sellaisiksi merkitykselli-siksi ihmisiksi, jotka ovat maantieteellisesti kaikkein lähimpänä itseä. Toisaalta haastateltavien vastaukset kertovat läheisten ystävyysuhteiden tärkeydestä tilanteessa, jossa perhe asuu kaukana, jopa toisessa maassa, jossa kommunikaatio perheen-jäsenien välillä on vaikeaa, tai jossa perhettä ei enää ole haas-tateltavan elämässä. Ystävyysuhteet olivat tärkeä osa usean

maahanmuuttajataustaisen tarinaa jo siltä ajalta, kun he olivat jättäneet entisen asuinmaansa ja olivat pitkällä matkallaan kohti Suomea. Usea haastateltava kertoi tavanneensa matkan varrella ihmisiä, jotka olivat tarjonneet apua ja joiden seura oli auttanut hetkittäin unohtamaan murheet ja pelot. Toisaalta myös matkalla tavattuihin ystäviin saattoi olla mahdollon pitää yhteyttä esimerkiksi yhteystietojen puuttumisen tai kulttuurin sääntöjen takia. Seuraavissa katkelmissa kaksi haastateltavaa kuvailevat ystävien merkitystä pitkällä matkoillaan kohti Suomea.

”Mutta kun mä tulin (...) Suomeen ja silloin kun mä olin yksin ja mä olin alaikäinen, siellä [Euroopassa](...) siellä oli joku [saman maalainen], hänkin hän oli alaikäinen ja hän tuli yksin. Ja hän oli yksin kaverin kanssa, ja sitten he vain yhdessä niin. Niin kun hän ymmärsi (...) että mä oon yksin ja mä oonkin [samasta maasta] ja hän auttoi minua (...) Se on tosi, mä tuntu tosi hyvältä koska kun mä olin siellä tosi yksin ja mul ei oo perhe ei oo ketään, niin ainakin hän sanoi jos tulee jotain kertokaa mulle. Niin se on tosi, se on aina tosi mukava ja koko ajan mä sanoin että ‘kiitos Jumala että hän on mun kanssani ja hän auttaa.’”

”Kun se oli liian vaikeaa ja surullista, kun menimme [maasta toiseen], tiedät tämän ison joen siellä, joo liian paljon ihmisiä oli, kuoli siellä. Me tultiin samaa tietä ja se oli niin vaarallinen. Ja, me tiedettiin että me vaan eletään tai kuollaan ja ei mitään, niin kun me tulimme sieltä se oli vaikeaa mutta joskus se oli myös iloista ja hauskaa ystävien takia tai kun jotain tapahtui. Joo se oli, joskus me unohdettiin se, meidän stressi eikä oltu peloissaan.”

VASTAANOTETUN TUEN MONINAISET MUODOT

Kaikki haastateltavani olivat elämänsä aikana ottaneet vastaan sekä virallista että epävirallista tukea. Sosiaalityöntekijöiden, ohjaajien, opettajien ja psykologien rinnalla tärkeä tuen lähde oli lähipiiri, johon kuului useimmiten perhe ja/tai läheisiä ystäviä. Sosiaalityöntekijöiltä ja ohjaajilta saatu tuki näyttäytyi haastatteluissa neuvoina tai konkreettisena apuna esimerkiksi virallisissa paperiasioissa, hakemusten tekemisessä, asunnon löytämisessä tai muutossa. Opettajat ja muu koulun henkilökunta olivat auttaneet kouluun ja jatko-opintoihin liittyvissä kysymyksissä. Muissa huolissa tai ajatuksissa osa haastateltavista kuvasi saavansa tukea lähipiiriin kuuluvilta ihmisiltä, kuten seuraavassa haastattelukatkelmassa kuvaillaan.

”Mulla on myös ystävä täällä. Hän on niin hyvä joten joskus kun olen surullinen, nyt mulla on tämä läheinen ystävä. Joskus en voi puhua äidin kanssa koska täällä myös vaikea elämä ja äiti myös liian väsynyt. (...) En voi kertoa hänelle kaikkea, se ei ole tärkeää koska sen jälkeen hän on myös surullinen ja ajattelee minua. Mutta ei, jos mulla on jotain joka tekee mut surulliseksi tai haluan saada jotain, keinon parantaa elämäni (...), minulla on yksi ystävä, hän on [samasta maasta] myös. Puhun hänen kanssa niin monista asioista. Ja hän myös puhuu minun kanssa ja me autamme toisiamme.”

Usea haastateltava kertoi myös haluavansa auttaa muita. Moni kertoi toimineensa tai haluavansa toimia tulevaisuudessa vapaaehtoisena, auttaneensa kavereitaan mahdollisuuksiensa mukaan tai tähtäävänsä koulutuksellaan ammattiin, jossa voi auttaa ihmisiä. Suomen Punainen Risti toistui monessa haastattelussa paitsi haastateltavaa tukeneena tahona, myös haastateltavan aiemman, nykyisen tai toiveissa olevan tulevan va-

paaehtoistyön kontekstina. Seuraavaa katkelmaa ennen olimme keskustelleet haastateltavan moninaisesta ja pitkästä suhteesta SPR:n toimintaan. Pitkän suhteen aikana haastateltavalla oli ollut toiminnassa erilaisia rooleja, aina vastaanottokeskusaikojen autettavana olevan roolista haastatteluhetken vapaaehtoisen rooliin. Hän kuvailee SPR:n toiminnan arvojen ja oman arvo-maailmansa yhteneväsyyttä.

”Esimerkiksi SPR:n tehtävä sitä että he auttaneet ihmisiä. Ja mäkin tykkään että mä voin auttaa ihmiset.”

Samalla haastatteluissa nousi esiin nuorten kokemuksia siitä, että he eivät olleet saaneet tarvitsemaansa tukea. Kaksi haastateltavaa ilmaisi, ettei heidän elämässään ole sellaista ihmistä, jolle voisi puhua vaikeista asioista ja kokemuksista. Näin oli joskus siitä huolimatta, että heillä oli ystäviä tai kontakti perheeseen. Yksi haastateltava kertoi, ettei hänellä ole Suomessa ketään läheistä ihmistä: perhe asuu toisessa maassa ja ystäviä ei ole. Ennen seuraavaa lainausta eräs haastateltava oli kertonut rankoista kokemuksistaan ennen Suomeen tuloa, ja että vaikka hänen asiansa ovat nykyisin paremmin kuin ennen, hänen elämässään on yhä haasteita esimerkiksi yksinäisyyden kokemisen ja epätietoisuuden takia. Hän oli kertonut myös, ettei aina tiennyt minne mennä tai kelle puhua.

Annika: Onko Suomessa joku henkilö, jonka kanssa voit puhua tällaisista asioista? Niinkun jos joku on – jos sä ajattelet niitä ikäviä asioita ja ne saa sut surulliseksi, voitko puhua jollekulle niistä?

Haastateltava: En. Koska mulla ei oo täällä jotain niinkuin mun perhe tai... jonkinlainen ystävä. Mulla ei ole. Mulla on yksi ystävä. (...) Joskus me puhutaan puhelimesta. Joskus hän käy tääl-

lä. Mä käyn siellä mutta me ei tiedetä hyvin puhua...

Annika: Semmosista asioista.

Haastateltava: Joo.

Järkyttävistä elämäkokemuksista huolimatta vain yksi yksintulleista kertoi saaneensa apua mielenterveyden ammattilaisilta, kuten psykologilta. Hän arvioi psykologilta saamansa tuen hyvin tärkeäksi ja hyödylliseksi. Jatkossa olisi tärkeää selvittää, mistä näin vaikeita asioita kokeneiden ihmisten mielenterveyspalvelujen asiakkuuksien vähyys johtuu. Mainitsemani psykologin apua saanut haastateltava tuskin on ainut maahanmuuttajataustainen henkilö, joka voisi hyötyä mielenterveyspalveluista, varsinkin, kun haastatteluissani nousi esiin myös kokemuksia siitä, ettei vaikeista asioista voi puhua kenellekään.

KESÄKLUBI YSTÄVYSSUHTEITA LUOMASSA

Kesäklubi on yksi vastaus ystävien vähyyteen Suomessa. Siellä nuoret aikuiset saavat tutustua toisiinsa ja toistensa kulttuureihin yhteisen hauskan ja uutta opettavan tekemisen muodossa. Palaute Kesäklubista olikin haastatteluissani hyvin myönteistä: kaikki kahdeksan haastateltavaani arvioivat kokemuksensa positiiviseksi. Erityisen positiivisina asioina haastatteluissa nousi esiin uusiin ihmisiin tutustuminen sekä yhteinen hauska tekeminen ja uudet kokemukset. Hyvinä puolina mainittiin myös tutustuminen eri kulttuureissa kasvaneisiin ihmisiin sekä Suomen kielen taidon parantaminen. Seuraavassa lainauksessa haastateltava kuvailee kokemustaan Kesäklubissa ja nostaa esille sen parhaita puolia.

Annika: Miltä se Kesäklubi on tuntunu?

Haastateltava: On se ihan tuntu se on hyvä (...) paljon tutustu uusi ystävä.

Annika: Okei! Oletko tutustunut jo?

Haastateltava: Joo kyllä (...) ja hauskaa niin siellä on.

Annika: On ollu hauskaakin.

Haastateltava: Joo se on tehtävä ryhmässä se on, se on kiva.

Kesäklubin kaltaiselle yhteisölliselle toiminnalle vaikuttaisi olevan tarvetta. Vaikka osa haastatelluista kuvasi viettävänsä vapaa-aikaa ystävien ja läheisten ihmisten kanssa, osa kertoi viettävänsä aikaansa pitkälti yksin kotona tai esimerkiksi kuntosalilla.

ITSENÄINEN ASUMINEN

Haastateltavistani seitsemän asui yksin, yksi yhdessä perheensä kanssa. Kaikki haastattelemani yksintulleet asuivat omillaan. Itsenäisessä asumisessa kuvattiin varsinkin alussa olleen haasteita konkreettisten asioiden, kuten huonekalujen hankinnan, ruoanlaiton tai virallisten paperiasioiden hoitamisessa. Oman asunnon löytäminen oli ollut myös haave, jonka toteutumista oli täytynyt odottaa. Itsenäistymistä ja omaan kotiin muuttoa pidettiin yleisesti hyvänä asiana, joskin kaksi haastateltavaa nosti myös esille sen, ettei liika erkaantuminen perheestä ole hyvä asia. Seuraava haastattelukatkelma havainnollistaa tätä itsenäisyyden ja perhesuhteiden ylläpidon arvojen välistä ristiä.

”Se on kiva olla ihan itsenäinen mutta, mun mielestä se ei oo kiva että, heti vaan muutetaan pois vanhempien luona ja sit unohdetaan ne kokonaan. Mä oon nähny paljon niitä vanhempia jotka niiden lapsi ehkä, kerran vuodessa tulee niiden luo tai (enemmän kestää) (...) se on vähän paha.”

Omilleen muuton ja itsenäistymisen lisäksi yksin asuminen näyttäytyi haastatteluissa ristiriitaisena. Vaikka yksin asumista kuvailtiin yleisesti myönteiseksi asiaksi, josta saatettiin nauttia ja jota oltiin odotettu, haastatteluissa toistui myös toive kodin jakamisesta kumppanin kanssa.

TOIVEET JA TULEVAISUUS

Oma perhe tai kumppani olivat yhteisiä haaveita läpi haastattelujen ja kulttuuritaustojen: suurin osa haastateltavista kertoi haaveilevansa niistä. Perheen ja parisuhteen lisäksi muutkin haastattelemani nuorten aikuisten tulevaisuuden suunnitelmat olivat hyvin samankaltaisia. Jokaisessa haastattelussa mainittiin koulutus ja työpaikka osana tulevaisuuden suunnitelmia. Asenne koulunkäyntiä ja opiskelua kohtaan olikin läpi haastattelujen todella myönteinen. Koulun pääsystä tai sen jatkamisesta oli haaveiltu jo entisessä asuinmaassa, jossa se oli ollut hankalaa esimerkiksi kulttuurin sääntöjen tai maassa vallitsevan konfliktitilanteen takia. Tätä ilmentää seuraava katkelma, jossa haastateltava kuvailee miltä tuntuu, kun elämänmittainen unelma koulun pääsystä vihdoinkin toteutuu.

Haastateltava: Silloin joskus mä ajattelin että onko se totta että mä meen kouluun.

Annika: Niin kyllä niin kun se oli ollu haave.

*Haastateltava: Niin koska koko elämän mä halusin, mä men-
nä kouluun. Ja mä en onnistuis. Niin, joo se oli tosi kiva koska
mulla oli ystäviä, koulua. Tosi, ihan kaikkea joo.*

Koulu oli myös useimmille haastateltaville tärkein tavoite lähi-
tulevaisuudessa - työnteko ja perheen perustaminen ajoitettiin
tulevaisuuden suunnitelmissa ja toiveissa vasta koulutuksen
jälkeisiksi. Muut toiveet ja suunnitelmat painottuivat sosiaaliin
suhteisiin ja itsensä kehittämiseen: toivottiin läheisten tapaa-
amista ja ulkomailla asuvan perheen löytämistä tai saamista
suomeen, kielitaidon kehittymistä, matkustelua, sekä toimintaa
järjestöissä. Yleisesti tulevaisuuteen suhtauduttiin myönteis-
esti ja toiveikkaasti. Elämässä uskottiin tapahtuvan toivottuja
asioita. Seuraavat katkelmat ovat esimerkkejä haastatteluissa
toistuneista optimistisista tulevaisuudenkuvista ja elämänasen-
teista.

*Haastateltava: No siinä mä näen aika paljon. Että mä näen
mun tulevaisuudessa, siinä on aika hyvin valoisa. (...)*

*Annika: Joo, kyllä. Onko mitään konkreettista mitä sä aattelet
että sä silloin vuoden päästä vaikka teet?*

*Haastateltava: No joo. Opiskelu. Sen jälkeen haluan tehdä mun
oman perheeni, joo.*

*”Mä ajattelen aina positiivisesti. En ikinä halunnut ajatella ne-
gatiivisia, tää ei tuu oleen hyvä, tää myös tulee oleen näin,
vaikeaa. Nään tulevaisuuteni niin hyvänä. Mä ajattelen, mä
voin, mulla on jotain mielessäni. Mä ajattelen et mä voin saada
sen. Mä voin yrittää sitä koska mä, kun ajattelen menneisyyttä,
mä, menneisyydessä niin moni asia se oli vaikeaa, joten miksi
en voi tehdä mun tulevaisuutta. Mutta mä uskon sen mä pystyn*

tekeen sen ja se on hyvä.”

Keskustelimme koulutuksen tärkeyden korostumisesta haastat-
teluissani yksintulleiden toiminnan projektikoordinaattori Maria
Koskijoen kanssa. Hän huomautti, että useilla maahanmuut-
tajilla lähtömaassaan tärkeintä on työnteko ja perhe, ja miten
yksintulleille nuorille on Suomessa sosiaalityöntekijöiden tahol-
ta usein ja tehokkaasti korostettu koulutuksen tärkeyttä suo-
malaisessa yhteiskunnassa. Tämä suomalaiseen yhteiskuntaan
”kasvattaminen” ja sen arvojen ja toimintatapojen ymmärtämi-
sen lisääminen maahanmuuttajanuorilla on siis mitä ilmeisim-
min tuottanut tulosta – useimmilla maahanmuuttajataustaisilla
haastateltavilla tärkein fokus lähitulevaisuudessa oli koulun lop-
puunsaattaminen, siellä pärjääminen ja opintojen jatkaminen.

KUULUMINEN SUOMALASEEN YHTEISKUNTAAN

Haastattelemani nuoret aikuiset puhuivat suomalaisesta yhteis-
kunnasta myönteisesti. Useasti toistui ajatus siitä, että elämä
oli muuttunut paremmaksi Suomeen saapumisen jälkeen. Suo-
mea kuvailtiin turvalliseksi, hiljaiseksi ja rauhalliseksi. Myös
tasa-arvo ja koulutusmahdollisuudet nousivat haastatteluissa
esiin erityisen hyvinä asioina: Suomessa koetaan olevan omas-
ta sukupuolesta riippumatta paremmat mahdollisuudet vaikut-
taa omaan elämään ja yhteiskuntaan, eikä koulunkäynti häi-
riinny pakosta tehdä työtä. Haastattelemini nuorten aikuisten
mielestä omat unelmat on Suomessa mahdollista saavuttaa ja
omiin asioihin pystyy vaikuttamaan. Seuraavat haastattelukat-
kelmat ovat kahden eri haastateltavan kanssa käydyistä kes-
kusteluista Suomessa asumisen hyvistä puolista.

*”Esimerkiksi kun mun lapsuudessa tai mun nuorissa, mä en
tiedä, kun mä olin alaikäinen ja mä asuin [eri maassa], silloin*

joo joskus mä ajattelen että mä pystyn tehdä esimerkiksi tosi paljon. Mä voin vaikuttaa. Mutta mulla ei oo silloin tilaa. Siellä ei oo paljon tasa-arvoa. Ja naisia tai tyttöjä joskus ei oo mahdollista niin kun mitään. Mutta Suomessa joo, mä siel täällä on jos mä haluan, mä teen mitä mä haluan.”

”Mä ajattelen jos haluut mitä vaan, sun unelman, mitä vaan, sä voit saada sen Suomessa, koska sillä vaan on niin monta help-poa tietä saada se, mitä haluat. Joten mä aattelen se on helppo elämä.”

Haastateltavilla oli erilaisia kokemuksia syrjinnän kohteeksi joutumisesta Suomessa. Osa haastateltavista kertoi, ettei ole kohdannut Suomessa samankaltaista syrjintää ja uhkaavia tilanteita oman alkuperämaahan tai kulttuurin takia kuin niissä maissa, joissa olivat oleskelleet ennen Suomea. Toisaalta osa haastateltavista ilmaisi kohdanneensa Suomessa ennakkoluuloja ja rasismia. Seuraavassa katkelmassa haastateltava kertoo kaksi esimerkkiä kohtaamistaan ennakkoluuloista Suomessa. Ensimmäisessä hän oli ollut ainut, jolta tultiin julkisessa liikenteessä tarkastamaan matkalippua. Tilanne oli kärjistynyt väittelyksi haastateltavan ja lipuntarkastajan välillä, jolloin haastateltavaa oli tullut puolustamaan tilanteen ulkopuolinen henkilö. Toisessa esimerkissä hän oli nähnyt parhaaksi olla vastaamatta häneen kohdistuneeseen syrjivään puheeseen.

”...Sit siinä oli joku nainen, se huuti hänelle [työntekijälle], sano, ”Miksi sä kysyt? Miks sä oot noin?”, sit hän aloitti kiroilu minä ja naiselle. Sit mä en sanonut mitään, mut nainen vastasi ja kiroili hänelle. Sit hän lähti pois. Sit mä sanoin naiselle kiitos. Se nainen tuli sanomaan, ”Sori jotkut on noin.” Mut se oli ihan normaali koska mä kuulin joskus että siinä on joku rasisteja. Ja siis joskus mä oon nähnyt kun mä olin bussipysäkillä joku rasis-

ti sano, ”Miksi oot täällä? Miksi oot Suomessa?”. Mä en vastaa. Koska hiljeneminen on joskus parempi.”

Edellinen kuvaus sisältää monta hätkähdyttävää seikkaa, kuten miten haastateltavan kertomuksessa häneen kohdistuva erilainen kohtelu on ”ihan normaali[a]”, koska haastateltava oli kuullut, että julkisessa liikenteessä voi kohdata rasismia. Myös hiljeneminen itseä syrjivän käytöksen edessä kertoo omaa voimakasta kertomustaan ennakkoluulojen kohteena olemisesta: vaikka joku loukkaa, on parempi joskus olla vain hiljaa. Vaikka vain yhdessä haastattelussa tuotiin esille sanaa ”rasismi” käyttäen kokemuksia syrjinnästä, osassa muitakin haastatteluja esiintyi kokemuksia siitä, ettei haastateltavan kanssa haluta puhua tai hänelle ei haluta vuokrata asuntoa hänen taustansa vuoksi, ja että jotkut suomalaiset ajattelevat ”väärin” maahanmuuttajista. Joskus, kuten seuraavassa katkelmassa, kuvattiin olevan myös vaikea tietää, mitä kantasuomalaiset ajattelevat toisista kulttuureista tulevista ihmisistä. Katkelmassa haastateltava kertoo tilanteesta, jossa hänelle tuttu kantasuomalainen henkilö oli kysellyt hänen kotimaan oloista.

Haastateltava: Mietin sitä et mitä suomalaiset mieltii. Kun [hän] yhtäkkii kysy toleen että, onks teidän maassa puhelin. (Mikä -) vitsi tää on, mä luulin et se vitsailee mutta ei, se oli tosissa. En mä tiä mitä se on kuullu, tai mistä se on kuullu tolasta (...). Mäkin vastasin ihan...

Annika: Niin vitsillä.

Haastateltava: Joo mä vastasin sille, ei meillä ei oo, mä vaan kirjoitan jonkun kirjeen ja annan linnulle, lintu viedä sitä. Mä vaan vitsailin sille. Mutta sen jälkeen nään että se on ihan tosis. (...) Jännä juttu tai jotain tollast kysy et onks teillä bussii tai jo-

tain. Mä yritin koko ajan vastaa sille ihan vitsaillen, (...) sanoin ei meil ei oo mitään bussii tai, tollasta me lähetään aasilla tai hevosilla jonnekin.

Haastatteluissa nostettiin myös esiin maahanmuuttajataustaisen ja kantasuomalaisten erilaiset mahdollisuudet. Esimerkiksi unelma-ammattiin pääsemisen koettiin olevan vaikeampaa maahanmuuttajataustaisille. Tämä käy ilmi seuraavassa haastattelukatkelmassa, jossa keskustelimme haastateltavan kanssa hänen mahdollisuuksistaan koulutus- ja työmarkkinoilla.

Annika: Oliko toi [opiskelu] semmonen mitä sää, aina halusit tehdä, oliko se sun semmonen unelma?

Haastateltava: Ei ollu. Mun unelma on ainakin ollu lääkäri. (...)

Annika: Mites sitten, aioksä joskus tulevaisuudessa yrittää siten päästä viel lääkäriks tai jotenkin näin?

Haastateltava: Se on vähän vaikea vastaa kun, elämäntilanne on vähän erilainen. Ehkä suomalaisilla ois noin helppo et jos ne haluis ne vois muuttaa, ehkä mutta meillä ei oo helppo.

Haastateltava kertoi keskustelleensa koulutuksesta myös sosiaalalityöntekijän kanssa. Keskustelun pohjalta haastateltava oli päätenyt siihen johtopäätökseen, ettei hänen elämäntilanteensa anna mahdollisuutta lääkäriin pitkiin opintoihin, vaan hänen oli valittava jokin nopeammin suoritettava koulutus. Hän koki vaikeaksi ajatuksen siitä, että myöhemmin tavoittelisi unelma-ammattiinsa valmistumista. Kantasuomalaisten mahdollisuudet tällaisiin uravaihtoihin hän näki parempina. Myös itsenäistymisen haasteisiin vastaamisen nähtiin olevan helpompaa kantasuomalaisille nuorille. Tästä, sekä itsenäistymiseen liittyvistä

epävarmuuden tunteista, puhutaan seuraavassa haastattelukatkelmassa.

“On monta asiaa joka mun mielestä on [itsenäistymisessä] vaikeita. Ehkä suomalaisen tyttöjen, tytöt ehkä toi asiat ei vaikea heille, koska he kasvaneet tosi eri tilanteessa kun minä niin. Joo. Joskus mulla on, mä en usko itselleni että mä pystyn. Ehkä mä pystyn, mutta mä en usko. Silloin se vaikea minulle tai minun näkökulma niin on näin että mä en pysty.”

Yllä kuvattua epäilyä omasta pärjäämisestä esiintyi kahdessa haastattelussa, joissa molemmissa haastateltava kuitenkin totesi uskovansa siihen, että pärjää. Epävarmuus ei siis vaikuttanut olevan jatkuva tila, vaan sitä koettiin vain ajoittain, esimerkiksi haasteiden ja elämänmuutosten edessä.

LOPUKSI

Jokaisella haastattelemallani nuorella aikuisella oli taustoistaan huolimatta takanaan pitkä, paikoittain mutkikas ja vaarallinenkin tie siihen pisteeseen ja tilanteeseen, jossa he olivat haastatteluhetkellä. Tietä vaikeuttivat esimerkiksi pako kotimaasta, ero perheestä, vaikeat kokemukset kiinniotettuna olosta, yksinäisyyden kokemukset ja Suomen vieraaseen kulttuuriin ja käytänteisiin sopeutuminen. Vaikeista kokemuksistaan huolimatta tulevaisuuteen suhtauduttiin toiveikkaasti, toivoen ja uskoen omaan pärjäämiseen. Eri taustoja yhdistivät tulevaisuudensuunnitelmat, jotka ovat ominaisia suomalaisen kulttuurin arvoille ja normeille; koulutus, työ, parisuhde ja perhe.

Osassa haastatteluista esiinnoussut läheisten ihmisten ja ystävien vähäisyys, sekä kokemukset siitä, ettei ole ketään, kelle puhua vaikeista asioista, korostaa Kesäklubin kaltaisen nuorten

aikuisten yhteisen toiminnan tärkeyttä – haastatteluissa kerta toisensa jälkeen nousi Kesäklubin parhaaksi seikaksi uusiin ihmisiin tutustuminen. Olisi tärkeää huolehtia Kesäklubissa syntyneiden kontaktien jatkuvuudesta toiminnan päätyttyä, mitä onkin pyritty tekemään järjestämällä nuorille aikuisille syksyllä 2019 alkavia toimintoja, kuten kohtaamiskahvila, vertaistukiryhmä ja yhteisiä liikuntavuoroja. Huomionarvoista on myös, että kolme viidestä haastattelemastani yksintulleesta oli myös osa SPR:n Vaikuttajatiimiä, jossa yhteiskunnallisen vaikuttamisen tietotaitojen kartuttamisen lisäksi yksintulleet tapaavat jo ryhmäkotiajoilta tuttuja kavereita. Vaikuttajatiimi ja Kesäklubi vaikuttavatkin toiminnalta, joka mahdollistaa näiden pitkäaikaisten kaverisuhteiden ylläpitoa ja kannustaa siihen. Mielenkiintoista olisikin tutkia, minkälainen merkitys tällaisella toiminnalla on ollut siihen osallistuneen elämään, ja eroavatko toiminnan ulkopuolella olevien yksintulleiden kokemukset selvästi toimintaan osallistuneista. Tässä raportoidun haastatteluaineiston perusteella ei voi vastata tähän varmasti, mutta näkemäni ja kuulemani perusteella uskon vakaasti, että tällaista toimintaa olisi hyvä järjestää myös muualla Suomessa.

On selvää, että yksintulleet ja muut maahanmuuttajataustaiset kohtaavat elämässään erilaisia haasteita kuin suomalaisessa kulttuurissa valtaväestön edustajana kasvaneet, mutta osin myös samanlaisia itsenäistymisen kysymyksiä. Haluan lopettaa raporttini seuraavaan katkelmaan yhdestä Suomeen alaikäisenä yksintulleen nuoren aikuisen haastattelusta. Se on hieno esimerkki siitä, miten kipeistä elämäntapahtumista huolimatta kokemus omasta pystyvyydestä ja elämän tarjoamista mahdollisuuksista voi muotoutua vahvaksi, jos sen muodostumiseen on mahdollista saada tukea lähiyhteisöstä ja ympäröivästä yhteiskunnasta.

”Mä ajattelen just et täs et kun, Suomessa on ehkä vanhat on enemmän kuin nuoria. Ja (...) jotkut nuoret he eivät halua tehdä mitään koska he eivät usko että he pystyvät tai en tiedä, jos näin. Niin mun mielestä me voimme niin antaa tietoa heille että joo he voi vaikuttaa niin paljon, koska nuoret jos he haluavat, (...) he tekevät jotain että ei kukaan uskoa että hän pystyi, se on näin. Koska joo, koska kun me voimme historiassa jotkut ihmiset esimerkiksi joku samanlailla Einstein tai niin kun sellaista. Ja he voi myös. Mutta jos he haluavat. Ja mun mielestä he ainakin he tarvitsevat [apua muilta ihmisiltä, joilla] on paljon tietoa ja hän pystyy auttaa heitä. Ja silloin jotkut nuoret he eivät usko itsensä, että heillä ei oo, mikä se on.. itsetunto. Niin. Mutta jos me autamme heidät, he voi nousta.”

KIITOKSET

ALL-YOUTH: Kaikki nuoret haluavat määrätä elämästään –tutkimushanketta on rahoittanut strategisen tutkimuksen neuvosto, päätös nro 312689, 326602.

Haluan kiittää Itsenäistymisen tiellä –tiimiä sekä Yksintulleiden tukihankkeen työryhmää tuesta, opastuksesta ja innostuksesta.

Artikkeli on kirjoitettu yhteistyössä ALL-YOUTH: Kaikki nuoret haluavat määrätä elämästään –tutkimushankkeen kanssa (projektinnumero 312689, 326602).

Hankkeeseen haastateltiin vuoden 2019 ensimmäisellä puoliskolla Nuorten Turvatalojen, Kotipolku-hankkeen sekä Kesäklubin palvelujen piirissä olevia tai aiemmin olleita nuoria aikuisia; seuranta-haastattelut toteutetaan alkuvuonna 2020.

KOHTAAMISIA VAIKUTTAJATIIMIN KANSSA

“Olen tehnyt vapaaehtoistyötä Vaikuttajatiimin kanssa osana tutkintoni työelämäopintoja, ja on ollut ilo tutustua Vaikuttajatiimin aktiivisiin, lämpimiin ja hauskoihin nuoriin. Mielestäni parasta Vaikuttajatiimin toiminnassa on se, että nuoret tekevät itse; he ovat määritelleet omat tavoitteensa ja myös suunnittelevat itse toimintaansa. Lisäksi Vaikuttajatiimin jäsenet ovat ihailtavan sitoutuneita tiimin toimintaan, tavoitteisiin ja periaatteisiin. Olen iloinen siitä, että tällainen Vaikuttajatiimi on olemassa, ja että nämä nuoret ovat mukana rakentamassa tulevaisuuden Suomea.”

-Annu-Riina Lamberg, sosiaalipsykologian opiskelija

“Vaikuttajanuoret ovat olleet positiivinen muutosvoima nuorten keskuudessa. Nuoret ovat hankkeen aikana mahdollistaneet sadoille nuorille mahdollisuuden osallistua, niin perinteiseen vaikuttamistyöhön kuin non-formaaliin oppimiseen. Nuorten kokemukset yhteisestä tekemisestä on vahvistanut heidän ymmärrystä vaikuttamismahdollisuuksistaan sekä päätöksentekoprosesseista. Ennen kaikkea nuoret ovat oppineet toiminnan kautta suomalaisesta yhteiskunnasta, saaneet itsevarmuutta sekä uusia verkostoja, jonka vaikutukset näkyvät pitkälle aikuisikään saakka.”

-Mehalet Yared, Sosiaalitoiminnan suunnittelija, Suomen Punainen Risti, Helsingin ja Uudenmaan piiri

Punainen Risti

Vaikuttajatiimi

